

T.C
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU YÖNETİMİ VE SİYASET BİLİMİ ANABİLİM DALI

Suriye İç Savaşından Sonra Türkiye’de İnsan Güvenliği Algısı Üzerine Bir Araştırma

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MEHMET SITKI TEMUR

GAZİANTEP
AĞUSTOS 2019

T.C
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU YÖNETİMİ VE SİYASET BİLİMİ ANABİLİM DALI

**Suriye İç Savaşından Sonra Türkiye’de İnsan Güvenliği
Algısı Üzerine Bir Araştırma**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MEHMET SITKI TEMUR

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Cevat YILDIRIM

GAZİANTEP
AĞUSTOS 2019

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU YÖNETİMİ VE SİYASET BİLİMİ ANA BİLİM DALI

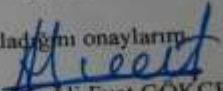
**Suriye İç Savaşından Sonra Türkiye'de İnsan Güvenliği Algısı Üzerine Bir
Araştırma**

MEHMET SİTKİ TEMUR

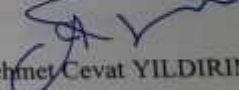
Tez Savunma Tarihi: 02.08.2019
Sosyal Bilimler Enstitüsü Onayı

Doç. Dr. Zekiye ANTAKYALIOĞLU
SBE Müdürü

Bu tezin Yüksek Lisans/Doktora tezi olarak gerekli şartları sağladığını onaylarım.

Doç. Dr. Ali Fuat GÖKÇE
Enstitü ABD Başkanı

Bu tez tarafımda (tarafımızca) okunmuş, kapsamı ve niteliği açısından bir Yüksek Lisans/Doktora tezi olarak kabul edilmiştir.

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Cevat YILDIRIM
Tez Danışmanı

Bu tez tarafımızca okunmuş, kapsam ve niteliği açısından bir Yüksek Lisans/Doktora tezi olarak kabul edilmiştir.

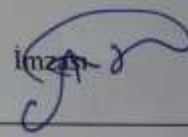
Jüri Üyeleri:

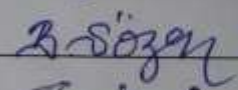
(Unvanı, Adı ve SOYADI)

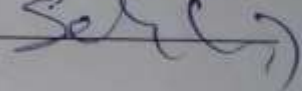
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Cevat YILDIRIM

Dr. Öğr. Üyesi Orhun Burak SÖZEN

Dr. Öğr. Üyesi Selcen KÖK

İmza

B. Sözen

Selcen

ETİK BEYAN

Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Mehmet Sıtkı TEMUR

ÖZET

SURİYE İÇ SAVAŞINDAN SONRA TÜRKİYE’DE İNSAN GÜVENLİĞİ ALGISI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

TEMUR, Mehmet Sıtkı

Yüksek Lisans Tezi, Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Dr. Öğretim Üyesi Mehmet Cevat YILDIRIM

Ağustos 2019, 98 sayfa

Suriye iç savaşının komşu ülkelere direkt veya doğrudan birçok etkisi olmuştur. Savaştan kaçan ve güvenli yer arayan Suriyeli vatandaşları kabul eden ülkelerden birisi de Türkiye olmuştur. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü’nün Haziran 2019 verilerine göre Türkiye’de yaşayan kayıtlı Suriyeli sığınmacı sayısı 3 milyon 613 bin 644 kişidir. Bu sayıyla en fazla sığınmacı kabul eden ülke konumunda bulunan Türkiye, Suriye’nin bu uzun dönemli karışık iç durumundan insan güvenliği kapsamında fazlasıyla etkilenmiştir. Bu açıdan “Suriye İç Savaşından Sonra Türkiye’de İnsan Güvenliği Algısı Üzerine Bir Araştırma” adlı çalışmada insan güvenliği kavramının tanımı, kısa bir tarihçesi, insan güvenliği ile ilgili ekoller, BM’nin insan güvenliği tanımı ve bunla ilgili raporları, Suriye iç savaşından sonra Türkiye’deki insan güvenliği algısı incelenmiştir. Çalışmada kırılma noktası olarak Suriye iç savaşı belirlenmiş ve Türkiye’nin buna gösterdiği - Birleşmiş Milletlerin tanımında yer alan insan güvenliği kapsamında- tepki incelenmiştir. Suriye iç savaşında BM’nin rolü ele alınmış ve yine BM’nin insan güvenliği tanımından yola çıkarak tez çalışılmıştır. Çalışmada literatür taraması yöntemleri kullanılmıştır.

Bu çalışmayla Suriye’de iç savaştan sonra ortaya çıkan problemlerin çözümünde BM’nin ve Türkiye’nin rolü incelenmiş ayrıca iç savaş sonrası Türkiye’de “insan güvenliği” anlamında var olan algıya bakılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Güvenlik, insan güvenliği, Birleşmiş Milletler, Suriye iç savaşı, Sığınmacılar.

ABSTRACT

AN INVESTIGATION INTO THE TURKISH PERCEPTION OF HUMAN SECURITY AFTER SYRIAN CIVIL WAR

TEMUR, Mehmet Sıtkı

M.A. Thesis, Department of Public Administration and Political Science

Thesis Advisor: Asst. Prof. Dr. Mehmet Cevat YILDIRIM

August 2019, 98 pages

Syrian civil war has affected neighbouring countries, either directly or indirectly. Turkey is one of the countries welcoming Syrian citizens who escaped from the war for a safer place to live. According to official data taken from the Directorate General of Migration Management of Turkish Interior Ministry in July 2019, 3.613.644 Syrian citizens are currently living in Turkey. With this huge number of Syrian refugees, Turkey has been profoundly influenced by the Syrian prolonged internal turmoil in terms of human security. In this regard, the present study, which is titled “An Investigation into The Turkish Perception of Human Security After Syrian Civil War” investigates the definition, a short history of human security and schools of human security, United Nations' (UN) definition of human security and its reports on human security, starting phase of Syrian civil war, and whether the perception of human security has changed after this period. Syrian civil war was designated as a turning point, and Turkey's reaction to this war in terms of human security defined by United Nations (UN) was analyzed in this thesis study. The current study also investigates the role of United Nations in Syrian civil war on the basis of the organisation's definition of human security, using the methods of literature review.

All in all, the roles of Turkey and United Nations in the solution of problems created by Syrian civil war and whether the perception of human security in Turkey has changed accordingly were investigated in this thesis study.

Key Words: Security, human security, United Nations, Syrian Civil War Refugees

ÖNSÖZ

Yaşamaya değer onurlu bir hayatın, en temel ihtiyaçlardan biri de güvenlik ihtiyacıdır. Bu tezin çıkış noktası da bu düşüncedir. 20. ve 21. yüzyıl ise insanlığın güvenliğe dair verdiği zor bir sınav olmuştur. José Saramago'nun da dediği gibi “Kötü kader diye bir şey yoktur. 21. yüzyıl vardır. Ve bu yüzyıl yavrucuğum bir kelebeği bile intihar ettirebilir.” Maalesef bu yüzyıl gerek küresel gerekse bireysel anlamda güvenlik krizinin yoğun bir şekilde yaşandığı yüzyıl olmuştur. Bu krizden en çok zarar gören coğrafya ise Ortadoğu’dur. Suriye ise Ortadoğu’da yanan bir ormana benzemektedir. Ülke insanların daha güvende ve onurlu yaşam için çıktığı yolculuğu da konu alan bu çalışma, Suriye iç savaşının Türkiye’de oluşturduğu güvenlik algısı üzerinde durmaktadır. Nesnel verilere ulaşmak için birçok kaynak taranarak ortaya konan çalışmanın bu alanda bilgi sahibi olmak isteyen kişilere yardımcı olması dileğiyle.

Bu çalışmayı yapmamda bana rehber olan değerli tez danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Cevat Yıldırım’a özel olarak teşekkürlerimi sunarım.

Yüksek Lisans eğitimim boyunca benden bilgi ve muhabbetlerini esirgemeyen saygıdeğer ders hocalarım Doç. Dr. Ferit Serkan ÖNGEL, Dr. Öğr. Üyesi Radiye Funda KARADENİZ, Dr. Öğr. Üyesi Ahmet GEÇER ve Dr. Öğr. Üyesi Orhun Burak Sözen’e çok teşekkür ederim.

Çalışmam boyunca varlığını hep yanımda hissettiğim ve cesaret bulduğum ailem ve dostlarım iyi ki varsınız.

Ankara, 2019

Mehmet Sıtkı TEMUR

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	v
ABSTRACT	vi
ÖNSÖZ.....	vii
İÇİNDEKİLER	viii
TABLolar LİSTESİ.....	xi
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xii
BİRİNCİ BÖLÜM.....	1
GİRİŞ	1
İKİNCİ BÖLÜM	5
İNSAN GÜVENLİĞİNİN KAVRAMSAL OLARAK İNCELENMESİ	5
2.1. Güvenlik: Kavramının Ortaya Çıkışı, Tanımı ve Tarihsel Gelişimi	5
2.2. Güvenlik: Kavramın Tarihsel Gelişimi	10
2.2.1. Antik Yunan Döneminde Güvenlik Kavramı (M.Ö.7000 - M.Ö.30).....	10
2.2.2. Roma Dönemi Güvenlik Kavramı (M.Ö.27-M.Ö.395).....	12
2.2.3. Ortaçağ Dönemi Güvenlik Kavramı (476-1600).....	13
2.2.4. Aydınlanma Dönemi Güvenlik Kavramı (1600-1900)	13
2.3. İnsan Güvenliği: Kavramın Ortaya Çıkışı, Tanımı Ve Tarihsel Gelişimi, Kavramla İlgili Ekoller	14
2.3.1. İnsan Güvenliği: Kavramın Ortaya Çıkışı ve Tanımı	14
2.3.2. İnsan Güvenliğinin Tarihsel Gelişimi	16
2.3.3. İnsan Güvenliği İle İlgili Ekoller.....	17
2.3.3.1. Klasik - Realist Güvenlik Anlayışı	17
2.3.3.2. Neo- realist Güvenlik anlayışı	18
2.3.3.3. İnşacılık - Yeniden Yapılandırmacılık.....	19
2.3.3.4. Kopenhag güvenlik okulu.....	19
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	21
ARAP BAHARI.....	21

3.1. Arap Baharının Nedenleri	21
3.2. Suriye’de Arap Baharı.....	22
3.3. Sığınmacı Sorunu	26
3.4. İnsan Güvenliği Açısından Türkiye’nin Suriyeli Sığınmacı Krizi ile İlgili Çalışmaları.....	26
3.4.1. Ekonomik Güvenlik Alanında Yapılan Çalışmalar	28
3.4.2. Gıda Güvenliği Alanında Yapılan Çalışmalar.....	34
3.4.3. Sağlık Güvenliği Alanında Yapılan Çalışmalar	36
3.4.4. Çevresel Güvenlik (Ekolojik Güvenlik) Alanında Yapılan Çalışmalar	40
3.4.5. Bireysel Güvenlik Alanında Yapılan Çalışmalar	42
3.4.6. Toplumsal Güvenlik Alanında Yapılan Çalışmalar	46
3.4.7. Siyasi Güvenlik Alanında Yapılan Çalışmalar	49
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	52
MATERYAL VE YÖNTEM.....	52
4.1. Araştırmanın Amacı	52
4.2. Araştırmanın Önemi.....	52
4.3. Araştırmanın Problemleri.....	52
4.4. Araştırmanın Modeli	52
4.5. Araştırmanın Çalışma Grubu	53
4.6. Araştırmanın Sınırlılığı	53
4.7. Veri Toplama Araçları	53
4.8. Araştırma Verilerinin Analizi	54
BEŞİNCİ BÖLÜM	56
BULGULAR VE TARTIŞMA	56
5.1. Gıda Güvenliğine İlişkin Bulgular	56
5.2. Ekonomik Güvenliğe İlişkin Bulgular	58
5.3. Sağlık Güvenliğine İlişkin Bulgular.....	60
5.4. Çevresel Güvenliğe İlişkin Bulgular	62
5.5. Bireysel Güvenliğine İlişkin Bulgular	64

5.6. Toplumsal Güvenliğe İlişkin Bulgular.....	66
5.7. Siyasi Güvenliğe İlişkin Bulgular	68
SONUÇ.....	71
KAYNAKÇA	74
EK.....	83
Ek 1. Görüşme Formu	83
ÖZGEÇMİŞ.....	85
VITAE	86

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. İnsani Gelişme Raporlarının Ana Temaları	3
Tablo 2. İnsan Güvenliğine Yönelik Tehditler	15
Tablo 3. AB'nin Suriyeli Sığınmacılarla İlgili Yardım ve Yerleştirme Taahhütleri .	32

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Maslow'un İhtiyaçlar Piramidi	16
Şekil 2. Gıda Güvenliğine İlişkin Kodlar.....	58
Şekil 3. Ekonomik Güvenliğe İlişkin Kodlar	60
Şekil 4. Sağlık Güvenliğine İlişkin Kodlar	62
Şekil 5. Çevresel Güvenliğe İlişkin Kodlar.....	64
Şekil 6. Bireysel Güvenliğe İlişkin Kodlar	66
Şekil 7. Toplumsal Güvenliğe İlişkin Kodlar	68
Şekil 8. Siyasi Güvenliğe İlişkin Kodlar.....	70

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

İletişim ve ulaşımın kolaylaşması, ekonominin sınırları aşması neticesinde küçük bir köye dönüşen dünyanın küreselleşmesiyle sınırlar giderek önemini kaybetmiştir. Buna bağlı olarak dünyadaki hareketler, tehditler v.b durumlar da sınırları aşan şekle bürünmüştür. Güvenlik ile yapılan çalışmalarda yeni kazanımlar getirilmiş artık devletin güvenliğinden çok insan ve toplum güvenliğinin önemi artmıştır.

Soğuk Savaş sonrası oluşan sistemde; geleneksel, devleti referans nesnesi alan güvenlik anlayışı daha geri planda kalmış, yerine referans nesnesi insan ve onun onurlu yaşamını tamamlayacak olan alanların güvenliği ön plana çıkmıştır. Genel olarak korunan nesne veya referans nesnesi devlet iken artık güvenlikleştirilmesi gerekenin önceliğini insan ve insan yaşamının bütünlüğü almıştır. İnsan güvenliği kavramına ilk defa 1994 yılında BM (Birleşmiş Milletler) Kalkınma Raporu'nda değinilmiştir. Raporda insan güvenliğine tehdit oluşturacak durumlar alanlara ayrılarak daha anlaşılır hale getirilmeye çalışılmıştır. Bu alanlar yedi tanedir: ekonomik güvenlik, sağlık güvenliği, gıda güvenliği, çevre güvenliği, kişi(birey) güvenliği, toplumsal güvenlik ve siyasal güvenliktir. İşsizlik, yoksulluk, gelir dağılımındaki adaletsizlik, ekonomik güvensizlik ve gelecek kaygıları, bireylerin sağlıksız beslenmesi veya sağlıklı gıdalara ulaşamama, sağlık hizmetlerinden faydalanamama veya var olanlardan verim alamama, doğanın ve çevrenin kirletilmesi, ekolojik dengesizlik, eğitim hizmetlerindeki fırsat ve imkan eşitsizliği, keyfi olarak insan haklarının sınırlandırılması veya tamamen yok edilmesi, kimliğe dayalı etnik ayrımcılığın yapılması, seçimlerin adil yapılamaması, basın özgürlüğünün engellenmesi, fiziki şiddet ve insan haklarının yok edilmesi insan güvenliği kapsamında ele alınan konulardan bazılarıdır.

Bariş durumunu sağlamak, insan güvenliğini oluşturabilmek için yani “BM’nin tanımında da yer aldığı gibi insanın korku, kaygı ve ihtiyaçlardan uzak hale gelebilmesi için insan güvenliği ile ilgili üç aşama belirlenmiştir.¹ Birinci aşama “Freedom From Fear” aşaması, yani bireyin fiziksel bütünlüğünü ve şiddetsiz yaşamı savunmaktadır. İkinci aşama “Free From Want” aşaması; bireyin eğitim,

¹ UNDP. (1994). *Human Development Report 1994*. Oxford University Press, Oxford, s. 24-25.

sağlık ve ekonomi alanlarında sıkıntı çekmemesi insan onuruna yakışır standartlarda yani bireyin refah içinde kaygıdan veya endişeden uzak hayat yaşamasıdır. Üçüncü aşama ise “Free From to Live in Dignity” (onurlu yaşam) alanıdır. Bu aşama, bireyin etnik kimliğine dayalı olarak ayrıma uğramadığı yaşam haklarına saygı gösterildiği evrensel insan haklarının korunduğu sürekli barış halini yansıtır.

Soğuk Savaş döneminden sonra insan güvenliğine farklı bakış açıları da getirilse, güvenliği sağlamada devlet hala büyük bir aktördür ve güç unsurudur. Bu açıdan insan güvenliği kapsamında devletin güvenliği de önem verilmesi gereken bir konudur. Devletin güvenliğini ise karşılıklı olarak yine güvenliğini sağladığı insan yapar; fakat bu devleti merkeze alan bir yaklaşımla değil bireyden yola çıkarak tümevarım bir yaklaşımla devletin güvenliği sağlanır.

Güvenlik kapsamında ele alınan ve ilk defa BM’nin sınırlarını çizerek tanımladığı insan güvenliği kavramı, akademide kavramsal olarak ortaya atılıp işlenen bir konudan çok devletlerin ve uluslararası aktörlerin deneyimleyerek geliştirdiği bir kavram olmuştur. Bunu ise 1994 yılından başlayarak çeşitli yıllarda BM’nin ortaya koyduğu İnsani Kalkınma Raporlarında görmekteyiz. BM’nin haricinde Japonya ve Kanada gibi devletlerin insani güvenlik kapsamında yaptıkları yardımlar, kampanya ve projeler ve kendi dış güvenlik politikalarında öne çıkardıkları faaliyetleri ile dikkat çekmektedir. Bu gibi saha çalışmaları ise insan güvenliği kavramının gelişimine büyük katkı sağlamıştır. 1990 yılından başlayarak her yıl çıkarılan insani kalkınma raporunda farklı temalar işlenmektedir. Yıllara göre işlenen konular aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 1. İnsani Gelişme Raporlarının Ana Temaları

1990	İnsani Gelişme Kavramı ve Ölçümü
1991	İnsani Gelişmenin Finansmanı
1992	İnsani Gelişmenin Küresel Boyutları
1993	İnsanların Katılımı
1994	İnsani Güvenliğin Yeni Boyutları
1995	Toplumsal Cinsiyet ve İnsani Gelişme
1996	Ekonomik Büyüme ve İnsani Gelişme
1997	Yoksulluğu Gidermek İçin İnsani Gelişme
1998	İnsani Gelişme İçin Tüketim
1999	İnsani Bir Çehreyle Küreselleşme
2000	İnsan Hakları ve İnsani Gelişme
2001	Yeni Teknolojileri İnsani Gelişme İçin Kullanmak
2002	Parçalanmış Bir Dünyada Demokrasiyi Pekiştirmek
2003	Binyıl Kalkınma Hedefleri
2004	Günümüzün Farklı Dünyasında Kültürel Özgürlük
2005	Eşit Olmayan Bir Dünyada Yardım, Ticaret ve Güvenlik
2006	SU – Yoksulluk Güç Ve Eşitsizlik
2007 /2008	İnsan Hakları Ve Sosyal Adalet
2009	Sınır Ötesi Göçlerin Olumlu Ve Olumsuz Yönleri
2010	İnsani Gelişmedeki Başarılar Ve Zorluklar
2011	Yoksulluğun Bitirilmesi- İklim Değişikliğini Yavaşlatmak-Çevresel Zararları Önlemek – Derin Eşitsizlikleri Azaltmak.
2013	Gelişmekte Olan Ülkelerde Hızlı Büyüme Ve Köklü Değişikliklerin İnsani Gelişmeye Etkileri
2014	Sürekli Kırılganlıkların Sürdürülebilir Politikalara Ve İnsani Gelişmeye Etkileri
2015	Çalışma Hayatı Ve Çalışma Alanlarının Yaratılması
2016	1990 Yılından Beri İnsani Gelişimin Önündeki Olumsuzlukların İncelenmesi
2017 – 2018	Küresel Çok Boyutlu Yoksulluk Endeksi

Bu çalışmada BM'nin tanımından yola çıkarak insan güvenliği incelenmiştir. Ayrıca bunla ilgili uluslararası strateji geliştiren Birleşmiş Milletler ve Türkiye gibi aktörlerin çalışmaları, Suriye iç savaşının verileriyle ilgili çeşitli ilerleme raporları ve konuyla ilgili akademik çalışmalar incelenmiştir. Tüm bunlardan yola çıkarak bu çalışma kapsamında öncelikle Türkiye'nin Suriye iç savaşından sonra insan güvenliği kapsamındaki algısı incelenmiştir. Çalışmanın temel hipotezi Suriye iç savaşından sonra Türkiye' de var olan İnsan güvenliği algısının incelenmesidir. Bu araştırma, ilk olarak Suriye'nin komşu ülkeleri daha sonra sığınmacı durumuyla karşı karşıya kalan BM' ye üye diğer ülkeler için anahtar niteliğinde olacaktır.

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden literatür taraması yöntemi kullanılmıştır. Çalışma teorik ve ampirik kısımlardan oluşmaktadır.

Çalışmanın ilk bölümünde insan güvenliği hakkında bilgi verilmiş BM'ye ait tanımlar yapılmış ve insan güvenliği ile ilgili çerçeve çizilmiştir.

İkinci bölümde öncelikle literatür çalışması yapılarak güvenlik kavramının tarihçesi ve tanımı yapılmış daha sonra insan güvenliği kavramına giriş yapılmış yine bu kavramla ilgili teorik çalışmalara yer verilmiştir. İnsan güvenliğinin tarihçesi ve insan güvenliği ile ilgili 21. yüzyıla kadarki süreç işlenmiştir. İnsan güvenliğinin tanımı tarihsel seyri içinde geçmişten günümüze değişen süreciyle ele alınıp ayrıca insan güvenliği ile ilgili farklı yaklaşımlara da değinilmiştir. Ele alınan yaklaşımların güvenlik üzerine etkileri ortaya konulup bu doğrultuda oluşturulan insan güvenliğine ait ekoller de çalışmanın ikinci bölümünde yer almıştır.

Çalışmanın üçüncü bölümünde Suriye iç savaşının nedenlerini daha iyi görebilmek için Arap baharı ve nedenleri incelenmiştir. Daha sonra Suriye'de iç savaşın çıkma süreci ve krizin sonrasında gelişen sığınmacılar durumu incelenmiştir. Türkiye'nin Suriyeli sığınmacı krizine insan güvenliği kapsamında getirdiği çözümler yedi başlık altında incelenmiştir. Bu incelemeler ışığında Suriye'de meydana gelen iç savaşın insan güvenliği kapsamında Türkiye'ye olan etkisi incelenmiş ve tartışılmıştır.

Çalışmanın dördüncü bölümünü çalışmanın materyal ve yöntem kısmını oluştururken, beşinci bölümünü ise çalışmanın bulguları oluşturmaktadır. Yapılan görüşmelerle Suriye'de meydana gelen iç savaşın Türkiye üzerinde insan güvenliği algısına etkisi bakılmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

İNSAN GÜVENLİĞİNİN KAVRAMSAL OLARAK İNCELENMESİ

2.1. Güvenlik: Kavramının Ortaya Çıkışı, Tanımı ve Tarihsel Gelişimi

Antik Yunan Döneminde Homeros (M.Ö. 900) ile başlayan güvenlik kelimesi, ilk olarak sphallo diye Homeros'un eserlerinde geçmiştir. Sphallo'dan türeyen aspehales kelimesiyle de “düşmeye eğilimli olmayan, yerinden oynamayan, sabit” anlamlarında kullanılmıştır.

Homeros'tan 500 yıl sonra yaşamış Tukidides (M.Ö. 400) ise eserlerinde “asphaleia” kelimesini “devrilmeye ve yenilgiye karşı güvenlik, sabitlik, istikrar, tehlikeye karşı garanti ve kişisel emniyet” anlamlarında kullanmıştır. Günümüz güvenlik kavramın ilk çıkış kelimesi “sphallo” kelimesidir. İlk başlarda güreş veya güreşmek eylemiyle ilişkilendirilirken 5. yüzyıldan sonra özellikle Tukidides' ten sonra farklı anlamlarda kullanılmaya başlamıştır. Tukidides kavrama ayrıca siyasi içerik kazandırarak Hobbes'un siyasi söylemlerini geliştirmesine de katkı sağlayan kişi olacaktır. Tukidides'in “bellum omnium contra omnes” söylemini Hobbes “herkesin herkese karşı savaşı” diyerek kendisi de kullanmıştır. Tukidides'in yaşadığı dönem, Antik Yunan da iç karışıklığın olduğu dönemdir. Hobbes'un yaşadığı dönem de İngiltere'nin iç karışıklıklar dönemidir. Siyaset biliminin bu iki önemli isminin yaşadığı dönemler, iç karışıklıklar ve yönetsel krizler anlamında birbirlerine benzemektedir. Atinalıların o dönemde iç savaşta tarafsızlığa yer verilmemesi görüşünü Hobbes da dile getirmiştir. İç savaş zamanı entelektüel tarafsızlığın anlamsız olduğunu dile getirecektir. Bu düşüncesini Hobbes “Tanrılar ya yoktur veya dünyayı mevcut haliyle bıraktıkları için iç savaş dönemi onlardan yardım beklemek anlamsızdır.” diyerek dile getirmiştir. Bu söylemleriyle Hobbes'un Tukidides'in ateizminden etkilendiği görülmektedir. Bu görüş tam da o dönem Atina emperyalizmi döneminin görüşüdür.² Hobbes bu bakış açısını biraz daha ileri taşıyacak ve siyaset bilimine bilimsel açıdan yaklaşacaktır. Tukidides' ten sonra gelen Epiküros' un (M.Ö 341-270) mutlu yaşam adını verdiği “eudaimonia” ya ulaşmak için “ataraksia” ön koşuldur. Ataraksia kelimesini Epiküros “kayıtsızlık, sakinlik” anlamında kullanmıştır. “Ataraksia” kelimesini yaklaşık 200 yüzyıl sonra Cicero kullanacak ve bu kelimeyi “securutia” diye literatüre şimdiki adını verecektir.

² Frederik Arends. (2009). Homeros'dan Hobbes ve ötesine: Avrupa Geleneğinde “Güvenlik” Kavramı. *Uluslararası İlişkiler Akademi Dergi*, 6(22): 3-33

Milattan önce 1. yüzyıla bakıldığında karşımıza Cicero'nun eserlerinde "securitas" kelimesi dikkat çekmektedir. Kavram kısaca "üzüntünün ve kederin yokluğu" anlamlarına gelmektedir. Yine bu dönemin sonlarına doğru yaşamış stoacı Seneca (M.Ö. 4- M.S. 65) securitası "mutlu bir yaşam" olarak yorumlamıştır. Yine Cicero ile aynı dönemi yaşayan Lukretius şiirlerinde securus kelimesini "endişeden serbest, dertsiz, sakin, şen" anlamlarında kullanmıştır.

Milattan sonra 1. yüzyıla gelindiğinde Augustus (M.Ö.27- M.S.14) döneminde securitas kavramı "barış, sükûnet ortamı" anlamında kullanılmıştır. Bu tarihten sonra artık securitas kelimesi imparatorların himayesi olarak görülen özel ve kamu hayatların güvenliği olarak algılanmış amaç paxaromanayı³ yaratmak olmuştur. M.S 2. yüzyıldan başlayarak 5. yüzyıla kadar artık securitas kelimesi aşamalı olarak certudo kavramına dönüşmüş ve certitudo ise "şüphe"nin karşıtı olarak "inancın güvencesi" biçiminde anlam kazanmıştır. Artık Roma'nın güvenliği Hristiyanlığa verilmiş kutsal bir hediye olarak değerlendirilmiştir. Güvenlik kavramı artık buradan başlayarak 17. yüzyıla aydınlanma dönemine kadar dinsel anlam kazanacaktır.

Batı Roma imparatorluğunun yıkılması (M.S. 476) ile "securitas" kelimesinin "barış" ile aynı anlamda kullanılması da son bulmuştur çünkü artık Roma İmparatorluğunun barışı sağlama amacı (Pax Romana) anlamını kaybetmiştir. Devam eden yıllarda yani ortaçağda securitasın yerini artık certitudo kelimesi almıştır. Kelime kavramı daha çok Hristiyanlık teolojisinin bir kavramı olarak görülmektedir. Ortaçağ döneminden aydınlanma dönemine kadar güvenlik anlayışını makalesinde J. Frederik M. ARENDS şöyle özetlemektedir:

Securitas kelimesi Roma' da Hristiyanlıktan sonra önemini kaybetmiş yerine daha çok inançla aynı anlamda kullanılan certudo kelimesi ön plana çıkmıştır. Dinsel bir anlamda kullanılan kelime skolastik felsefenin temel kavramlarından biri haline gelmiştir. Bu kavram Thomas Aquinas'ın (1225-1274) teolojik-felsefesinde önemli bir yere sahiptir. Yine Martin Luther (1483-1546), securitas olumsuz bir şekilde yorumlanmış güvenli insanları, Tanrıya güvenmeyen insanlar olarak yorumlamıştır.⁴

16. yüzyıldan sonra Avrupa'da meydana gelen gelişmeler güvenliğe bakış açısını da değiştirmiştir. Düşüncenin merkezinde artık Tanrı değil insan vardır.

³ M.Ö 27 Roma İmparatoru Augustus Caesar'ın tahta çıkışı ile başlayıp M.S. 180 yılında Marcus Aurelius'un ölümüne kadar olan 200 yıllık dönemi tanımlar. Bu dönem Roma İmparatorluğunun diğer devletlerle savaşmadığı barış içinde yaşadığı dönemdir. Amaç Roma'da içerde ve dışarda barış halini sağlamaktır.

⁴ Frederik Arends. (2009). Homeros'dan Hobbes ve ötesine: Avrupa Geleneğinde "Güvenlik" Kavramı. *Uluslararası İlişkiler Akademi Dergi*, 6(22): 3-33.

Özellikle 16. ve 17. yüzyıldaki gelişmeler güvenliğe bakış açısını da değiştirmiştir. Ortaçağ güvenlik anlayışı önemini yitirmiş eski Roma Dönemi'ndeki devletin sükûneti ve barışı sağlamakla görevli olduğu anlayışı tekrar doğmaya başlamıştır. Özellikle 17. yüzyılda Hobbes'un çalışmaları dikkat çekmektedir. Günümüz güvenlik anlayışının bilimsel siyasi kavram zeminini Hobbes oluşturmaktadır. Yine şimdiki uluslararası ilişkiler sisteminin realist temellerini Hobbes ortaya koymuştur. Hobbes (1588-1679) 'un güvenlikle ilgili çalışma ve söylemleri incelenirken özellikle yaşadığı dönem göz önünde bulundurulmalıdır. Dönemin İngiltere'sinde iç çatışmalar yoğun olarak yaşanmaktadır. Bunların hemen hepsi din merkezlidir. Bu açıdan Hobbes, Tukidides'ten çok etkilenmiştir. Çünkü Tukidides 'in yaşadığı Antik Yunan Dönemi Atina emperyalizminin olduğu yoğun iç çatışmaların yaşandığı dönemdir ve bu dönem hemen hemen Hobbes'un İngiltere'sine benzemektedir. Tukidides' ten aldığı "Herkesin herkese savaşı" düşüncesinden hareketle Hobbes siyasi teorisini "korku" yu temele alarak yazmıştır.

Devlet olmadığı zaman insanlar sürekli birbiriyle savaş halinde bulunur. Buradan şu açıkça görülür ki, insanlar hepsini birden korku altında tutacak genel bir güç olmadan yaşadıkları vakit, savaş denilen o durumun içindedirler ve bu savaş herkesin herkese karşı savaşıdır. Çünkü savaş sadece muharebeden ve dövüşme eyleminden ibaret olmayıp; mücadele etme iradesinin yeterince bilindiği bir zaman süresinde oluşur: dolayısıyla, savaşın doğasında zaman kavramı, havanın doğasındaki gibi düşünülmelidir. Nasıl kötü havanın doğası bir veya iki yağmur sağanağından ibaret olmayıp, birçok günlerin eğiliminden oluşursa savaşın doğası da, çarpışma eyleminden ibaret olmayıp, tersine bir güvencenin bulunmadığı, çarpışmaya yönelik kesinleşmiş eğilimden oluşur. Bunun dışındaki bütün zamanlarda barış vardır.⁵

Buradan hareketle biz Hobbes'un Tukidides'ten çok etkilendiğini görmekteyiz. Begby' nin de dediği gibi:

Thucydides'in "Peleponnez Savaşları" Tarihi'nde, insanın ve dolayısıyla devletin davranışlarının ahlaktan çok korku ve çıkar üzerine temellendiğini öne sürülmüş, Sparta ve Atina arasında çıkan savaşta Meloslular'ın tarafsız kalma istekleri göz ardı edilmiş ve ahlaki değerlerin reel politikte uygulanmasının olanaksızlığından bahsedilmiştir.⁶

İnsan doğuştan kötüdür ve kalıcı bir barış yoktur var olan barışlar ise kalıcı savaş anının içinde sadece duraksamalardır. Hobbes'a göre devlet güvenliği sağlamalıdır. Halk güvenliği sağlayan ve görevini yerine getiren devlete tabi olmalıdır. Güvenliği sağlayamayan devlete karşı halk itaat etmek zorunda değildir. Bu bakış açısıyla devletlerin uluslararası arenada kendini ifade etmeye çalışmasından

⁵ Thomas Hobbes. (2007) *Leviathan*. Semih L.(Çev), Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, s. 94.

⁶ BEGY, Endre, v.d., "The Ethics of War. Part I: Historical Trends", *Philosophy Compass*, 2012, S.7, s. 316.

kaynaklı dünyanın ilk büyük savaşı yapıldı; ardında bıraktığı büyük yıkımlardan dolayı realist dünya görüşünün yerini idealist veya liberal Kantçı bakış açısı yer almıştır. Buna göre ulusların birbirleriyle ekonomik ve diğer ilişkileri arttıkça ortak kurumların oluşması ve dünya barışının sağlanması mümkündür. Bu düşünceye göre oluşturulan Wilson ilkeleri, Birleşmiş Milletler 'in idealist politikaları olarak ön plana çıkmıştır. Birinci Dünya Savaşı' nın bıraktığı ağır yıkımlar ve ardından yaşanan dünya ekonomik bunalımı (1929 Dünya Ekonomik Krizi) devletleri siyasi güvenlik ve sosyal güvenlik anlayışına itmiştir. ABD başkanı kendi adıyla yayınladığı Wilson ilkeleri, 20. yüzyılın siyasi güvenlik anlamında rotasını belirlemiştir.

20. yüzyıla gelindiğinde güvenlik anlayışı, devletin vatandaşına sağladığı sosyal güvenlik anlayışıyla hızla değişim yaşamıştır. Yine bir ABD Başkanı Roosevelt (1933-1945) sosyal devlet anlayışıyla ilgili olarak şöyle söylemiştir:

1929 Dünya ekonomik bunalımının Amerikan ekonomisinde açtığı derin sarsıntı sonucu, işsizliğin ürkütücü boyutlar kazanması üzerine, devletin ekonomik ve sosyal alana müdahalesini engelleyen ve kutsal sayılan “ekonomik liberalizm” ilkesini terk ederek, o güne kadar egemen olan “Jandarma Devlet” anlayışı yerine “Refah Devleti” anlayışını benimsemiştir.⁷

Özellikle Birinci Dünya Savaşı ve sonrasında yaşanan dünya ekonomik bunalımına denk gelen bu anlayış, Hobbes dönemi iç çatışmaları durdurma ve halkının güvenliği sağlama olarak anlaşılan güvenlik anlayışı, yerini ekonomik ve siyasal güvenlik anlayışına bırakmış bir bakıma sosyal güvenlik anlayışının oluşmasına sebep olmuştur. Artık devlet sadece ülkesini dış tehdit olarak gördüğü durumlara karşı korumaktan ziyade siyasi olarak halkını gelecek kaygısından korumalı ekonomik endişeden kurtarmalıdır. Küreselleşen dünya ile beraber bu yüzyıldan sonra artık devlet, güvenliğin merkezinde değil ama güvenliği sağlamada Hobbes' un da dediği gibi en büyük güç unsurudur. Artık güvenlik dendiğinde merkezde birey vardır. Devlet öncelikli olarak vatandaşının korku ve endişelerini gidermeli güvenliğini sağlamalıdır.

2. Dünya Savaşı bitmiş sonra Soğuk Savaş dönemi başlamıştır. Oluşan iki kutuplu dünyada güvenlik anlayışı artık devletler tarafından dış güvenlikle ilişkilendirilmeye başlamıştır. Güvenlik artık uluslararası ilişkilerin bir parçası olarak görülmeye başlamıştır. Bu dönemde daha çok geleneksel güvenlik anlayışı ön planda olmuş uluslararası ilişkilerde realist bakış söz konusudur. Bu dönem Sovyetler ile

⁷ Ali Güzel. (2005). Türk Sosyal Güvenlik Sisteminde Öngörülen Reform. *Çalışma ve Toplum Dergisi*,4:3.

ABD arasında nükleer silahlanma yarışının olduğu dönemdir. Soğuk Savaş yıllarında iki kutup birbirine birçok strateji geliştirmiş. ABD'nin Sovyetlere üstünlüğü ile son bulan Soğuk Savaş dönemi artık birçok devlette birbirine karşı güvensizlik yaratacaktır, ulusal güvenlik, güvenliğe bakışta ön plana çıkacaktır. Güvenlik olgusu Soğuk Savaş döneminden sonra Rönesans yaşayacak ve güvenlik çalışmalarının içeriğinde büyük değişiklikler yaşanacaktır. Soğuk Savaş sonrası döneme baktığımızda güvenliğin gerek merkezi gerekse alanı değişmiştir. Güvenlik artık devletin tekelinde olduğu ve referans nesnesinin devlet olduğu bir algıdan çıkmış, insan merkezli bir algıya dönüşmüştür. Keith Krause ve Michael C. Williams, Miguel de Larrinaga ve Marc G. Doucet de belirttiği gibi,

1970 ve 1980'li yıllar; pek çok açıdan ekonomi, çevre, gibi meselelerin güvenlik kapsamında değerlendirildiği bir dönem olarak tasvir edilebilir. Bu çerçevede özellikle Soğuk Savaş sonrası yüksek sesle dillendirilmeye başlanan güvenliğin derinleşmesi ve genişlemesi söyleminin Soğuk Savaş öncesinde de belirli çevrelerde yankı bulduğu ifade edilebilir⁸.

Soğuk Savaş sonrası hız kazanan geleneksel güvenlik anlayışının değişim sürecini 1970'lere kadar götürmek mümkündür.⁹ 1970'li yıllara güvenlik çalışmalarının kırılma noktasıdır diyebiliriz. Geleneksel güvenlik anlayışı Soğuk Savaş döneminden sonra hızla değişiklik kazanmıştır. Her şeyden önce ulusal güvenlik algısı 1970 yılında yaşanan küresel krizin ardından ekonomik riskleri de içine alacak şekilde değişmiştir¹⁰. Bu çerçevede güvenliğin dar veya bölgesel olmaktan ziyade ekonomik rekabet ve kaynakların güvenliğini de kapsayacak biçimde genişletilmesine ilişkin ilk vurgular dikkat çekicidir.¹¹ Bunun yanı sıra çevre güvenliği denilen çok yeni bir alan da 1970'li yıllardan sonra uluslararası gündemin konusu olmuştur. 1990'lı yıllara gelindiğinde küreselleşmeyle beraber sorunlar sınırları aşmış artık güvenlik alanı altında birden fazla büyük başlık açılmıştır. Etnik ayrıma dayalı çatışmalar, iç isyan veya savaşlar, ekonomik krizler, yoksulluk, sığınmacılar, büyük göçler ve terör gibi sınırı aşan durumlardan kaynaklı güvenliğin tanımı ve alanı büyük oranda değişmiştir. John BAYLIS'in da makalesinde de belirttiği gibi,

Güvenliğin kapsamının ne olduğu konusu bir alt disiplin olarak değerlendirilebilecek güvenlik çalışmaları içerisinde oldukça tartışmalıdır. Bu tartışmalar güvenliğe

⁸ Keith Krause ve Michael C. Williams. (1996). Broadening the Agenda of Security Studies: Politics and Methods. *Merston International Studies Review*, 40(2): 229-230.

⁹ Miguel de Larrinaga ve Marc G. Doucet. (2008). Sovereign Power and the Biopolitics of Human Security. *Security Dialogue*, 39(5):517.

¹⁰ Jessica Tuchman Mathews. (1989). Redefining security. *Foreign affairs*, 68(2), s. 162-177.

¹¹ Richard Ullman. (1983) . Redefining Security. *International Security*, 8(1):139-150.

“bireysel”, “ulusal” ya da “uluslararası” bir perspektiften mi yaklaşılması gerektiği konusunda yoğunlaşmaktadır.¹²

Değişen güvenliğe yapılan tanımların en dikkat çekici olanı ise BM’nin 1994 yılında yayınlamış olduğu İnsani Kalkınma Raporu’ndaki tanımıdır. BM’nin insan güvenliği raporunda insan güvenliği tanımı, korkudan ve kaygılardan uzak olma hali olarak yapılmaktadır. Yine raporda insan güvenliğini 7 başlık halinde toplamaktadır. Bunlar; ekonomik güvenlik, sağlık güvenliği, gıda güvenliği, kişi güvenliği, toplumsal güvenlik, siyasal güvenlik. Bu tanıma dayalı olarak insan güvenliği 7 farklı güvenlik başlığı altında incelenmektedir.

Bir diğer güvenliğe farklı bir bakış açısı da Kopenhag okulundan gelmektedir. Barry Buzan, Ole Weæver ve Jaap de Wilde gibi isimlerin de belirttiği gibi Kopenhag okulu güvenlik anlayışıdır. Onlarda değişen güvenlik anlayışına farklı yorumlar getirmiş ve güvenliği 5 farklı başlık altında incelemişlerdir. Bunlar; (1) askeri, (2) çevresel, (3) ekonomik, (4) sosyal ve (5) siyasal güvenlik alanları olmak üzere beş farklı başlıkta toplanmaktadır.¹³

Antik Yunan’dan başlayarak 21. yüzyıla kadar güvenlik kavramı değişik anlamlar kazanmıştır.

2.2. Güvenlik: Kavramın Tarihsel Gelişimi

2.2.1. Antik Yunan Döneminde Güvenlik Kavramı (M.Ö.7000 - M.Ö.30)

Bu dönemde dikkat çeken güvenlikle ilgili daha çok imparatorlukları kurtarma çabasıdır. Kişi güvenliğinden çok devletin veya imparatorluğun güvenliği önemlidir. Devlet merkezli güvenlik anlayışı hâkimdir. Kişilerin güvenliğini devlet sağlar; fakat öncelik yine devletin güvenliğini sağlamaktır.

Güvenlik kavramının ilk olarak nerden geldiğini anlamak için Homeros¹⁴ (M.Ö. 900)’tan başlamak lazım. Homeros ile Antik Yunan’ın karanlık tarihi yavaş yavaş ortaya çıkmaya başlamıştır. Ozanın yazmış olduğu eserlerde Yunanlara ait eski tarihi olaylar hakkında bizler bilgi edinmekteyiz. Bu destanlar Yunan kültürünün temelini oluşturduğu için çok önemlidir. Geçmiş Antik Atina’ya (M.Ö.8000-M.Ö. 30) dayanan kavramın az sayıda klasik eserde (İlyada ve Odesa v.b eserlerde) adı geçmektedir. Bahsi geçen destanlarda uzun yıllar süren Truva savaşından bahsedilir. Savaş M.Ö. 15.-12. yüzyıllardan bahsetse de sözlü gelenekten yazıya ancak 5. yüzyılda geçmiştir; fakat yazıya kimin geçirdiği ile bir bilgi bulunmamaktadır. Yine eserlerinde güvenlikle ilgili kavramlara değinen ve eski Atina düşünürlerinden klasik

¹² John Baylis. (2008). Uluslararası İlişkilerde Güvenlik Kavramı. *Uluslararası İlişkiler Akademik Dergi*, 5(18):73.

¹³ Barry Buzan, Ole Waver ve Jaap De Wilde. (1998) . Security: a new framework for analysis. *Lynne Rienner Publishers*.

¹⁴ Homeros (MÖ. 9. yüzyıl) Antik Yunan'da yaşamış İyonyalı ozan. Eski Yunan edebiyatının ilk ürünleri sayılan “İlyada” ve “Odysseia” adlı destanları derlemiştir. “İlyada” destanında, Yunanlıların, Trualılarla savaşıp, onları yenmeleri anlatılır.

tarihçi Tukidides¹⁵ (M.Ö.400)’ de güvenlik kavramına değinmiştir. Gerek Homeros gerekse Tukidides eserlerinde direk olarak security veya güvenlik diye bahsetmemiştir; ama kullandıkları sphallo kelimesi dikkat çekmektedir. Kelime anlamıyla direkt güvenlik anlamına gelmemesine rağmen “sphallo” kelimesi Latince fiil olup güreş eylemiyle alakalı demektir. Kelime zamanla devletin korunması veya güvenliğinin sağlanması anlamında kullanılmıştır. “Sphallo” dan türeyen ve önüne olumsuzluk –a eki alan “asphales” ve “asphaleia” kelimeleri sırasıyla “düşmeye eğilimi olmayan, yerinden oynamayan, sabit” ve “Olympos’un hiçbir zaman devrilmeyeceği anlamında sürekliliği” ifade etmektedir. Ayrıca Homeros “asphaleia” kelimesini eserlerinde dini bir anlamda da kullanmıştır. Yani “Tanrının sürekli mekânı” anlamında kullanmıştır. “Asphaleia” kelimesinin kullanımı zamanla değişik biçimlerde artmıştır. Mesela eski Yunanda M.Ö. 700’ lü yıllarda yaşamış şair ve ozan Hesiod¹⁶ ise eserlerinde Homeros gibi “Tanrının sürekli mekânı” anlamında kullanmıştır. Yine M.Ö. 500 dolaylarında yaşamış Sofokles eserlerinde “asphaleia” yı “şehir devletlerinin istikrarı” anlamında kullanmıştır. Sıra Tukidides’ e geldiğinde sphallo, asphales ve asphaleia kelimelerinin farklı biçimlerde kullanıldığı görülmektedir. Tukidides “asphaleia” yı ve ondan türettiği kelimeleri dini anlamda kullanmamıştır. Tukidides, dönemin Atina emperyalizmini¹⁷ anlatmış ve imparatorluğun devamını sürdürebilmesi için “tökezeleme ve yenilgiye karşı güvenlik” ve “güreşmek” anlamlarına gelen asphaleia kelimesini kullanmıştır. Atina emperyalizmini devam ettirebilmek adına her şeyi göze alabilen Atinalılar o dönemde ahlaka ve Tanrılara yer vermeyen ateist bir dünya görüşü geliştirdiler. Tukidides’in “bellum omnium contra omnes” yani “herkesin herkese karşı savaşı” anlamına gelen bu söylem analizi Hobbes’un temel felsefesini yani “İnsan İnsanın kurdudur” söylemini geliştirmesine yardımcı olacaktır. Gerek Tukidides gerekse Hobbes güvenliği, bir siyasi yönetimin istikrarı sağlamak için içerde isyanı veya ayaklanmayı bastırma şeklinde tanımlamıştır. Tukidides’ ten sonra gelen Epiküros’un mutlu yaşam adını verdiği “eudaimonia” ya ulaşmak için “ataraksia”

¹⁵ Tukidides Antik Yunan tarihçisi ve Atinalı general. Tukidides, Atina ile Sparta arasındaki 30 yıl süren ve MÖ 404 yılında sona eren ünlü Peloponez Savaşı sırasında yaşamış ve bu savaşları tasvir etmiştir. O, tarihi her şeyden önce siyasi açıdan inceler ve tarih ile bunun için ilgilenir.

¹⁶ M.Ö.750-M.Ö. 650 yıllarında yaşamış didaktik şiirinin kurucusudur. Yunan halkını şiir yoluyla eğitmeye çalışmıştır. Köy yaşamını ve insanların günlük işlerini anlatan ilk şairdir. <https://www.turkdebiyati.org/hesiodos.html> 11.05.19

¹⁷ Frederik Arends. (2009). Homeros’dan Hobbes ve ötesine: Avrupa Geleneğinde “Güvenlik” Kavramı. *Uluslararası İlişkiler Akademi Dergi*, 6(22): 3-33.

önkoşuldur. Ataraksia kelimesini ise Epiküros, kayıtsızlık sakinlik anlamında kullanmıştır.

2.2.2. Roma Dönemi Güvenlik Kavramı (M.Ö.27-M.Ö.395)

Roma İmparatorluğu'nun siyasal tarihinde; Krallık (MÖ 735-MÖ 510), Cumhuriyet (MÖ 510-MÖ 27) ve İmparatorluk (MÖ 27-MS 395) dönemleri yaşanmıştır.¹⁸

Bu çalışmada güvenlik bağlamında ele alınacak dönem Roma'nın imparatorluk dönemidir. O da M.Ö. 27 ile M.Ö. 395 yıllarını kapsamaktadır. Güvenlik kavramı bu yüzyıllarda daha çok dini vurgular ile dile getirilmiştir.

Bu dönemde aspelia kelimesi artık securitas olarak kullanılmaya başlamıştır. “Güvenlik” kelimesi 1. yüzyılda ilk defa Cicero¹⁹ (M.Ö.106-M.Ö.43) ve Lucretius (M.Ö 95-M.Ö. 55) tarafından “securitas” olarak klasik eserlerde dile getirilmiştir. Cicero “ataraksia” kelimesini sık sık eserlerinde kullanmıştır. Yunanca “kayıtsızlık sakinlik” anlamlarına gelmektedir. Cicero “ataraksia” kelimesini “securitas” şeklinde ilk Latinceye çeviren kişidir. Helenistik dönem filozoflarından Epiküros (M.Ö.341-M.Ö. 270) gerçek ve tam mutluluk adı verdiği “eudaimonia” ya ulaşabilmek için ön koşul olarak “ataraksia” ya ulaşmak olduğunu söyler. Eserlerinde “ataraksia” yı kullanan Cicero ise Epiküros’ tan etkilenmiştir. Romalılar ise Epiküros’ tan yüzyıllar sonra “ataraksia” kavramına karşılık olarak “securitas” kelimesini kullanmıştır. Cicero, Epiküros ‘un maddeciliğinden kısaca atomculuk veya ateizmle ilgili düşüncelerinden etkilenmemiştir; fakat Cicero ile aynı dönemi yaşamış yine bir Yunan filozofu Lukretius, Epikürosun maddeci-atomcu (ateizm) düşüncesinden etkilenmiştir. Epiküros veya Lukretius’un materyalist atom teorisine dayanan “ateizm düşüncesi” Hristiyan Avrupa’da kabul görmemiş fakat Hobbes ile aynı dönem yaşamış Gassend için aynı şey söz konusu değildir. Lukretius’un önemi şurdan gelmektedir. Gassend, Lukretius’u derinlemesine araştırmış ve onun düşünceleri öncülüğünde Hobbes ile beraber siyaset teorisi çalışmalarının bilimsel bir temel üzerinde yaparak Cicero’nun da ilerisinde “securitas” kavramını bilimsel

¹⁸ Roma Uygarlığı ve Özellikleri, *Sabah*, 19.01.2017, s.4

<https://www.sabah.com.tr/egitim/2017/01/19/roma-uygarligi-ve-ozellikleri>, 27.04.2019

¹⁹ Marcus Tullius Cicero (M.Ö. 106-43) Roma tarihinin en büyük devlet adamı ve düşünürlerinden biridir. Hukuk , politika ve felsefe alanında kaleme aldığı metinler sadece yaşadığı dönemde değil aynı zamanda sonraki çağlarda da defalarca okunmuş birçok düşünüre ve düşünce biçimine rehberlik etmiştir.

Cicero Marcus Tullius. (2017). *Her şey Bitmek İçin Başlar*. Cengiz Ç. (Çev.), Aylak Adam Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul, s. 5.

anlamda ele almıştır. “Securitas” kelimesi 1. yüzyıldan itibaren de “Pax Romana”²⁰ süresince temel bir siyasi kavram olarak da kullanılmıştır. Kavram Latince se (olmaksızın) ve cura (endişe) kelimelerinden oluşmaktadır.

2.2.3. Ortaçağ Dönemi Güvenlik Kavramı (476-1600)

Bu dönem Batı Roma İmparatorluğu’ nun yıkılmasıyla başlayan süreci ifade etmektedir. Batı Roma’da güvenlik, Roma İmparatorluğu’nun Pax Romana’ yı yaratma çabasıydı yani Roma İmparatorluğunun içerde ve dışarıda barış içinde yaşamaya çalıştığı bir süreci ifade etmektedir. Roma imparatorluğunun yıkılmasıyla güvenliğin barış ile olan ilişkisi de önemini kaybetmiştir. Güvenlik kavramı bu dönemde daha çok dini bir içerik kazanmış Hristiyan Avrupa’sında amaç artık Hristiyanlığı korumak ve yaymak olmuştur. Ortaçağ döneminde securitas kavramı olumlu bir kelime olmaktan çıkmıştır. Örneğin Martin Luther’e göre güvenli insanlar (die Sichereren) Tanrıya güvenmeyen insanlardır. Reformist Calvin de (1509-1564), securitas (dikkatsizlik) Hristiyanlar için tehlikeli bir ruh hali olarak anlamaktadır. Bu dönemde önemli olan securitas değil, olumlu inanç güvencesi adını verdikleri “certitudo” dur.

2.2.4. Aydınlanma Dönemi Güvenlik Kavramı (1600-1900)

Güvenlik kavramı iç savaşları önleme çabası içinde ele alınmıştır. Burada güvenlik kavramı açısından önemli olan düşünürler özellikle Hobbes, Gassend, Kant ve J.J.Rousseau gibi düşünürlerdir. Bu dönem Avrupa’da artık düşünce Tanrı merkezli değil insan merkezlidir. Bu bakış açısı da güvenliğe bakış açısını değiştirmiştir. Eski Antik Yunanda yaygın olan fikri beraberinde getirmiştir. Devlet vatandaşın güvenliğini sağlamalıdır. Vatandaşın güvenliğini sağlayamayan devleti tanımak yersizdir. Yine bu dönemde Hobbes’un güvenlikle ilgili çalışmaları dikkat çekmektedir. Tukidides’ ten etkilenen Hobbes onun söylemlerini tekrar dile getirecek ve “herkesin herkesle savaşı” olgusunu ortaya atarak uluslararası ilişkilerin anarşik yapısını ilk olarak ortaya atan kişi olacaktır. Bu bakış açısı milletleri 1. Dünya savaşına kadar getirmiştir.

²⁰ Pax Romana, Romalıların işgal ettikleri bölgelerde ve kendi cumhuriyet ve krallık dönemi yönetimlerinde kullandıkları “Roma Barışı” anlamına gelen bir kavramdır. Bu kavram, M.Ö. 27’de Roma İmparatoru Augustus Caesar’ın tahta çıkışıyla Roma’nın bir cumhuriyet olmaktan çıkıp imparatorluğa dönüşmesi ile M.S. 180 yılında Marcus Aurelius’un ölümüne kadar olan 200 yıllık dönemi tanımlar.

2.3. İnsan Güvenliği: Kavramın Ortaya Çıkışı, Tanımı Ve Tarihsel Gelişimi, Kavramla İlgili Ekoller

2.3.1. İnsan Güvenliği: Kavramın Ortaya Çıkışı ve Tanımı

Dünya kamuoyu gündemine insan güvenliği kavramı, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP)'nin 1994 yılı İnsani Gelişme Raporu'nun teması olarak insan güvenliği kavramını işlenmesiyle ilk defa karşımıza çıkmıştır. İnsan Güvenliği kavramının nasıl bir süreç izleyerek ortaya çıktığıyla ilgili dönemin UNDP İcra Direktörü Özel Danışmanı Dr. Üner Kırdar'ın söyledikleri önemlidir.

BM kalkınma Programının İnsani gelişme raporları tarihinde, Türkiye'nin özel bir yeri vardır. UNDP Kalkınma Araştırmaları Programının 1983, 1985, 1990 yıllarında düzenlediği yuvarlak masa toplantıları... Çerçevesinde (kalkınmanın insani boyutu) gelişmiş, benimsenmiş ve bugünkü önemini kazanmıştır. Dünyanın her yanında değişen koşullar ortamında insanın durumunu incelemek amacıyla, süreli bir raporun yayınlanması önerisi de ilk kez İstanbul Yuvarlak Masa Toplantısında ortaya atılmıştır... Bu yılki İnsani gelişme raporunun teması "İnsan Güvenliği" dir.²¹

İnsan güvenliği kavramı da Türkiye'de 2000'li yıllardan sonra işlenmeye başlanmıştır. Bu yıllara kadar işlenen güvenlik kavramı realist yaklaşıma göre ele alınmaktaydı. Yani insan merkezli güvenlik anlayışından çok devlet merkezli güvenlik anlayışı hâkimdi. Kavram, 1994 yılında BM'nin 1994 İnsani Kalkınma Raporu'nda ele alınmaya başlanmasıyla dünyada artık resmiyet kazanmıştır. Ardından Kanada ve Japonya gibi ülkelerin iç ve dış politikalarında insan güvenliği ile ilgili etkinliklere yer vermesiyle kavram, dünyada ivme kazandı. BM'nin 1994 yılı İnsani Kalkınma Raporuna göre insan güvenliği kavramı; " korku (kaygı, endişe) ve yoksulluktan (ihtiyaçlardan) özgür olma (arınma) ve onurlu bir yaşam sürme" olarak tanımlanmaktadır. Yine raporda: İnsan güvenliğini oluşturan yedi temel unsur şu şekilde açıklanır; ekonomik güvenlik, gıda güvenliği, sağlık güvenliği, ekolojik (çevre güvenliği) güvenlik, kişisel (birey güvenliği) güvenlik, toplum güvenliği ve siyasi (politik güvenlik) güvenlidir.²²

²¹ Üner Kırdar. (1994). UN Development Programme. *İnsani Gelişme Raporu Tanıtımı*, 12 Haziran, Ankara, s.23-28.

²² UNDP. (1994). *Human Development Report 1994*. Oxford University Press, Oxford, s. 24-25.

Tablo 2. İnsan Güvenliğine Yönelik Tehditler

GÜVENLİK ÇEŞİDİ	RİSKLER
Ekonomik Güvenlik	Yoksulluk, işsizlik
Gıda Güvenliği	Açlık, kıtlık
Sağlık Güvenliği	Ölümcül bulaşıcı hastalıklar, güvensiz besinler, yetersiz beslenme, temel sağlık hizmetlerine erişimde eksiklik
Çevresel Güvenlik	Çevresel bozulma, kaynak tükenmesi, doğal felaketler, kirlilik
Bireysel Güvenlik	Fiziksel şiddet, suç, terörizm, iç şiddet, çocuk işçiler
Toplumsal Güvenlik	Etnik gruplar arası, dini ve kimlik temelli gerilimler
Siyasi Güvenlik	Politik baskı, insan hakları ihlali

(Kaynak: BM, 2009:6)²³

Burada insan güvenliği tanımını 3 temel üzerine oturtabiliriz. Birinci kısım korku, endişe ve kaygıdan uzak olma durumunu ifade eder. İkinci kısım yoksulluktan uzak olma veya arınma durumunu oluşturur. Üçüncüsü ise insanın onurlu yaşaması gerektiğini herkesin onurlu bir yaşam hakkına sahip olduğunu belirten kısımdır. İnsan güvenliğini, tanımdan hareketle şu üç kavramlardan ayrı düşüneyiz: güvenlik, kalkınma, insan hakları. İnsan güvenliği kavramı aslında insanın onurlu ve özgürce yaşaması odağında gelişen bir kavramdır. Odak nokta burada bireyin özgürce ve onurlu bir şekilde yaşamasıdır. Kavramın diğer bileşenleri korku, endişe ve yoksulluktan uzak olma hali; onurlu ve özgür yaşamın ön koşullarıdır sadece.

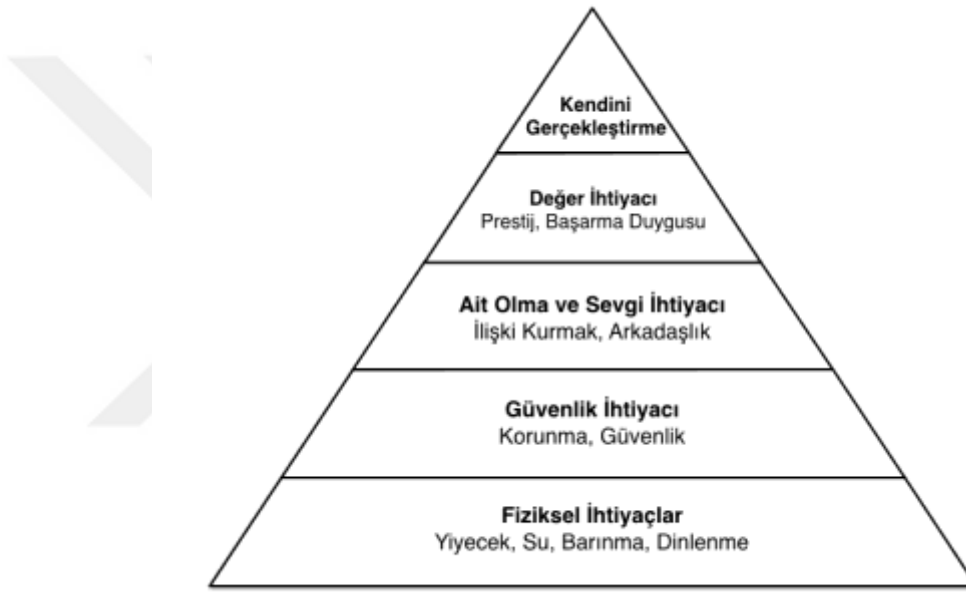
İnsan güvenliği; ölmemiş bir çocuk, yayılmamış bir hastalık, son verilmemiş bir iş, şiddete dönüşmemiş bir etnik gerginlik ve susturulmamış bir muhaliftir.²⁴ Yine insan güvenliği 2012 yılında BM Genel Kurulu'nda 66/290 sayılı kararı ile resmi olarak tanımlanmıştır. Buna göre, insan güvenliği: bireylerin özgür ve onurlu bir şekilde yoksulluk ve üzüntüden uzak yaşama hakkına sahip olmasıdır. Ayrıca tüm bireylerin “Şiddetsiz Yaşam ve Refah İçinde” yaşam kapsamında kendi haklarını kullanma ve kendi potansiyellerini geliştirmede eşit fırsatlara sahip olmasıdır.²⁵

²³ BM. (2009). *Human Security In Theory And Practice An Overview Of The Human Security Concept And The United Nations Trust Fund For Human Security*. Oxford University Press, Oxford, s. 6.

²⁴ UNDP. (1994). *Human Development Report 1994*. Oxford University Press, Oxford, s. 22.

²⁵ UNDP. (2012). *Human Development Report 1994*. Oxford University Press, Oxford, s. 1-2.

Güvenliği farklı açıdan ele alan bir diğer önemli isim ise Amerikalı Psikolog Maslow'dur. Maslow 1943 yılında ihtiyaçlar hiyerarşisi adı altında bir piramid yayınlamıştır. Piramide göre insanın hayatta kalabilmesi için en temel ve fiziksel ihtiyaçlar bulunmaktadır. Bu basamağı sağlıklı bir şekilde atlatan kişiler daha sonra güvenlik basamağındaki ihtiyaçlarını karşılamalıdır. Güvenlik basamağını atlatamayan kişiler diğer basamaklara ya hiç ulaşamamakta veya eksik çıktığı üst basamaktaki gelişim görevlerini tam anlamıyla yerine getirememektedir. Maslow'a göre hayatta insanın tek bir hedefi vardır o da kendini gerçekleştirmektir.²⁶ Güvenlik ihtiyacını karşılamayan birey ise kendini gerçekleştirememektedir veya kendini gerçekleştirme konusunda bir üst basamağa çıkamamaktadır.

Şekil 1. Maslow' un İhtiyaçlar Piramidi

2.3.2. İnsan Güvenliğinin Tarihsel Gelişimi

Soğuk Savaş dönemine kadar realist bir bakış açısıyla işlenen insan güvenliği kavramının Soğuk Savaş döneminden sonra konu alanı genişlemiştir. Kavramın yönü devletten insana dönmüştür. Artık insan güvenliği devletlerin güvenliklerinin ötesinde insanların ve toplumların güvenlikleriyle ilgili hale gelmiştir. İnsan güvenliği, özellikle BM'nin insani düzenlemelerine binaen ortaya çıkmış ve yine aynı kuruluşun kalkınma programında telaffuz edilmiş bir konsepttir.²⁷ Soğuk Savaş döneminden sonra var olan devlet merkezli güvenlik anlayışı yerini insan merkezli devlet anlayışı almıştır. Yugoslavya'nın kanlı bir

²⁶ Abraham H. MASLOW. (1943) . A theory of human motivation. *Psychological review*, 50.4: 370.

²⁷ UNDP.(1994). Human Development Report 1994, *Oxford University Press*, Oxford, s. 22-37.

şekilde dağılması, Somali'deki etnik çatışmalar ve daha ilerleyen tarihlerde Kosova Sorunu'nun şiddete yüz tutması bu yeni gelişen konseptin zeminini oluşturmaktadır.²⁸

İnsan güvenliği kavramı tarihsel kökeninin keşfi ile anlaşılabilir. İnsan güvenliği bağlamındaki ilk teşebbüsler 19. yüzyıla dayanmasına karşın son haline ulaşması 20. yüzyılın sonlarında mümkün olmuştur. Yaklaşık olarak ifade etmek gerekirse insan güvenliği 1990'lı yılların kavramıdır diyebiliriz.²⁹

İnsan güvenliği kavramının ilerlemesini üç evrede inceleyen Tadjbakhsh, kavramın tarihsel evriminin anlaşılmasına önemli katkıda bulunmuştur. Birinci evre UNDP'nin 1994 yılında insan güvenliğiyle ilgili kavramı tanımlaması, ikinci evre Kanada'nın 2001-2003 yılları arasında insan güvenliği ile ilgili iç ve dış politikalarında yer alan çalışmaları, üçüncü evre ise 2003-2005 yılları arasında Japonya'nın iç ve dış politikalarında yer alan çalışmaları şeklinde özetlenebilir.³⁰

2.3.3. İnsan Güvenliği İle İlgili Ekoller

2.3.3.1. Klasik - Realist Güvenlik Anlayışı

Güvenlik çalışmalarının teorik gelişimine bakıldığında realist okulun alana yönelik sağlamış olduğu katkılar oldukça önemlidir. Klasik realizme göre, insanlığın kusurlu doğasından kaynaklanan daha fazla iktidar arzusu, uluslararası siyasetin temel aktörü kabul edilen devletlerin güç ve kapasitelerini sürekli olarak artırma eğiliminde bulunmalarına neden olmaktadır. İnsanlığın kusurlu doğası uluslararası ortamda anarşik ve güvensiz bir yapı meydana getirdiğinden devletin öncelikli amaçları; hayatta kalma, güvenliğini sağlama ve gücünü artırmaktır.³¹ Hayatta kalmak isteyen devletler bunu gerçekleştirirken ittifaklar yerine kendi başının çaresine bakma eğilimindedirler ki böylesi bir tutumun sergilenebilmesi için devletin askeri gücünü arttırması gerekmektedir. Fakat tek başına askeri gücün artırımı yeterli değildir. Çünkü bir devlet ancak diğer devletler karşısında görece olarak

²⁸ Ceyhun Çiçekçi. (2011). *Güvenlikleştirme Kuramı Ve İnsan Güvenliği Çerçevesinde 11 Eylül 2001 Sonrası Avrupa'da İslami Kimlik Algısı*. Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale OnSekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale, s. 52.

²⁹ LIOTTA, Peter ve O. TAYLOR, " Why Human Security? ", *The Whitehead Journal of Diplomacy and International Relations*, 2006, S.7, s. 37.

³⁰ Ceyhun Çiçekçi. (2011). *Güvenlikleştirme Kuramı Ve İnsan Güvenliği Çerçevesinde 11 Eylül 2001 Sonrası Avrupa'da İslami Kimlik Algısı*. Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale, s. 62.

³¹ Ali, Balcı ve Şaban Kardaş. (2014). *Uluslararası İlişkiler Giriş içinde: Tarih, Teori, Kavram ve Konuları*. Küre Yayınları, İstanbul, s. 119-145.

kazançlı/güçlü konumda olduğunda güvenliğini sağlamış kabul edilir.³² Klasik realist görüşe göre güvenli olmanın ölçütü askeri bakımdan güçlü olmakla doğru orantıdır.

Realist teorinin önemli argümanlarından biri olan güvenlik ikilemine göre bir devletin, karşısındaki devletin niyetinin bilinebilirliğinin imkânsızlığından kaynaklı almış olduğu güvenlik önlemleri diğer tüm aktörler tarafından tehdit olarak algılanır ki bu durum da diğerlerinin kendilerini korumak adına adımlar atmasına sebebiyet vererek baştaki devletin güvensizlik içinde olduğu varsayımını güçlendirir ve böylece gereksiz savunma güduları uluslararası ortamı daha güvensiz hale getirir.³³ Bir devletin diğer devlete karşı duyduğu güvenlik endişesi, devletlerin birbirleriyle geliştirdikleri politikaları doğrudan etkilemektedir. Realist bakış açısına güvenliğin merkezinde devlet vardır. Devlet kendi çıkarlarını korumalı ve bekasını güç potansiyellerini kullanarak korumalıdır. Devlet bekasını askeri güç üzerinden tanımlanmaktadır.

2.3.3.2. Neo- realist Güvenlik anlayışı

1960 ve 70’li yıllara gelindiğinde klasik realizme yönelik eleştiri ve meydan okumaların artmasının ardından Kenneth Waltz realizmi yapısal bağlamda ele alarak neo-realizmin teorik çerçevesini geliştirmiştir. Neo-realizme göre güvenlik, devletlerin uluslararası alanda sahip olduğu pozisyonlar tarafından üretilmektedir.³⁴ Realist görüşte önemli olan yayılmacılıkken, neorealist görüş güvenliğe daha çok önem vermektedir. Soğuk Savaş iki kutuplu dünya döneminden sonra eleştirileri yankı bulan neorealistlerle beraber güvenliğin boyutları genişlemiştir. Neorealizm devlet merkezi değil insanı ve insanın hayatını devam ettirebilmek adına ihtiyaçları olduğu sektörlerin güvenliğini dile getirmeye başlamıştır. Ayrıca neorealistler güçler dengesini uluslararası ilişkilere kazandırmasıyla da önemlidir.

³² Ali, Balcı ve Şaban Kardaş. (2014). *Uluslararası İlişkiler Giriş içinde: Tarih, Teori, Kavram ve Konuları. Küre Yayınları*, İstanbul, s. 119-145.

³³ Merve Aksu. (2018) . *Dış Politika Yapım Sürecinde Güvenlik-Kalkınma Bağı Yaklaşımları: AB, ABD ve Çin Örnekleri*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, s. 10-11.

³⁴ Ali, Balcı ve Şaban Kardaş. (2014). *Uluslararası İlişkiler Giriş içinde: Tarih, Teori, Kavram ve Konuları. Küre Yayınları*, İstanbul, s. 119-145.

2.3.3.3. İnşacılık - Yeniden Yapılandırmacılık

Sosyolojik yaklaşım ve eleştirel teorinin birleşimi üzerinden temellenen inşacılık, düşünsel faktörlerin rolüne ve dünya siyasetinin toplumsal inşasına odaklandığı için güvenlik kavramına yönelik yaklaşımların daha geniş bir perspektiften değerlendirilmesine olanak tanıyan kapsamlı bir sosyal teori olarak tanımlanabilir.³⁵ Uluslararası ilişkiler literatürü içerisindeki gelişimi 1980’li yıllarda başlayan ve yaygınlaşması Soğuk Savaş’ın bitmesiyle artan inşacılık teorisinin önde gelen kuramcılarından Alexander Wendt, güvenliği kimlik kavramı ile birlikte ele almıştır.³⁶ Kimlik kavramı, uluslararası ilişkilerin sosyal-kültürel yapısını devletlerin tercih ve davranışlarına bağlar ki bu durum devletleri kimlikleri olan sosyal aktörler olarak kabul görmesine neden olur.³⁷ Wendt’e göre devletler ortak normlar, kurallar ve anlayışlar üzerinden “biz hissi” oluşturarak kolektif kimlikler meydana getirebilirler. Kolektif kimliklerin yeteri kadar yaygınlaşması halinde devletler arasındaki dostluk ilişkileri artarak güvenlik cemaatlerinin oluşumunu sağlayacaktır ki güvenlik cemaatleri içerisinde savaş olasılığı sıfır olarak kabul edilir ve ihtilafların çözümünde şiddete başvurulmaz.³⁸

2.3.3.4. Kopenhag güvenlik okulu

1970’li yıllarla birlikte güvenlik kavramının akademide çalışma alanı genişlemeye başlamış, 1980’li yıllara gelindiğinde bu genişleme politik alana da sirayet etmiştir. Buna bağlı olarak güvenlik çalışmalarının eleştirel boyutu öne çıkmış özellikle Avrupa’daki Kopenhag, Aberystwyth ve Paris ekollerinin katkılarıyla birlikte gelişimini sürdürmüştür.³⁹ Eleştirel kuramlar genel itibarıyla klasik güvenlik anlayışının temel argümanlarına karşı çıkarak güvenliğin subjektif bir olgu olduğu ve güç ve bilgi çerçevesinde şekillendirilmesi gerektiğine dikkat çekmişlerdir.

Barry Buzan ve Ole Wæver’in öncüleri olduğu Kopenhag Ekolü, güvenliğin sabit, değişmez ve verili bir kavram olduğu görüşüne karşı çıkarak onun nasıl

³⁵ Matt, Mcdonald. (2008). *Constructivism Security Studies: An Introduction*. Routledge, New York, s. 59.

³⁶ Pınar Bilgin. (2010). Güvenlik Çalışmalarında Yeni Açılımlar: Yeni Güvenlik Çalışmaları. *Stratejik Araştırmalar Dergisi*, 8 (14):69-96.

³⁷ Bahar Rumelili. (2014). İnşacılık/Konstrüktivizm. (Ed.) Evren Balta, İstanbul, s. 159.

³⁸ Bahar Rumelili. (2014). İnşacılık/Konstrüktivizm. (Ed.) Evren Balta, İstanbul, s. 161.

³⁹ WÆVER, Ole, “Aberystwyth, Paris, Copenhagen: New ‘schools’ in security theory and their origins between core and periphery. In annual meeting of the International Studies Association.”, Montreal 2004, s. 17-20.

türetildiği ve uluslararası siyasette nasıl işlendiği sorusuna yanıt arar. Bu sorunun yanıtı; ilk olarak Wæver'in 1995 yılında yayınlanan "Securitization and Desecuritization" makalesinde verilmiş ardından yine Wæver'in 1998'de Barry Buzan ve Jaap de Wilde ile kaleme aldığı "Security: A New Framework for Analysis" isimli kitapta detaylandığı "güvenikleştirme" kavramı ile açıklanmıştır⁴⁰. Güvenikleştirme zamanla güvenlik çalışmalarına ait bir kavram olmaktan öteye geçerek kuram haline gelmiştir. Güvenikleştirme kavramı, temelde güvenlik dışındaki politika yapım süreçlerinin güvenlik politikasının amaç, hedef ve araçlarıyla şekillendirilmesi ve bu politika alanlarının güvenliğin konusu haline gelmesi şeklinde tanımlanmıştır.

⁴⁰ Başar Baysal ve Çağla Lülecı. (2015). Kopenhag Okulu ve Güvenikleştirme Teorisi. *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, 11 (22), s. 61-96.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAP BAHARI

Arap Baharı diye adlandırılan ve ilki 2010 yılında Tunus'ta başlayan olaylar öncelikle Kuzey Afrika ülkelerinde başladı daha sonra Ortadoğu'ya hızla yayıldı. Bu halk hareketlerinin başta ekonomik olmak üzere birçok siyasi ve sosyal sebepleri vardır. Halk hareketlerinin yaşandığı bu bölgelerdeki devletlere bakıldığında genel olarak halkın taleplerine cevap veremediği gözlemlenmektedir. Alım gücünün günden güne azalması, yüksek enflasyon, ekonomik kriz ve istikrarsızlar, yaşanan uzun dönemli işsizlik, tedbir adı altında yönetimlerin insan hak ve özgürlüklerine orantısız müdahale etmesi yaşanan bu olayların sadece birkaç sebebidir. Ülkelerde yaşanan iç isyanın sonuçları ve süresi her ülkede farklılık göstermiştir. Halk hareketleri, Suriye'de uzun yıllar sürecektir bir iç savaşa neden olmuştur. Yaşanan yoğun çatışmalardan dolayı milyonlarca insan yerlerinden çıkmak zorunda kalmış ve bunun sonucu olarak uluslararası bir sığınmacı krizi ortaya çıkmıştır.⁴¹

Suriye iç savaşının da temelini oluşturan Arap Baharı'nın nedenlerine kısaca değinecek olursak şöyle özetleyebiliriz.

3.1. Arap Baharının Nedenleri

Tunus'ta yaşanan olay mühendislik fakültesini bitirmiş ama kendi mesleğiyle ilgili iş bulamayan Muhammed Buazizi'nin seyyar satıcılık yaparak sebze, meyve satmasına izin vermeyen zabıta ile yaptığı kavga ile başlar. Zabıta memuru Muhammed Buazzizi'ye tokat atar ve bunu sindiremeyen genç valiliğin önüne giderek kendini yakar. Ülkede yaşanan işsizlik ve gelir dağılımındaki adaletsizlikten de şikâyet eden halk bu durum karşısında sokağa dökülür ve artık Tunus'ta hiçbir şey eskisi gibi olmaz. Ayrıca bu olay Arap yarım adasında taşları yerinden oynatır. Yaşanan bu olay Arap Baharı, Arap devrimi, Arap Bunalımı, Arap Uyanış Hareketleri, Yasemin Devrimi gibi adlar almıştır. Tunus'ta başlayan bu olaylar daha sonra diğer Ortadoğu ve Kuzey Afrika ülkelerini birçok yönden etkilemiştir. Bu ülkelerdeki petrol zenginliğini elde etmiş aileler ve zengin zümreler ülkeyi yöneten kesimdir ve birçoğunun ülkesinde gelir dağılımında ciddi sıkıntılar

⁴¹Ahmet Bilal Tüzgen. (2017). *Suriye Krizi'nde "İnsan Güvenliği" Kavramının AB ve Türkiye'nin Politikalarına Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, s.38-39.

vardır. Yaşanan bu hareketler uzun yıllardan beri iktidarın belirli kişilerde ya da ailelerde bulunduğu birçok ülkede yöneticilerin değişmesine, hak ve özgürlüklerine yönelik iyileştirmeler yapılmasına, halkın taleplerin karşılanmadığı ülkelerde ise çatışmaların şiddetlenmesine yol açmıştır.⁴² Her ne kadar bölge ülkeleri tarihsel süreç içinde farklı siyasi gelişmeler tecrübe etseler ve farklı demografik-ekonomik dinamiklere sahip olsalar da, Arap Baharı hareketinin ortaya çıkması ve sonrasında yayılmasının temel nedenleri benzerlik göstermektedir. Bu nedenler genel olarak demokrasi eksikliği, insan hakları ihlali, kamu kurumlarında yozlaşma, özellikle 2008 Dünya Ekonomik Krizi sonrası artan ekonomik gerileme, işsizlik, yoksulluk, gıda maddelerindeki fiyat artışları, sayısı artan eğitimli genç nüfusun taleplerinin karşılanamaması olarak sayılabilir.⁴³

3.2. Suriye’de Arap Baharı

2010 yılında Tunus’ta başlayan ve daha sonra Mısır, Libya ve diğer Arap ülkelerine yayılan Arap Baharı hareketlerinin en yıkıcısı da Suriye’de yaşanmıştır. Tunus’tan bir yıl sonra 2011 yılında başlayan Suriye olayları ABD ve Rusya gibi güç unsurlarının dâhil olmasıyla uluslararası bir hal almıştır.

Ortadoğu’da önemli ve köklü bir kültüre sahip Suriye birçok medeniyetin de beşiği olmuştur. Osmanlı’nın 16. yüzyılda hâkimiyetine giren Suriye hemen hemen 4 yüzyıl boyunca Osmanlı egemenliğinde yaşamıştır. Birinci Dünya Savaşı’nın bitmesinin ardından Suriye Sykes Picot Anlaşmasıyla 1920 yılında Fransızların sömürgesi haline gelmiştir. Bölgedeki direnci kırmak için bölgedeki azınlıkları destekleme politikası izleyen Fransa’nın tutumu bir bakımdan günümüzde Suriye içindeki toplumsal anlaşmazlıkların da temelini oluşturmuştur⁴⁴. Nüfus olarak ülkenin %10’unu oluşturan Alevi Nusayri’lerin Fransa desteğini alarak özellikle orduda önemli mevkilere gelmesi, Suriye’nin bağımsızlığını kazandıktan sonra bu grubun iktidarı ele geçirmesinde en önemli etkenlerden biri olmuştur⁴⁵. Fransa’nın yönetim anlamında izlediği bu politika ülke içinde dönem dönem başkaldırıları ortaya çıkarsa da Fransa burada varlığını İkinci Dünya Savaşına kadar sürdürmüştür.

⁴² BELLİN, Eva, “Lessons from the Jasmine and Nile Revolutions: Possibilities of Political Transformation in the Middle East?”, *Crown Center for Middle East Studies*, 2011, S.50, s. 1-8

⁴³ Erzsebet Rozsa v.d, (2012). The Arab Spring Its Impact on the Region and on the Middle East Conference. *Academic Peace Orchestra Middle East*, S.9, s. 1-20.

⁴⁴ William Cleveland. (2008). *Modern Ortadoğu Tarihi*, , Agora Kitaplığı, İstanbul ,s. 45.

⁴⁵ Doğan Şentürk. (2003). *Saddam’ın Baas’ı Ortadoğu’da Arap Birliği Rüyası* , Alfa Yayınları, İstanbul, s.26.

İkinci Dünya Savaşından sonra Dünya, ABD ve Rusya'nın etrafında iki kutuplu hale geldi. Dünya'nın iki güç unsurunun burada Fransa'yı istememesi üzerine Fransa 1946 yılında tüm birliklerini çıkardı ve Suriye'yi terk etmek zorunda kaldı. Aynı bu yılda uluslararası camia tarafından Suriye'nin bağımsızlığı kabul edildi. Bağımsızlığını kazanan Suriye'de daha sonra dış güçlerin de desteklediği 8 darbe gerçekleşti. Son olarak Hafız Esad'ın 1970 yılında yaptığı darbeye yönetim uzun yıllar Esad yönetimine kalmıştır. 1963'teki altıncı darbeye gelen Baas Partisi iktidarı, 1966 yılında yine aynı partiden olan Hafız Esad ve Sallah Cedit darbesiyle devrilmiş, yönetime Nureddin Atasi başkanlığında sivil bir hükümet getirilmiştir. Ancak Suriye'nin Altı Gün Savaşları'nda yenilgiye uğraması Atasi hükümetinin gücünün zayıflamasına neden olmuştur. 13 Kasım 1970'te askeri darbe yapan Hafız Esad, Atasi ve Sallah Cedit'i tasfiye ederek iktidara gelmiştir.⁴⁶

Suriye etnik köken ve mezhepsel olarak çok çeşitli yapıya sahip bir ülkedir. Alevi Nusayriler ülkenin %10'unu oluştursa da Esad yönetiminde kilit konumda bulunmuşlardır. Buna karşı çıkan %74'lük Arap-sünni çoğunluğu sindirmek isteyen yönetim; diğer Kürt, Çerkez, Ermeni gibi farklı etnik grupları partiye yakınlaştırmıştır. Bu politikayla yönetim, sünni çoğunluğa karşı diğer gruplardan destek elde etmeyi hedeflemiştir. Nusayriler'in iktidarı, orduyu ve önemli devlet kurumlarını ele geçirmeleri Sünni Müslümanlar tarafından tepkiyle karşılanmış, 1980'de Hafız Esad'a yönelik suikast girişimiyle mezhepsel çatışmalar şiddetlenmiş, 1982'de iktidar güçlerinin Hama şehrinde gerçekleştirdiği saldırılarla 25 bine yakın kişi hayatını kaybetmiştir.⁴⁷ Aslında günümüz sığınmacı krizi bu yıllardan başlamaktadır. Yaşanan bu büyük çatışmalar sonuncunda bir milyona yakın kişi evini ve ülkesini terk etmek zorunda bırakılmıştır. Yaşanan bu olaylardan sonra ülkede Nusayriler daha da güç kazanmıştır. İktidar 1990 yılına kadar hep Rusya'nın yanında hareket etmiştir. Soğuk Savaşın sona ermesi 1991 yılında SSCB'nin dağılmasının ardından Suriye yönünü ABD ve Batı'ya dönerek ekonomide liberal sisteme geçiş yapmıştır. 2000 yılına gelindiğinde ise Hafız Esad ölmüş yerine ardından yapılan referandumda oğlu Beşşar Esad cumhurbaşkanı seçilmiştir.

Beşşar Esad'ın yönetime gelmesi halkın rejime yönelik taleplerinin karşılanacağına dair umutları doğurmuş, iktidarının ilk yılında halkın taleplerinin dile

⁴⁶ William Cleveland. (2008). *Modern Ortadoğu Tarihi*, Agora Kitaplığı, İstanbul, s. 440.

⁴⁷ Nikolas Van Dam. (2000). *Suriye'de İktidar Mücadelesi*, İletişim Yayıncılık, İstanbul, s. 183.

getirildiği hareket “Şam Baharı” olarak adlandırılmıştır (Wikas, 2007:4).⁴⁸ Kısa zamanlı da olsa Beşşar Esad ülkede bir dizi yenilikler yapmıştır. Yeni hükümetle özelleştirmeler yapılmış, iş sahası genişletilmiş, basın yayına daha çok serbestlik tanınmış, ekonomide liberalizasyon hareketleriyle reformlar yapılmış, bir kısım siyasi suçlular af kapsamında özgür bırakılmış, muhalefete yönelik haklar tanınmış ve ülkede geniş çaplı bir dönüşüm gerçekleştirilmiştir. Kasım 2000’de 600 siyasi tutuklu serbest bırakılmış, yeni gelişmelerle Suriye din ve vicdan özgürlüğü ve kadın hakları gibi konularda ODKA(Orta Doğu ve Kuzey Afrika) ülkelerinden daha iyi bir konuma gelme yoluna girmiştir.⁴⁹ Yapılan bu kadar reform maalesef bir yıl sürmüş başta halkın özgür seçimlerin yapılması yönündeki talepleri olmak üzere birçok istekler iktidar tarafından bastırılmaya çalışılmıştır. Bundan sonra Esad yönetimi reformların sadece ekonomik alanda olacağını siyasi olmayacağını bildirmiş, iktidara ilk geldiğinde verdiği özgürlüklerin birçoğunu yeniden kısıtlamıştır. Yeni Esad yönetimi artık babasının eski düzenine geçmiş yanına aldığı Nusayrilerle etkili istihbarat kurumları oluşturarak baskıcı bir yönetimi oluşturmuştur. Böylece başta sünni Müslümanlar olmak üzere Kürt, Türkmen, Çerkez, Hristiyan gibi ülkenin asli unsurunu oluşturan diğer 53 etnik grubun da isteklerini karşılayamamıştır. Muhaliflere yönelik baskılarını arttıran Esad, 2007 yılında gerçekleştirilen referandumda oyların %97’sini alarak iktidarda kalmaya devam etmiştir.⁵⁰

Tunus gibi Kuzey Afrika ülkelerindeki yaşanan siyasi, ekonomik ve sosyal sorunlar Hafız Esad döneminden beri hatta 1920 Fransız yönetiminin bıraktığı Suriye’inden beri yaşanmaktadır. Suriye 1963’te yaşanan darbeden beri OHAL ile yönetilmektedir. OHAL ile ülkede güvenlik güçlerinin yetkileri genişletilmiş farklı sesler orantısız bir şekilde bastırılmaya çalışılmıştır. Mevcut yönetime karşı muhalefetin oluşmaması için sıkı önlemler alınmıştır. Kadın, etnik azınlık, basın ve yayın, seyahat, düşünce ve ifade hak ve özgürlükleri 2010 öncesinde oldukça kısıtlanmıştır. İnsan Hakları İzleme Örgütü’nün 2010 yılında yaptığı çalışmada insan haklarına muhalif olma ve anti demokratik uygulamaların her sahada gözlemlendiği ülkeler arasında Suriye’nin ön sıralarda yer aldığı görülmektedir. İnsan hakları eylemcilerinin tutuklanması, seyahat özgürlüklerinde kısıtlamaların getirilmesi,

⁴⁸ WİKAS, Seth, “Battling the Lion of Damascus, Syria’s Domestic Opposition and the Asad Regime”, *Policy Focus*, 2007, S. 69.

⁴⁹ KERKKANEN, Ari, “The Failure Of The Security Paradigm In Syria The Human Security Perspective”, *FIIA Working Paper*, 2014, S. 79.

⁵⁰ ZİADEH, Radwan, “ *Power and policy in Syria: intelligence services, foreign relations and democracy in the modern Middle East* ” , IB Tauris 2012, S. 98, s. 620.

insanların internet erişimlerinin engellenmesi, siyasi partilere yasaklamaların getirilmesi, güvenlik güçlerinin OHAL kapsamında keyfi hareket ediyor olmaları ve DYGM'nin (Devlet Yüksek Güvenlik Mahkemesi) usule uymayan yargılamalarına bakılacak olursa; Suriye, insan hakları çerçevesinde dünya üzerinde en zayıf ülkelerden biri haline gelmiştir.⁵¹

Ülkedeki otokratik rejime rağmen Arap Baharına bağlı olarak başlayan gösterilerin Suriye'de de yaşanması kaygısından ilk etapta uzak olan Esad rejimi 2011'in ilk aylarında ülkesinde yaşanan küçük ölçekli protestoları iktisadi düzenlemelerle önlemeyi amaçlamıştır. Bu amaçla fakir ailelere, çalışan ve emeklilere dönük iyileştirmelere gidilmiş, gıda ve sağlık alanlarındaki zamlarda indirim yoluna gidilmiştir. Rejim karşıtı gösterilerin kırılma anı 15 Martta Dera şehrinde olmuştur. Bir okulun duvarına "Halk düzenin değişmesini istiyor." sloganını yazan öğrencilerin tutuklanması ve bunu protesto eden kalabalığın hakarete uğramasıyla başlayan olaylar kısa sürede Şam, Humus ve tüm ülkeyi içine alan Esad karşıtı büyük bir harekete evrilmiştir.

Görevdeki başbakan olayların ciddi bir duruma gelmesinin ardından istifasını sunmuştur. Muhammed Naci el Utri'nin istifasının ardından yerine tarım bakanlığı görevinde bulunan Adil Sefer getirilmiştir. Bu yeni hükümet ise ortamı yumuşatmak için 48 yıllık uzun zamandan beri devam eden OHAL'i kaldırdı. Bunun ardından tansiyonu indirmek için birçok çalışmalar yapıldı. Örneğin Suriye'nin Kuzey bölgesinde yaşayan ve yurttaşlık hakkı olmayan Kürtlere vatandaşlık verildi, vergilerde indirimler yapıldı ve ekonomi alanında halka yönelik kazanımlar verildi.⁵² Yapılan iyileştirmelere rağmen olaylar yatıştırılamamıştır. Yapılan eylemlere karşı bu sefer hükümet sert tepkiler vermiş ve olayların boyutu daha da artmıştır. İktidar, en son bu protestolara karşı Nisan 2011'de askeri operasyonları başlatmıştır. Suriye ordusunun içinde komutanların muhaliflere de destek vermesi iç savaşın başlamasında büyük bir etkidir. Tüm bunların ardından Haziran ayında muhaliflerle ve ordu komutanlarıyla birleşen protestocular ilk kez çatışmaya girmiştir.⁵³

Muhalifler ile rejim arasında çıkan çatışmalar ilk önceleri küçük çaplıydı. Bu bölgelerde ise muhaliflerin üstünlüğü söz konusu iken olaylara dış devletlerin

⁵¹ HRW. (2010). Human Rights Watch. *World Report*.

<https://www.hrw.org/sites/default/files/reports/wr2010.pdf>, 20 Mayıs 2019

⁵² Atilla Sandıklı ve Ali Semin SEMİN. (2012). Bütün Boyutlarıyla Suriye Krizi ve Türkiye. *Bilge Adamlar Kurulu Raporu*, S.52, s. 1-57.

⁵³ Joseph Holliday.(2011). The Struggle For Syria In 2011. Institute for the Study of War. *Middle East Security Report*, S.3,s.7.

müdahale etmesi ve muhaliflerin kendi içinde çok sesli hale gelmesiyle üstünlük rejim tarafına geçti. 2013 yılından sonra özellikle Rusya ve İran Suriye rejimini desteklemeye başlamasıyla da bu üstünlük daha da belirgin hale gelmiştir. Muhalifler ise gerek Katar'dan gerekse Suudi Arabistan'dan ilk başlarda yeterli desteği bulsa da daha sonra bu destekler azalmıştır. ABD'nin Kuzey'deki Kürt kökenli yapılanmalara destek vermesi Suriye iç savaşının uluslararası bir kimliğe bürünmesine neden olmuş, hatta bu durum Ortadoğu'da "Yeni Soğuk Savaş"ın başlangıcı olarak adlandırılmıştır.⁵⁴ Suriye'de uluslararası arenada Suriye rejimi yanlıları ve muhalif yanlıları olmak üzere iki kutuplu çok boyutluluk meydana gelmiştir. Suriye'deki bu çok boyutluluk iktidarın Arap Baharı'nın yaşandığı diğer ülkelerin hükümetlerinden daha uzun süre varlığını sürdürmesine, Suriye sorununun karmaşıklaşmasına, hayatını kaybeden ve ülkesini terk etmek zorunda kalan kişilerin sayısının artmasına yol açmıştır. Kısacası uluslararası boyuta ulaşan Suriye merkezli bir sığınmacı krizi oluşmuştur.

3.3. Sığınmacı Sorunu

Suriye'de yaşanan iç savaş sonrası halk yoğun bir şekilde ülkesini terk etmeye başladı. Bu zorunlu göçler ilk olarak komşu ülkelere oldu. Ülkesini terk edenlerin büyük bir kısmının hedefi ise Ortadoğu'yu terk edip Avrupa'ya yerleşmekti. Böylece savaştan kaçan bu insanlar uluslararası boyutlara ulaşan sığınmacı krizine neden oldu. 2011 yılının Nisan ayında başlayan ilk kitlesel ülkeden çıkışlar, kısa sürede milyonlarla ifade edilecek bir boyuta gelmiştir.⁵⁵

3.4. İnsan Güvenliği Açısından Türkiye'nin Suriyeli Sığınmacı Krizi ile İlgili Çalışmaları

Özellikle 1990 yılından sonra güvenliğin referans nesnesi hızlı bir şekilde devlet olmaktan çıkıp insan, toplum ve doğa olmaya başlamıştır. Güvenliğe getirilen alternatif yaklaşımların ortak noktaları yine birey, toplum ve doğa olmuştur. Güvenliğin konusunda genişleme ve analiz düzeyinde derinleşme olarak yapılan bu çalışmalar uluslararası güncel sorunlara daha geniş perspektiften bakılmasına

⁵⁴ GAMAL, Selim, "The Syrian Crisis and the Dynamics of a New Cold War", *Annual Conference of the Canadian Political Science Association*, 2016, s. 2.

<https://cpsaacsp.ca/documents/conference/2016/Selim.pdf>, 20 Mayıs 2019

⁵⁵ KAP, Derya, "Suriyeli Mülteciler: Türkiye'nin müstakbel vatandaşları." *Akademik Perspektif*, 2014, S.3, s. 30.

yardımcı olmuştur. Bu bakımdan insan güvenliğine odaklanan yaklaşımlar, konunun günümüze kadar göz ardı edilmiş olan insani boyutunu ele alarak çalışmalarda birey ve topluma yer veren kapsamlı analizler yapılmasına imkân sağlamıştır. Suriye'deki çatışmaların çok boyutluluğu analizlerin yalnızca devlet düzeyinde yapılamayacağını göstermiştir. Savaş sonucu yerlerinden çıkmak zorunda kalanların bölgesel ve uluslararası bir sığınmacı krizine yol açması ve insanların hem sığındıkları ülkelerde hem de göç yollarında yaşadığı tehlikeler; konunun ekonomik, gıda, sağlık, çevre, birey, toplum ve siyasi güvenlik açısından ele alınmasını zorunlu kılmıştır.

4 milyona yakın Suriyeli sığınmacıyı ülkesine kabul eden Türkiye elindeki imkânlarla sığınmacı krizine yanıt vermeye çalışmıştır. Başta ekonomik olmak üzere politik ve sosyal anlamda bu krizle baş etmekte zorlanmıştır. Oluşan bu kriz günden güne daha karmaşık hale gelmektedir. Çözüm için bölgenin en zengin ve güçlü ülkesi olarak Türkiye görülmüştür. Türkiye'nin haricinde bu sorunun çözümü için başta BM olmak üzere birçok uluslararası kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapılarak RRP kısa başlıklı bir "Bölgesel Müdahale Planı" oluşturulmuştur. Bu plan çerçevesinde 2014 yılı için 3,7 milyar dolar insani yardımın gerekli görüldüğü belirtilmiş, bu rakam BM tarihinin en yüksek yardım ihtiyacını oluşturmuştur. Diğer kurum ve hükümet ihtiyaçları da göz önünde bulundurulduğunda bu rakam daha da artmakta, 2015 yılında BM, 5,5 milyar doları sığınmacı ve ikamet planına olmak üzere toplam 8,4 milyar dolara ihtiyaç duyulduğunu ifade etmiştir. Fakat bu 8,4 milyar doların sadece yarısı toplanmıştır. İhtiyaç duyulan toplam paranın toplanamamasından dolayı acil müdahale gerektiren durumlar tam anlamıyla düzeltilenmemiştir. Başta barınma, sağlık, eğitim ve temizlik olmak üzere birçok konuda ihtiyaçlar iyi ölçeklerde karşılanamamıştır. İhtiyaçların karşılanamamasından kaynaklı olmak üzere sığınmacılara ev sahipliği yapan ülkelerde sosyal açıdan sorunlar yaşanmıştır. Sığınmacıların yoğun olarak yaşadığı yerlerde bu durum etnik ve mezhepsel olarak çatışmalara neden olmuştur.

Muhalifler ile rejimin arasındaki çatışmalar gün geçtikçe üst boyutlara taşınmıştır. Öyle ki bu durum rejim güçlerini kimyasal silah kullanmaya kadar itmiştir. Bunun yanı sıra Esad güçleri yoğun bir şekilde muhaliflerin olduğu bölgelere hava harekâtları düzenlemiş birçok sivilin ölmesine neden olmuştur. Rejimin askeri güçlerince gerçekleştirilen saldırılar sonucunda Suriye yönetiminin meşruiyeti sorgulanmış ve sivilleri hedef alan saldırılar neticesinde özellikle Batılı ülkelerce Esad iktidarının değişmesinin gerekliliği vurgulanmıştır. Uluslararası Af

Örgütü, Suriye hükümetinin hava harekâtlarının askeri bir amacı olmadığını ve sivil yerleşim bölgelerini hedef alındığını belirtmiştir.⁵⁶ Gerek BM gerekse AB ve diğer uluslararası kurum ve kuruluşlar Beşşar Esad yönetimini tüm bu yaşananlardan sonra meşruiyetini sorgulamıştır. “Vatandaşlarının insan haklarını yaygın ihlal ettiği durumlarda hükümetin egemenlik ilkesinin kaldırılması” şeklinde tanımlanan Koruma Sorumluluğu (RRP) çerçevesinde uluslararası toplum Suriye’de benzer bir insan hakları ihlalinin olduğu konusunda fikir birliği oluşturmuştur. Irak ve Afganistan’da hala olayların bitmemesi ve iç karışıklıkların devam etmesi gibi örneklerden, müdahale edilmesi durumunda benzer bir olayın Suriye’de de yaşanması endişesinden dolayı Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi’nden Suriye’ye müdahale etme yönünde bir karar çıkmamıştır. Uluslararası kurum ve kuruluşların tüm bu yaşananlara seyirci kalmasıyla insani kriz daha da derinleşmiştir. Yaşanan bu krizlerin etki alanı genişlemiş ve Türkiye’yi ekonomik olduğu kadar güvenlik anlamında da sıkıntıya sokmuştur. Dünyada yaşanan bu tarz krizlerin çözümü için Uluslararası güce sahip kurum ve kuruluşların müdahale etmeyişiyle başta DEAŞ, YPG ve PKK olmak üzere radikal grup ve terör örgütlerinin yasadışı faaliyetleri de artmıştır.

Suriye’de yaşanan iç karışıklıklar ve insani krize müdahale edilmemesinden dolayı sığınmacılara karşı yapılan yardımlar artık ülkeleri bireysel olarak hareket etmek zorunda bırakmıştır. 2019’ a gelindiğinde nerdeyse 4 milyonu bulan Suriyeli ile en fazla sığınmacıya ev sahipliği yapan ve yardımda bulunan ülke Türkiye olmuştur. Bireysel olarak en fazla yardımı yapan ülke ise yine Türkiye olmuştur. Bunun yanı sıra BM ve AB ülkeleri de krizin çözümü için ekonomik, sağlık, gıda, eğitim gibi alanlarda yardımda bulunmuştur.

3.4.1. Ekonomik Güvenlik Alanında Yapılan Çalışmalar

Ekonomik güvenlik, insanların yeme içme gibi en temel ihtiyaçlarından sosyal anlamda kendini gerçekleştirmesine kadar her alanda kendini hissettiren bir güvenlik alanıdır. Ekonomik güvenlik alanı diğer güvenlik alanlarını doğrudan etkilemektedir. Ekonomik güvenliği, bireyin istihdama katılarak kendi temel ihtiyaçlarını karşılar hale gelmesi, istihdama katılamayan bireylerin ise kamu desteği ile kendine yetebilmesi olarak tanımlayabiliriz. 2011 yılında Suriye’de iç savaşın

⁵⁶ HSB. (2013). What Can the European Union Do in Syria?.*Heinrich Böll Stiftung*- report, s. 1-12.

başlamasıyla beraber çok sayıda Suriyeli yaşadığı yerden çıkmak zorunda kaldı. Savaşın gün geçtikçe daha da şiddetlenmesiyle krizin yoğun yaşandığı yerlerde ekonomik faaliyetler durma noktasına gelmiştir. Bölgede çalışma olanakları kalmamış ve insanlar en temel ihtiyaçlarını dahi karşılayamaz hale gelmiştir. Sığınmacı olarak gelen Suriyelilerin ihtiyaçlarını karşılamak ciddi bir ekonomik gider oluşmuştur. Sayıca çok fazla olduklarından toplu olarak kaldıkları kamplar ev sahibi ülkenin ciddi anlamda ekonomisini etkilemiştir. Özellikle 2015 yılından sonra sayıca artan ve kamp dışına çıkan Suriyeli sığınmacılar gittikleri şehirlerdeki konaklama fiyatlarını kayda değer bir şekilde artırmıştır. Sığınmacıların yoğun olarak yaşadığı yerlerde iş gücü arzı artmış ve böylece işçi ücretleri azalmıştır. Sonuçta Suriyeli sığınmacıların daha düşük ücretlerle çalıştırılmasıyla bu bölgelerdeki asli unsuru olan vatandaşlarının işsizlik sorunu yaşamasına sebep olmuştur. Barınma fiyatlarının arttığı ve işçi ücretlerinin azaldığı şehirler ise yaşama anlamında tercih edilen yerler olmaktan çıkar hale gelmiştir.

Suriye’de 2011 yılında savaşın başlamasıyla ilk kitlesel göçleri Türkiye kabul etmeye başlamıştır. Bunun için ise gelen bütün sığınmacılara geçici koruma statüsü sağlamıştır. Fakat savaşın kısa sürede bitmemesi üzerine Suriyeli sığınmacıların Türkiye’de daha fazla kalabilmeleri için hükümet tarafından kalıcı çözümler üretildi. Örneğin 2013 yılında 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Yasası (YUKK) kabul edilmiştir. Ayrıca YUKK-Madde 123 ve 124’le Pasaport Kanunu’nun bazı hükümleri ve Yabancıların Türkiye’de İkamet ve Seyahatleri Hakkında Kanun yürürlükten kaldırılmış, Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun’da değişiklikler yapılmıştır.⁵⁷ Geçici koruma kapsamında bir kısım Suriyeli sığınmacıya 15 Ocak 2016’da verilen çalışma hakkı 26 Nisan’da tamamına verilmiştir. Suriyeli sığınmacılara sağlanan tüm bu imkânlarla Türkiye çalışma, ikamet ve seyahat izni olarak sığınmacılara en fazla yardım eden devlet olmuştur.⁵⁸

Türkiye ülkesine gelen Suriyeli sığınmacıların daha rahat iş bulabilmesi için yasaların bir kısmını değiştirdi bir kısmını ise tamamen ortadan kaldırdı. Örneğin geçerli bir pasaportun olması, oturma izninin olması, eğer yabancı kişi çalışacaksa çalıştığı işyeri sahibinin o iş alanında çalıştıracak bir Türk vatandaşının bulunmadığını gösteren bir belgenin olması gibi belgelerin zorunluluğunu ortadan

⁵⁷ Göç İdaresi Genel Müdürlüğü. (2013). *Yabancılar ve Uluslararası Koruma Yasası*, İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara, s. 60-62.

⁵⁸ CERAN, Ahmet, “Sığınmacı Krizi Ekseninde Türkiye-AB İşbirliğinin İçerik Analizi”, Sığınmacı Krizi Ekseninde Türkiye-AB İşbirliği, *İktisadi Kalkınma Vakfı*, 2016, s. 40-44.

kaldırmıştır. Böylece Suriyelilerin istihdamı daha da kolaylaşmıştır.⁵⁹ Çalışan Suriyeli sığınmacılara de asgari ücret almanın yolu açılmıştır. Bunun yanında kayıt dışı çalıştırılan kişiler ise düşük ücretlere çalıştırılmıştır. Bu durum Suriyeli sığınmacıların ekonomik güvenliklerini olumsuz etkilemiştir. Asgari ücretin altında rahatlıkla işçi bulunması bölge halkının iş bulma durumunu zorlaştırdığı gibi var olan işlerini de kaybetmelerine neden olmuştur. Bu nedenle Suriyeli sığınmacıların yoğun yaşadığı yerlerde bölge halkının ekonomik güvenliği olumsuz etkilenmiştir.

Türkiye'ye gelen Suriyeli sığınmacıların büyük bir kısmı uzmanlık ve teknik bilgi gerektirmeyen niteliksiz alanlarda çalışma hayatına katılmıştır. Bu alanlar başta tarım olmak üzere inşaat ve tekstil sektörleridir. Bilişim, yazılım, mühendislik, tıp teknolojileri gibi alanlar hemen hemen hiç istihdamın olmadığı alanlardır.⁶⁰ Kendi iş yerini açmak isteyen sığınmacılara haklar tanınmış 2015 yılında 3 bine yakın Suriyeli sığınmacılara ait iş yeri açılmıştır. Geçici koruma elde eden sığınmacıya 6 ay sonra kendi iş yerini açma veya doğrudan çalışma izni verilmiştir. Yabancılar verilen çalışma izni kanunu kapsamında yapılan bir diğer değişiklik ise % 10 kotasıdır. Yani eskiden bir işveren yabancı bir işçiyi işe almadan önce o iş kolunda çalışacak Türk vatandaşının olmadığını belgelemek zorundaydı. Bu zorunluluk kaldırıldı yerine 100 işçi çalıştıran işyerleri için 10 yabancı veya sığınmacı çalıştırma izni getirildi.⁶¹ Daha vasıfsız iş kolu olan tarım ve hayvancılık alanında çalışan sığınmacılardan çalışma izni aranmadı. Bu da kayıt dışı çalışmayı daha yaygın hale getiren sebeplerden biri olmuştur.

Sığınmacıların 2011 yılından beri Türkiye'ye gelmesiyle beraber özellikle nitelik gerektirmeyen iş alanında çalışan maaşlarını hemen hemen yarı yarıya düşürmüştü. Bununla ilgili olarak Uluslararası Kurtarma Komitesi (IRC)' nin yapmış olduğu araştırma dikkat çekmektedir. IRC' nin yapmış olduğu araştırmaya göre 2011-2013 yılları arasında ev sahibi ülkelerde sığınmacılardan kaynaklı tarım iş kolu alanında çalışan ücretleri %50 düşmüştür. Yaşanan bu olumsuz durumlardan bölge halkı çok etkilenmiş, ekonomik güvensizlik yaşayarak bulunduğu ilden başka yerlere göç etmek durumunda kalmıştır. Tüm bu olumsuzlukların üstesinden gelmek adına

⁵⁹ Kemal Kirişçi. (2014). *Misafirliğin Ötesine Geçerken Türkiye'nin Suriyeli Sığınmacılar Sınanı*. Sema K.(Çev.), Brookings Enstitüsü & Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu (USAK), Ankara, s.31.

⁶⁰ KAYGISIZ, İrfan, "Suriyeli Mültecilerin Türkiye İşgücü piyasasına etkileri", *Friedrich Eberto Stiftung*, İstanbul 2017, s.9.

⁶¹ TAŞKIN, Damla, "Sığınmacı Krizinin Yönetiminde Uluslararası Aktörlerin Rolü: BMMY Örneği", *Sığınmacı Krizi Ekseninde Türkiye-AB İşbirliği, İKV*, 2016, s. 21-26.

BMMYK, Türkiye ve ODKA (Orta Doğu ve Kuzey Afrika) Bölgesi Yetkinlik Programları Sorumlusu Damla Taşkın makroekonomik çalışmaların yapıldığını söylemiştir.⁶² İstihdamı artırmak ve daha nitelikli hale getirmek için Çalışma Bakanlığı ve Türkiye İş Kurumu aracılığıyla 10 ilde proje başlatılmıştır.

Ekonomik güvenlik alanı diğer tüm alanları doğrudan etkilemektedir. Özellikle ücretlerin çok düşmesi zaten dezavantajlı durumda olan Suriyeli sığınmacıları beslenme, barınma, sağlık ve eğitim gibi alanlarda da sıkıntılı hale gelmiştir. Buna rağmen Türkiye'deki sığınma kampları bu sıkıntıların giderilmesinde büyük rol oynamıştır. Uluslararası Kriz Grubu (ICG)'nin yapmış olduğu araştırmaya göre Türkiye'deki sığınmacı kampları dünyanın en iyi kampları olarak seçilmiştir.⁶³ Fakat bu Suriyeli sığınmacıların barınma sorununu çözmemiştir; çünkü Türkiye'ye gelen Suriyeli Sığınmacıların sadece % 20'si sığınma kamplarında kalmaktadır. Geri kalanlar ise şehir merkezlerinde ikame etmektedir. Kamplarda kalmayan Suriyeli sığınmacıların bu sorununu gidermek için bağlı bulundukları şehirlerin belediye ve valilikleri Suriyeli sığınmacılara aylık 250 lira kira yardımı yapmıştır. Bunun yanı sıra Belediyeler, Kızılay, AFAD, AB'nin Acil Sosyal Güvenlik Ağı (ESSN) ve BM'nin Yabancılar Yönelik Sosyal Uyum Yardımı Programı iş birliği ile aylık kişi başı 85-100 Lira civarında Suriyeli sığınmacılara mali yardım yapılmaktadır.⁶⁴

Türkiye'ye gelen Suriyeli sığınmacıların birçoğunun hedefi yaşam standartları yüksek olan Avrupa ülkelerine gitmekti. Bu yüzden Türkiye Avrupa'ya geçiş yolu olarak görülmüştür. Ülkesine kabul noktasında Avrupa; Türkiye kadar esnek olmamış, kendi aralarında bir fikir birliği oluşturamamıştır. Özellikle Avrupa Birliği ülkeleri kendilerine sığınan sığınmacıları ya ülkelerinin kaynaklarını tüketecek ya da yerli insanının istihdamını daraltacak tehlike olarak görmüştür.

Ekonomik olarak daha iyi durumda olan İsveç ve Almanya gibi ülkeler diğer Avrupa ülkelerine göre ülkelere daha fazla sığınmacı kabul etmiştir. Diğer Avrupa ülkelerinde bu sayı çok düşmekle beraber Doğu Avrupa ülkelerinin büyük kısmı ülkesine sığınmacı kabul etmemiştir. Uluslararası korunmaya muhtaç 22 bin 500 sığınmacıyı ülkesine kabul etme ve paylaşma konusunda AB ülkeleri tarafından 2015 yılında anlaşmaya varılmıştır. 2015 yılında alınan bu karar doğrultusunda

⁶² TAŞKIN, Damla, "Sığınmacı Krizinin Yönetiminde Uluslararası Aktörlerin Rolü: BMMY Örneği", Sığınmacı Krizi Ekseninde Türkiye-AB İşbirliği, *İKV*, 2016, s. 21-26.

⁶³ ICG. (2013). *Blurring the Borders: Syrian Spillover Risks for Turkey*. *Europe Report*, s. 8.

⁶⁴ GİGM. (2017). Geçici Korumamız Altındaki Suriyeliler. *T.C İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü*. http://www.goc.gov.tr/icerik3/gecicikorumamiz-altindaki-suri-yeliler_409_558_560, 20 Mayıs 2019

sığınmacıların sadece 8 bin 200 'ü yerleştirilmiştir. Ege Denizi üzerinden transit geçişin sağlandığı Yunanistan ve İtalya gibi devletlerdeki 160 bin Suriyeli sığınmacıların sadece 3 bini yerleşim şansı bulmuştur.⁶⁵ Bazı Avrupa ülkeleri ise Suriyeli sığınmacıların kabulü ve paylaşımı konusunda parlamentonun koyduğu kotaya karşı çıkmıştır. Macaristan bu durumu ülkesinde referanduma götüreceğini söylemiş, Sırbistan sınırlarına dikenli tel çekmiş, Slovakya, Avusturya ve Polonya gibi ülkeler aynı Macaristan gibi tek bir sığınmacıyı bile ülkesine kabul etmemiştir. Çekya Suriyeli sığınmacıları ülkesine kabul ederken farklı uygulama getirmiş sığınmacıların koluna numara yazma uygulaması başlatmıştır.⁶⁶

Tablo 3. AB'nin Suriyeli Sığınmacılarla İlgili Yardım ve Yerleştirme Taahhütleri⁶⁷

Yardımanın Konusu	Komisyonun Taahhütleri	Gerçekleştirilenler
Yunanistan ve İtalya'dan Yapılacak Yerleştirmeler	160.000 kişi	3.000 kişi
Uluslararası Koruma Kapsamındaki Yerleştirmeler	22.500 kişi	8.200 kişi
Türkiye'ye Yapılacak Mali Yardım	3 Milyar €	670 Milyon €
Üye Devletlerden Toplanacak Yardım	2 Milyar €	105 Milyon €

Yapılacak olan bu yardımlarla Avrupa ülkeleri kendi ülkelerine gelecek olan Suriyeli sığınmacı sayısını azaltmak istiyordu; fakat yine de bu taahhütlerin önemli bir kısmı yerine getirilmedi. Avrupa'daki Suriyeli sığınmacılar, çalışma ve yerleşme izni anlamında Türkiye'deki gibi bir esneklikle karşılaşamadılar. Örneğin Almanya, sığınma başvurusunu kabul ettiği kişilerin 3 ay sonra çalışma iznine başvuru yapasına izin verdi. Başvuruyu kabul etmesi ya hiç olmuyor veya kabul süreci uzun bir zaman alıyordu. İngiltere ise sığınma başvurusunu kabul ettiği kişilerin ancak 12 ay sonra çalışma başvurusunu kabul etmektedir. Bu durum ise Suriyeli sığınmacıların ekonomik güvenliklerini olumsuz etkilemektedir. Sığınmacılara barınma anlamında Türkiye gibi yardım edilmemektedir. İlk sığınma esnasında konaklama yerlerinde kalmakta bu süre 19 günü geçmemektedir. Sonrasında ortak daire ve evlerde

⁶⁵ ADAM, Batalla, "The Refugee Card in EU-Turkey Relations: A Necessary But Uncertain Deal", IAI, 2016, S.14, s. 1-12.

⁶⁶ KUTLAY, Mustafa ve Ö. AKÇALI, "Mülteci krizi ve Türkiye-AB ilişkilerinde eksen kayması riski." USAK Analiz 21, (2015): 2016.

⁶⁷ Ahmet Bilal Tüzgen. (2017). *Suriye Krizi'nde "İnsan Güvenliği" Kavramının AB ve Türkiye'nin Politikalarına Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, s.87.

kalmaktadırlar. Gelen sığınmacının ekonomik olarak durumuna bakılmakta eğer yoksulluk seviyesinde ise kira veya beslenme yardımı yapılmaktadır. Almanya’da ise durumlar hemen hemen aynı. Türkiye’deki gibi sığınmacıların kalacağı kamplar olmamakla birlikte gelen kişiler eyaletlere paylaştırılıyor. Bunların bir kısmı boş okullarda veya spor salonlarında kalıyorlar. Yine Almanya’da sığınmacıların buralarda kalabilme süresi 3 ay olup bu süre 2015 yılında 6 aya çıkarılmıştır. Boş binalara yerleştirilen bu kişilerin toplu yerleşim yerlerine veya apartman dairesine çıkabilmesi için özel bir izne ihtiyaçları var. Bütün bu zorlukların yanı sıra bir ülke sığınmayı gerçekleştirse dahi o ülkedeki belediyeler bunu kabul etmeyebilmektedirler. Kabul eden belediyelerin ise işine yarayan nitelikli iş ve beceriye sahip kişileri aldığı görülmektedir.

Nakdi destek olarak İngiltere çiftlere 374 Euro; Almanya kişi başı 143 Euro, çocuklara ise 85-92 Euro vermiştir. İsveç eğer gıda yardımı alıyorsa kişi başı 76 Euro, çocuklar için ise 38 Euro vermektedir. Eğer gıda yardımı almıyorsa kişi başı 225 çocuklara ise 130 Euro verilmektedir.⁶⁸ Fransa ise sığınma merkezleri dışındaki kişilere aylık 340 Euro, sığınma merkezlerinde bulunan kişilere ise 91 Euro vermekte Avusturya 40 Euro; Romanya ise 72 Euro nakit destek sağlamaktadır.⁶⁹

Suriyeli sığınmacılar gittikleri ülkelerde konaklama ve beslenme ihtiyaçlarını karşılayabilmek için çalışmak zorunda kalmışlardır. Her ülke çalışma izni konusunda farklı bir uygulama getirmiştir. Özellikle Avrupa ülkeleri bu konuda esnek olmamış çalışma izni konusunda Suriyeli sığınmacılar zorluk yaşamıştır. Yaşanan bu zorluklardan dolayı sığınmacılar kötü şartlarda ve çok düşük ücrette çalışmak zorunda kalmıştır. Bu ise onların ekonomik güvenliklerini olumsuz yönde fazlasıyla etkilemiştir.

Beslenme ve barınma imkânlarının kısıtlı olması sığınmacıları çalışmak zorunda bırakmıştır. Ev sahibi ülkelerden çalışma izni almanın zorluğu ardından gelen düşük ücretli işlerde ve kötü şartlarda çalışma gibi durumlar da ekonomik güvenliği olumsuz etkilemiştir. İsveç kamu ajansı Arbetsförmedlingen verilerine

⁶⁸ AIYAR, Shekhar v.d., “The Refugee Surge in Europe: Economic Challenges”, Ed. Poul Thomsen, *IMF Discussion Note*, 2016, s. 41-42.

⁶⁹ Euractiv, “Aid to Refugees: How Do European Countries Compare?”, Turkey 2015 <http://www.euractiv.com/section/justice-home-affairs/news/aid-to-refugees-how-do-european-countries-compare> 10 Nisan 2019

göre 2015'te sığınma talebinde bulunan 162 bin kişinin 500'ünden azı iş bulabilmiştir.⁷⁰

3.4.2. Gıda Güvenliği Alanında Yapılan Çalışmalar

Gıda güvenliği, insan güvenliğinin en önemli alt başlıklarından biri olmakla beraber, insanların gıda alanındaki temel ihtiyaçlarına ulaşılabilirliğini inceler. BM ve uluslararası organizasyonlar söz konusu gıda güvenliğini sağlamaya ilişkin dünyanın birçok yerinde faaliyetler yürütmektedir.

Arap Baharı'nın ortaya çıkış etkenlerinden en önemlilerinden birini gıda güvenliği oluşturmaktadır. Suriye İç Savaşı süresince tehlike altındaki muhalif bölgelere gıda ulaştırılması hususunda problemler ortaya çıkmıştır. Gerek devletler gerek uluslararası kuruluşlar, acil insani yardım alanı oluşturulması konusunda görüş bildirmişlerdir. Türkiye, bu konuda uluslararası toplantılarda ve BM görüşmelerinde de aktif bir rol oynamıştır. Gıda yardımlarının ulaşması konusunda BM ve AB Parlamentosu üyeleri de çalışmalar yürütmüşlerdir. Ancak Türkiye'nin Halep ve diğer şehirlerde acil yardım alanı açılmasına ilişkin uğraşları, uzun süreli ateşkeslerin sağlanamaması sebebiyle olumsuz sonuçlanmıştır. Bundan dolayı savaş bölgesindeki insanların temel gıdaya erişiminde ciddi sıkıntılar yaşanmıştır. Yaşanan bu gıda temini sorununu BM Güvenlik Konseyi'ne taşıyan devletler ise BMGK üyesi İngiltere ve Fransa olmuştur. Tasarılar, gıda ve tıbbi yardımlarla beraber silah yardımı da yapılabileceği endişesi doğrultusunda Rusya ve Çin tarafından birçok kere veto edilmiştir. Türkiye ve Rusya 2017'de bir araya gelerek Suriye'nin Doğu Guta, İdlib, Kuzey Humus ve Güney Suriye'nin El-Kuneytra ve Dera kentlerinde güvenli alanların oluşturulması hususunda görüş birliğine varmışlardır.⁷¹

İnsani yardım anlamında Türk Kızılayı ve AFAD, Suriye krizinin başından beri aktif rol oynamıştır. Bunun en çarpıcı örneği 2016 yılında, Halep'te çıkan olaylar sonucunda yaklaşık 45 bin kişiye yapılan acil yardımlarda görülmektedir. 1,7

⁷⁰ FALLENİUS, Karin, "162.000 Kom Till Sverige – 500 Fick Job.", SVT Nyheter. *Sveriges Television AB.*, 2016.

⁷¹ LUHN, Alec, "Syrian Rebels Walk Out of Press Conference as 'Safe Zone' Deal is Signed", *The Guardian*, 2017 <https://www.theguardian.com/world/2017/may/04/syrian-opposition-rejects-deal-to-create-safe-zones> 26 Mayıs 2019.

milyon kg gıda maddeleri, 260 bin litre su, yaklaşık 80 bin gıda kolisi, 2,4 milyon kg un Kızılay verilerine göre bölgeye aktarılmıştır.⁷²

Sığınmacılar özellikle uzun süren göç yolculuklarında gıda ve su ihtiyaçlarını karşılama konusunda zorluk yaşamıştır. Yaşlılar, hastalar ve çocuklar en çok etkilenen gruplar olmuştur. Dolayısıyla gıda yetersizliği sorunu, sağlık güvenliği ile bir ilişki içerisindedir.

Türkiye, BM ve AB'nin de katılımıyla gıda anlamında Suriyeli sığınmacılara birçok yardımda bulunmuştur. Bunu gerek doğrudan gıda vererek gerekse parasal yardımda bulunarak yapmıştır. Türkiye, sığınmacılara ev sahipliği yapmaya başladıktan sonra ilk olarak sıcak yemek dağıtım faaliyetinde bulunmuştur. Ancak zamanla sığınmacı nüfusu artmakla beraber tekrar ülkelerine dönme olasılığı zayıflamıştır. Bunun üzerine Türkiye, elektronik kart yöntemine, Dünya Gıda Programı ile dayanışma sağlayarak geçiş yapmıştır⁷³ 2012 yılında hayata geçirilen bu yöntem sayesinde Türkiye, anlaşmalı marketlerden Kızılay kart ile BM desteği ve kamu bankası Halkbank aracılığıyla Suriyeli sığınmacıların ihtiyaçlarını karşılayarak kendi istekleri doğrultusunda gıdalara erişebilmelerini amaçlamıştır. Bu uygulama Kilis'te bulunan barınma merkezlerinde başlatılmıştır. Kamplarda yaşayan Suriyeli sığınmacılar için kartlara kişi başı 50 Lira yüklenmiş, nakit yardım 2017'ye gelindiğinde toplam 442 milyon Lira'ya ulaşmıştır.⁷⁴ Ayrıca kampların dışında yaşayan 585 bin sığınmacı de e-karttan faydalanmıştır.⁷⁵ Yardımlar Haziran 2015 ile Nisan 2017 tarihleri arasında olmuştur. Bu tarihten sonra da BM, AB fonları ile beraber gerçekleştirdikleri "Sosyal Uyum Yardım Programı" kapsamında Suriyeli sığınmacıların gıda ihtiyaçları karşılamak için kişi başı 100 lira verilmeye başlanmıştır.

Avrupa Komisyonu Mart 2017 tarihli raporunda ise 850 bin kişiye gıda yardımı, 2 milyon kişiye suya ulaşma imkânı sağladığını vurgulamıştır.⁷⁶ Avrupa'da

⁷²KIZILAY. (2017a). Suriye Krizi İnsani Yardım Operasyonu, s. 4.

https://www.kizilay.org.tr/Upload/Dokuman/Dosya/77591411_nisan-2017-suriyekrizi-insani-yardim-operasyonu-raporu.pdf 29 Mayıs 2019

⁷³İGAM. (2013). *Sivil Toplum Örgütlerinin Türkiye'deki Suriyeli Mülteciler İçin Yaptıkları Çalışmalar İle İlgili Rapor*, İltica ve Göç Araştırmaları Merkezi,, Ankara, s. 16.

⁷⁴KIZILAY. (2017b). Suriye Krizi İnsani Yardım Operasyonu, s. 6.

https://www.kizilay.org.tr/Upload/Dokuman/Dosya/77591411_nisan-2017-suriyekrizi-insani-yardim-operasyonu-raporu.pdf 27 Mayıs 2019

⁷⁵Laura Batalla Adam. (2016). The Refugee Card in EU-Turkey Relations: A Necessary But Uncertain Deal. *JAI*, 14:1-12.

⁷⁶EC. (2017a). Questions and Answers: Joint Communication: Elements for an EU Strategy for Syria European Commission 4 March 2017 Fact Sheet, s. 2.

her hükümet sığınmacılar konusunda kendi politikalarını belirlemişlerdir. Çünkü ortak gıda politikası olarak Avrupa Parlamentosu'nun bir çalışması bulunmamaktadır. Avusturya, İngiltere, Almanya, İsveç, Fransa gibi sığınmacıların yoğun olarak yaşadığı ülkeler sığınmacılara gıda yardımı yanında aylık nakit yardımında da bulunmuşlardır. Aynı zamanda Türkiye'de, kampların dışında yaşamlarını sürdüren sığınmacılara verilen e-kartlar, BM'ye ek olarak Avrupa'nın katkılarıyla da desteklenmiştir. Ayrıca, Türk Kızılayı ve IFRC dayanışması ile Kentli Sığınmacıların Desteklenmesi Projesi sığınmacıların en fazla yaşadığı şehirlerde hayata geçirilmiştir. Bu proje ile 36 bin mutfak seti, 60 bin gıda kolisi yardımı kamp dışında ikamet eden Suriyeli sığınmacılara yapılmıştır. Türk Kızılay'ı Ankara Şube Başkanlığı ve IFRC, 5 bin kişiye günlük sıcak yemek sağlayan projelerini Ankara Ulucanlar 'da başlatmıştır.⁷⁷

3.4.3. Sağlık Güvenliği Alanında Yapılan Çalışmalar

İnsanın beden ve ruhen ve psikolojik olarak iyi olma halini ifade eden sağlık güvenliği BM'nin İnsan güvenliği konusunun önemli bir alt başlığıdır. Sağlık güvenliği insanın gün içerisinde kaliteli zaman geçirmesini etkileyen önemli unsurlardan biridir. Fiziksel, ruhsal ve psikolojik açıdan iyi olma hali, kriz anı veya uzun soluklu salgın hastalıkların giderilmesi, etkili bir sağlık hizmeti alma, dengeli ve sağlıklı besinlere ulaşma, çocuk ölümleri, doğum oranları ve yerleşim yerlerinin hijyenliği gibi konular yine BM'nin insan güvenliği kapsamında ele aldığı konulardan bazılarıdır. İki kutuplu dünyanın oluşması ile ülkeler arasında sağlık güvenliği anlamında imkânlar ve standartlar oldukça birbirinden farklıdır. Küresel boyutta yaşanan savaşlar ve ekonomik krizler ise ülkelerin sahip olduğu sağlık standartlarını önemli ölçüde etkilemektedir. Suriyeli sığınmacıların ülkelerinde yaşadığı savaş, sonrasında ülkelerinden çıkarken yaşadıkları durumlar ve göç sırasındaki yaşanan zorluklar sığınmacıların sağlık güvenliklerini olumsuz olarak etkilemiştir. Kamplar ve sığınmacı merkezlerindeki nüfus yoğunluğundan kaynaklı altyapısının eksik kalması, temiz su ve hijyen imkanlarının kısıtlılığı, beslenme bozukluklarından ötürü çocukların büyüme ve gelişmelerinin yavaşlaması,

⁷⁷KIZILAY. (2017c). Suriye Krizi İnsani Yardım Operasyonu, s. 12-17.

https://www.kizilay.org.tr/Upload/Dokuman/Dosya/77591411_nisan-2017-suriyekrizi-insani-yardim-operasyonu-raporu.pdf 31 Mayıs 2019

enfeksiyonla ve cinsel yolla bulaşan hastalıklar ve psikolojik travmalar sığınmacıların karşılaştığı temel sağlık problemlerini oluşturmaktadır.⁷⁸

Birleşmiş Milletlerin 2016 yılındaki araştırma raporuna göre Suriye'deki iç çatışmalar esnasında toplamda 1,9 milyon kişi yaralanmıştır. Fakat bu sayının daha da yüksek olduğu gözlemlenmiştir.⁷⁹ İnsan Hak ve Hürriyetleri (İHH) İnsani Yardım Vakfının 2018 verilerine göre ise 20 bini çocuk olmak üzere 450 bin insanın hayatını kaybettiğini belirtti.⁸⁰ Çatışma bölgelerinde yaralılara müdahale edilmesi, ağır durumda olanların komşu ülkelerde tedavi olması hali hazırda Suriyeli Sığınmacıların sağlık güvenliği bakımından en acil ihtiyaçlarını oluşturmaktadır. Suriyeli sığınmacıların hemen hemen yarıya yakını tansiyon, şeker, kalp ve buna benzer kronik rahatsızlıklara sahip. Bunla beraber yeni doğan, engelli, yaşlı ve çocuk gibi kitle ise sağlık hizmetinden yararlanama gibi durumla karşı karşıya kalmıştır. Dezavantajlı bu grupların sağlıkla ilgili ilaçlardan ve hizmetlerden yararlanamamasından kaynaklı birçok ölümler yaşanmıştır. Help Age International ve Handicap International'ın yapmış olduğu araştırmaya göre Suriyeli sığınmacıların %30'u kronik rahatsızları olan kişilerden oluşmaktadır.⁸¹

İltica süreci sığınmacıların sağlığına üç bakımdan tehdit oluşturmaktadır. Bunlardan ilki, ülkelerinden ayrılmadan önce yaşadıkları travmalardan kaynaklanmaktadır. Savaş ortamının şiddeti, çatışmalar ve işkence gibi unsurlar bireylerin fiziksel ve ruhsal sağlığını etkilemektedir. İkincisi yolculuk sırasında tecrübe edilen koşullar ve yolculuğun süresinden kaynaklanmaktadır. Genellikle yaya olarak veya bir tekne ya da kamyonunda kalabalıkta kısıtlı imkânlarla, temel sağlık gereksinimlerinden yoksun olarak uzun süren yolculuklarla ülkeden çıkılması sığınmacıları hastalıklara karşı daha zarar görebilir hale getirmekte ve bulaşıcı hastalıkların yayılma ihtimalini artırmaktadır. Bunlara ek olarak yolculuk sırasında kazalar ve yaralanmalar, içme suyu eksikliği ve uzun süre güneşe maruz kalmak yolculuğun sağlık açısından diğer tehlikelerini oluşturmaktadır. Ulaşılan ülkedeki şartlar, sığınmacıların sağlığındaki üçüncü etken olarak ortaya çıkmakta; kampların

⁷⁸ Ömer Yavuz. (2015). Türkiye'deki Suriyeli Sığınmacılara Yapılan Sağlık Yardımlarının Yasal ve Etik Temelleri. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12/30:265-280

⁷⁹ SCPR.(2015). Syria Confronting Fragmentation! Impact of Syria Crisis Report 2015. *Syrian Centre for Policy Research*, 2016, s.52.

⁸⁰ Suriye'de Savaşın Sekizinci yılı. *Hürriyet*, 16.03.2018 <http://www.hurriyet.com.tr/suriyede-ic-savasin-8nci-yili-en-az-450-bin-40774049> 17.06.2019

⁸¹ HELPAGE INTERNATIONAL ve HANDICAP INTERNATIONAL. (2014). Hidden Victims of the Syrian Crisis: Disabled, Injured and Older Refugees. *HelpAge International ve Handicap International*, s.4.

ve konaklama merkezlerinin durumu, buralarda kalış süreleri, sığınmacıların yasal statüleri ve hizmetlere erişimi, dil sorunu ve kültürel normlar sığınılan ülkedeki sağlık açısından zorlukları oluşturmaktadır.⁸²

Suriyeli sığınmacıların gerek ekonomik gelirlerinin olmayışı gerekse sağlıkla ilgili haklarını bilmemelerinden kaynaklı olarak sağlık güvenlikleri olumsuz yönde etkilenmiştir. Türkiye, Suriyeli sığınmacıların sağlıkla ilgili problemlerini gidermek için birçok uygulama başlatmıştır. Suriyeli sığınmacıların sağlık hizmetlerinden faydalanması adına tüm sağlık kuruluşlarını Suriyeli sığınmacılara ücretsiz yapmıştır. 2011 yılından beri 670 bin ameliyat toplamda ise 160 milyon muayene hizmeti verilmiştir.⁸³ Sığınma kamplarında sağlık hizmetleri konusunda sıkıntı yaşanmazken kampların dışındaki Suriyeli sığınmacılar sağlık hizmeti almada sıkıntı yaşamışlardır. Yine sığınmacılara aşılama kampanyaları yapılmış tüm devlet hastanelerinden alınan hizmetlerin fonu devletten karşılanmıştır. Dil ve benzeri iletişim sıkıntılarından dolayı sağlık hizmeti alamamış sığınmacıların sıkıntılarını giderebilmek adına Sağlık Bakanlığı sığınmacıların yoğun olduğu yerlere Göçmen Sağlık Merkezleri kurmuştur.

Dünya Sağlık Örgütü sığınmacıların yaşadığı yerlerde kızamık ve çocuk felci gibi bulaşıcı hastalıkların bulunduğu yönünde tespitlerde bulunmuştur. Bunun yanı sıra Aile Hekimleri Dernekleri Federasyonu, istatistiklere yansımaya da sahada bazı hastalıklarda artış yaşandığını belirtti.⁸⁴ Türk Sağlık Bakanlığı bu durumların önüne geçmek veya olasılığını dahi bitirmek adına yoğun çalışmalar yapmışlardır. Bu yöndeki aşılama ve sağlık hizmetini hem kamplarda uygulamış hem de kampların dışında Suriyeli sığınmacıların yoğun yaşadığı yerlerde uygulamıştır. Sadece 2015 yılında bu kapsamda Suriyeli sığınmacı çocuklara ve Türk çocuklarına kızamık ve çocuk felci aşısı yapıldı. Türk Sağlık Bakanlığı bunun yanı sıra beslenme sıkıntısı çeken çocuklar için gıda takviyesi besinler, vitamin tozları dağıtmıştır. Çocuklara ve emziren anneler içinse 1,6 milyon yüksek besin değerlerine sahip bisküvi dağıtmıştır.

⁸² EPRS. (2016). The Public Health Dimension of the European Migrant Crisis, *European Parliamentary Research Service*, s. 2.

⁸³ ERDOĞAN, Murat, "Türkiye'deki Suriyeli Mülteciler ile Birlikte Yaşamın Çerçevesi, Türkiye'de Geçici Koruma Altındaki Suriyeliler: Tespitler ve Öneriler", İstanbul, 2016, s.19.

⁸⁴ AHEF'ten sığınmacı ve bulaşıcı hastalık uyarısı, NTV, 2017, https://www.ntv.com.tr/saglik/aheften-siginmaci-ve-bulasici-hastalik-uyarisi,8NaSJt3QkUa94zQASPkAHA?_ref=infinite

Beslenme ve sağlıkla ilgili bilgilenmeleri sağlamak yanlış öğrenmelerin önüne geçebilmek içinse 650 bin broşür dağıtmıştır.⁸⁵

Suriyeli sığınmacıların sağlıkla ilgili sıkıntılarını gidermek adına kendi imkânlarını kullanan yardımseverler STK'lar da olmuştur. Örneğin Yeryüzü Doktorları ile Uluslararası Göç Örgütü'nün ortak çalışmasıyla Bezmialem Üniversitesi Araştırma Hastanesi'nin Fatih polikliniğinde haftanın 6 günü 94 hafta boyunca belirli saatlerde Suriyeli doktorlar tarafından Suriyeli hastalara sağlık hizmeti sunulmuştur. Bu kliniklerde günde yaklaşık 200 kişi tedavi edilmiştir.⁸⁶ Suriyeli sığınmacıların Hatay- Yayladağı, Şanlıurfa- Suruç, Şırnak, Batman gibi yerlerde rahat sağlık imkânı bulabilmeleri için Yeryüzü Doktorları ve diğer STK'larla beraber sağlık istasyonları oluşturmuştur.

Avrupa Birliği ülkeleri de Suriyeli sığınmacıların sağlık imkânlarından yararlanmaları için bulundukları sığınmacı veya sığınmacı statülerinden bağımsız olarak Avrupa Parlamentosundan kararlar çıkarmıştır. Bu anlamda parlamentodan 2011 yılında “AB’de sağlık eşitsizliklerini azaltma” kararı çıkmıştır. Alınan bu 2011 sayılı karar ile sığınmacılar gibi dezavantajlı kitlenin ilaç temini, muayene, rehabilite, ameliyat gibi birçok hizmeti ücretsiz ve nitelikli almasında görüş birliği sağlanmıştır. Bunun için öncelikle Komisyon tarafından Avrupa Birliği Programı kapsamında destek projeler ve fonlar çıkarıldı. Suriyeli sığınmacıların sağlık hizmetini düzenli ve aksamadan alabilmesi için kişisel “Sağlık Kayıt Sistemi” oluşturuldu. Sığınmacıların ilaçlarını kolaylıkla alabilmeleri için Avrupa Hastalık Kontrol Merkezi kuruldu. Yine Komisyon 2015 yılında tüm bu sağlık hizmetlerini karşılamak ve beslenme için gıda güvenliğini sağlama adına 60 milyon Euro destek paketi sağlamıştır. Avrupa Konseyi'nin sığınmacılara yönelik yapılacak sağlık ve gıda güvenliği ile ilgili çalışmalardan sorumlu direktörü Vytenis Andriukaitis, Ekim 2015'te bu alanda 100 milyon Euro 'lük bir katkının sağlandığını söylemiştir.⁸⁷ BM Dünya Sağlık Örgütü (WHO) örgütü Kasım 2015 yılında AB ülkeleri ile bir araya gelerek Sığınmacı ve Göçmen Sağlık Zirvesi'ni düzenlemişlerdir. Yapılan zirvede; sığınmacıların sağlık hizmetlerinden ücretsiz ve nitelikli bir şekilde faydalanmaları,

⁸⁵ UNICEF. (2017). Türkiye’de ‘Kayıp bir Kuşak’ oluşmasını önlemek, *Türkiye’deki Suriyeli Çocuklar Bilgi Notu*, s. 4-5.

⁸⁶ YYD. (2015). Suriyeli Sığınmacılara Yeryüzü Doktorlarından Ücretsiz Poliklinik. https://www.yyd.org.tr/image/catalog/basin/bulten/YYD_BB_suriyelisiginmacilara-poliklinik.pdf 26 Mayıs 2019

⁸⁷ EPRS.(2016). The Public Health Dimension of the European Migrant Crisis, *European Parliamentary Research Service*, s. 5-6.

sağlık çalışanlarının güvenliği, salgın hastalıklarla mücadele, çocuk ölümleri ve hastalıklarıyla mücadele gibi önemli başlıklar ele alınmıştır⁸⁸

Suriyeli sığınmacıların Avrupa'ya gidebilmek için kullandığı Akdeniz ve Balkan ülkelerinde sağlık hizmetlerine kolay ulaşabilmesi için organizasyonlar oluşturulmuştur. Fransa'daki Care4Calais, Yunanistan'daki Praxis ve Kızılhaç, Bulgaristan'daki Sınır Tanımayan Doktorlar bunlardan sadece bir kaçıdır.⁸⁹

3.4.4. Çevresel Güvenlik (Ekolojik Güvenlik) Alanında Yapılan Çalışmalar

Sanayi inkılabından sonra ortaya çıkmış bir kavramdır. Genel anlamda çevre güvenliği, tarım topraklarının azalması, temiz suyun bulunamaması, ekosistemde görülen düzensiz iklim değişikliklerini, toprakların çölleşmesini, temiz havanın kirlenmesini, verimli ormanların yok edilmesini, yenilenebilir kaynakların azalması gibi konuları incelemektedir. Artık belli bir coğrafyada meydana gelen büyük kazalar, nükleer silah kullanımı ve radyasyon içerikli tahribatlar küresel ısınmanın etkilerindendir. Dünya ülkelerini küresel anlamda etkileyen bu durum yaşanabilir bir yeryüzünün olması için çevre tahribatını önlemeye yönelik anlaşmalar yapmaya zorlamıştır.

Savaşların olduğu bölgelerde kentler yıkıma uğrarken birçok tarım arazisi de verimsizleşmekte ve su kaynakları zarar görmektedir. Suriye Krizi sonrası da bu durumlar karşımıza çıkmıştır. Suriye'de kentlerin birçoğunda yıkımlar yaşanmış tarımsal faaliyetler ise hemen hemen bitmiş durumdadır. DAESH'in 2016 yılında Suriye'nin kuzeyinde bulunan sülfür santralini ateşe vermesi, rejim güçlerinin 2013 ve 2017 yılları ağırlıklı olmak üzere yangın bombası gibi silahlar kullanması bölgede ekosistemi bozmuştur. Bunların sonucunda oluşan havada, suda ve topraktaki kirlilik çevresel güvenlikle beraber sağlık güvenliğini de olumsuz etkilemiştir.

Suriyeli sığınmacıların gittikleri yerlerde gerek barınma merkezleri olsun veya toplu olarak kaldıkları mahallelerde alt yapı, çöp toplama gibi sıkıntıların olması çevre temizliği ve güvenliği bakımından insanları olumsuz etkilemektedir.

⁸⁸ WHO (2015) . WHO-UNHCR-UNICEF Joint Technical Guidance: General Principles of Vaccination of Refugees, Asylum-Seekers and Migrants in the WHO European Region. [http://www.euro.who.int/en/about-133 us/partners/news/news/2015/11/who,-unicef-and-unhcr-call-for-equitable-access-to-vaccines-for-refugees-and-migrants/who-unhcr-unicef-joint-technical-guidance-general-principles-of-vaccination-of-refugees,-asylum-seekers-and-migrants-in-the-who-european-region](http://www.euro.who.int/en/about-133-us/partners/news/news/2015/11/who,-unicef-and-unhcr-call-for-equitable-access-to-vaccines-for-refugees-and-migrants/who-unhcr-unicef-joint-technical-guidance-general-principles-of-vaccination-of-refugees,-asylum-seekers-and-migrants-in-the-who-european-region) 30 Mayıs 2019

⁸⁹ STANFORD. (2016). Refugee Health in Europe: Who is Responsible?, TWIGH. <https://www.twigh.org/twigh-blog-archives/2016/9/11/refugee-health-in-europe-who-is-responsible> 30 Mayıs 2019

Suriye krizi ardından yaşanan göçlerin yoğun olduğu ülkelerden birisi olan Türkiye ise hali hazırda kentleşmeyi kötü tecrübe etmiş sığınmacıların gelmesiyle de beraber artan çarpık yapılaşmanın önüne de geçememiştir. Göçle beraber, kötü yakıt kullanımı ve hava kirliliği, kentsel yapılarda görüntü kirliliği, semt aralarında gürültü ve ses kirliliği, çarpık kentleşme, gecekondulaşma, yoğun göç alan yerlerdeki tarihsel dokunun zedelenmesi, kaynakların azalmasında keskin artışlar yaşanmıştır. Tüm bunlar Suriyeli sığınmacıların yoğun yaşadığı yerlerde şehrin yaşam için tercih durumunu olumsuz etkilemektedir. Sığınmacıların düşük ücretlerle kaçak çalıştıkları yerlerde çevreye zarar veren üretim yapıları Suriyelilerle beraber ev sahibi ülkelerin de çevresel güvenliğini tehdit etmektedir. Ani göçlerin yaşandığı yerlerde toplu taşıma hizmeti, alt yapı, pazar ve iş yerlerinin denetlenmesi gibi hizmetleri gerçekleştirmede hem bütçe anlamında hem de personel olarak sıkıntı yaşanmıştır. Örneğin nüfus olarak sayıca 2 katına çıkan yerlerde çevre güvenliği olumsuz etkilenmiştir.⁹⁰ Çevre güvenliği ile ilgili sıkıntıların önüne geçebilmek için özellikle kamplarda alt yapı ve kanalizasyon çalışmaları, temizlik personeli ve her çadır için temizlik malzemesi temini sağlanmıştır.

Sığınmacıların çevre temizliği ile ilgili sıkıntıları yer yer kaldıkları kamplarda veya uzun göç yollarında alt yapının yokluğundan dolayı çok olmuştur. Ev sahibi ülke vatandaşları sığınmacıların bulunduğu yerlerde çevre kirliliğinden kaynaklı şikâyetleri olmuştur. Özellikle yerel halk çöplerden ve evsel atıklardan şikâyet ederken, sığınmacılar ise temizlik hizmetlerinin az veya hiç olmamasından şikâyet etmişlerdir.⁹¹ Almanya özellikle çevre güvenliği anlamında işini oldubittiye getirmeyen AB ülkelerinden sadece biridir. İklim politikası olarak hassas olan ülke, sığınmacıların gelmeleriyle beraber enerji ihtiyacının da buna paralel olarak arttığını ortaya koymuş özellikle karbondioksit salınımının yükseldiğini belirtmiştir. Almanya Çevre Bakanı Barbara Hendricks, hükümetin sera gazı emisyonu konusunda verdiği taahhütlere ulaşmasının zor olacağını dile getirmiştir.⁹²

⁹⁰ OYTUN, Orhan ve S. GÜNDOĞAR, “Suriyeli Sığınmacıların Türkiye’ye Etkileri”, ORSAM, 2015, S. 195, s. 20.

⁹¹ Laszlo Balogh, “Europe’s Refugee Crisis: Trash Trail Left Behind by Asylum Seekers Upsets Locals.RT”, 2015. <https://www.rt.com/news/314983-europerefugee-crisis-discontent/> 26 Mayıs 2019

⁹² Brian Parkin ve William Zha. (2016) .Germany's Refugee Crisis Strains Ambition to Cut Pollution.Bloomberg. <https://www.bloomberg.com/news/articles/2016-02-12/germany-s-refugee-crisis-strains-ambition-to-cut-pollution> 17 Mayıs 2019

3.4.5. Bireysel Güvenlik Alanında Yapılan Çalışmalar

Her türlü baskı ve şiddetten arınmış olma olarak tanımlanan bireysel güvenlik, insan güvenliğinin temel alanı olarak ifade edilmektedir. Dünyada artan çatışma ve şiddetlerin sayısı, uluslararası suçların yayılması, etnik gerilimler ve terör, ayrıca aile içi şiddet ve çocuk istismarı vakalarının artması, uyuşturucu kullanımındaki artış ve intihar oranları gibi faktörler bireylerin sağlığı ve iyiliği için tehdit ve bunları çözmek için adımlar atılmasını gerekli kılmaktadır. Bu alanda eğitim de önemli bir role sahiptir.

Yaygın insan hakları ihlallerine yol açan silahlı çatışmalar ve savaşlar, birçok insanın zulüm, yerinden etme, işkence, yaralanma ve ölümden muztarip olması nedeniyle bireysel güvenlik için en tehdit edici faktörlerden biridir. BM, Suriye'de 2011'den 2014'e kadar 250.000 kişinin öldüğünü ilan etti, ancak 2015'ten sonra kayıt tutmamaya başladı. BM Suriye Özel Temsilcisi Staffan de Mistura, ölen kişi sayısını 400.000 olarak ilan etti. 2019 yılına gelindiğinde ölen kişi sayısı yarım milyonu bulurken 2 milyona yakın kişi de yaralanmıştır. Suriyeli sığınmacıların kullandıkları göç yollarında ve sığındıkları ülkelerde güvenliğinin sağlanması önemlidir. Özellikle 2015 yılında Türkiye'den Yunan sahiline gitmeye çalışan bir teknenin alabora olmasıyla boğulan 3 yaşındaki Aylan Kurdi'nin sahile vuran cansız bedeni Dünya'da ses getirdi. Suriyelilerin göç yollarındaki can güvenliğinin olmamasının en etkileyici olaylarından olan bu durum uluslararası toplumun dikkatini çekse kısa bir süre sonra unutuldu. Bu olayın Dünya'da bu kadar ses getirmesi Suriye'nin geleceği ile ilgili güç sahibi olan aktörleri harekete geçirmeye yetmedi.

Barınma merkezlerinde bulunan sığınmacıların güvenliğini sağlamak amacıyla Türk hükümeti kamp dışında polis ve jandarma kuvvetlerini, kamp içinde ise özel güvenlik memurlarını görevlendirmiş ve kamplar 24 saat güvenlik kameralarıyla izlenmiştir.⁹³ 2014 yılı itibarıyla 22 kampta 3443 özel güvenlik personeli görev yapmakta iken, artan kitlesel göç ile bu sayıda da artış gerçekleşmiştir. Göç Araştırmaları Dergisi'nin araştırmalarına göre Türkiye'deki sığınmacı kamplarında sağlık, eğitim, barınma ve beslenme ile ilgili birçok hizmet verilmekte, bu hizmetlerde bazen aşırı yoğunluk nedeniyle sıkıntılar yaşansa da sığınmacılar açısından kamplarda kalmanın en olumlu yanı sığınmacıların can

⁹³ AFAD. (2014) . Türkiye'deki Suriyeli Kadınlar. Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, s. 51.

güvenliklerini etkileyecek her hangi bir saldırıya karşı kendilerini güvende hissetmeleridir.⁹⁴ Özellikle Türkiye'deki kamplar yerel halkın sığınmacılara ılımlı tutumundan ve hükümetin aldığı önlemler açısından bakıldığında Avrupa'daki kamplardan daha güvenilir bulunmuştur. Ancak genel olarak sığınmacılar memnun olduklarını ifade etseler de genel olarak güvenlikle ilgili bir problem yaşadıklarında başvurulacak mercileri bilmediklerini ifade etmişlerdir. Günden güne artan sığınmacı sayısı ile beraber aile içi şiddet olayları, güvenlik endişesiyle kadınların evlendirilmesi, kamp dışında yaşayan Suriyeli kadınlara istismar yapılması ve kadın ticareti gibi olayların önüne geçmek için konuyla ilgili danışmanlık, denetim ve güvenlik hizmetleri artmıştır.

Sığınmacıların güvenliğini sağlamada diğer ev sahibi ülkeler ise birbirinden farklı yöntemleri izlemiştir. İsveç kamplarında güvenliği polisler sağlarken Yunanistan ve Almanya gibi ülkelerde güvenliği özel güvenlik görevlileri sağlamaktadır. Görevlendirilen güvenlikçi sayısının az olmasından kaynaklı bazı sıkıntılar çıkmış bunun yanı sıra halkın sığınmacılara karşı olumsuz yaklaşımından kaynaklı birçok yerde sığınmacılar saldırı ile karşı karşıya kalmıştır. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK), Yunanistan'daki 20 kampta altyapı ve güvenlikle ilgili eksikliklerin bulunduğunu ifade etmiştir.⁹⁵ Diğer yandan Almanya Federal Emniyet Teşkilatı, 2014'te 177, 2015 yılı içerisinde ise 700'ün üzerinde sığınmacılara karşı saldırının olduğunu belirtmiş, bu olayların azaltılabilmesi için gerek kampların gerekse kamplarda görev yapan güvenlik görevlilerinin denetlenmesi gerektiğini belirtmiştir.⁹⁶ İsveç'te polis güçlerine takviye olarak özel güvenlik görevlilerinin de görevlendirilmesi öngörülmüştür. Amacı bir Avrupa ülkesine gitmek olan birçok sığınmacının sınırlarda tutulması onların güvenliklerini tehlikeye attığı gibi resmi olmayan yollardan ülkeye geçişin yolunu açmıştır. Bu göç yolları ise birçok ölümle ve kayıpla sonuçlanmıştır. BMMYK verilerine göre 2015 yılında Akdeniz'de 3771 sığınmacı hayatını kaybetmiş,

⁹⁴ Hilal Barın. (2015). Türkiye'deki Suriyeli Kadınların Toplumsal Bağlamda Yaşadıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Göç Araştırmaları Dergisi*, 1(2):10-52.

⁹⁵ DIIS. (2017). Europe and the Refugee Situation Human Security Implications. *Danish Institute for International Studies*, s.28.

⁹⁶ DW.(2015).Güvenlik Personeline Denetleme. <http://www.dw.com/tr/g%C3%BCvenlik-personeline-denetleme/a-18885191> 27 Mayıs 2019

2016'nın ilk 10 ayında 3740 can kaybı yaşanmıştır, sadece 2018 yılında 4 bin 476 kişi göç yolunda hayatını kaybetmiştir.⁹⁷

Çocukların korunması ve belirli bir standart eğitime ulaşması yine birey güvenliğinin konularından biri olmuştur. Gerek BM gerekse ev sahibi ülkeler Suriye krizinden travma geçirip gelen 1.6 milyon çocukta kayıp neslin oluşmaması için ihtiyaç duyulan eğitim programını yürürlüğe koymuşlardır. UNICEF' in Ocak 2019 verilerine göre Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda kayıtlı toplam 645 bin çocuk eğitim almakta bunun yanı sıra 400 bin çocuk hala okul dışında görünmektedir.⁹⁸ Türkiye bulunan Geçici Eğitim Merkezlerinin sayısı 400'ü bulmaktadır. Suriyeli çocukların bir kısmı GEM'lerde eğitim alırken bir kısmı normal Türk okullarında eğitim almaktadır. Çocukların %80'i bu merkezlerde Suriye müfredatına göre ders almakta anadillerinde eğitim almaktadırlar. GEM'lerde eğitim alan çocukların okula devamlılığı %80 iken kamp dışında bulunan çocukların sadece %14'ü eğitime katılmaktadır veya devam etmektedir. Bu yüzden eğitime ulaşma ve devam etme konusunda GEM'ler kamp dışına göre daha avantajlı görülmektedir.

Suriyeli sığınmacıların okul çağındaki çocuklarına 2011 yılından beri GEM'lerde kendi dil ve müfredatlarına uygun dersler okutulmuştur. Suriye krizinin devam etmesi ve yakın gelecekte sığınmacıların geri Suriye'ye dönmeleri mümkün görünmediğinden Milli Eğitim Bakanlığı gelecekteki olası bir uyum problemini önlemek amacıyla eğitimde stratejiler geliştirmek durumunda kalmıştır. Türkiye'ye gelen sığınmacıların hem etnisite hem de mezhepsel anlamda farklılıkları da görülmektedir. Mezhepsel ve etnik köken olarak çatışmaları önlemek amacıyla kamp dışı eğitimlere de sıkı bir denetim getirilmiştir.⁹⁹ Suriyeli çocuklara eğitim hizmeti verme konusunda; alt yapı, bina, öğretmen temini ve maaşları, gerekli araç gereç ve materyaller gibi zorluklar başta gelmektedir. Tüm bu sayılan zorlukların üstesinden gelebilmek için başta AFAD ve MEB olmak üzere UNICEF'in de katkılarıyla uluslararası kuruluşlarla işbirliği yapılmıştır. GEM'ler oluşturulmuş, 655 bin çocuğa kırtasiye temini sağlanmış, 21 bin kütüphanenin açılışı yapılmış, 11 bin Suriyeli öğretmene maaş bağlanmış ayrıca 30 bin tane gönüllü Suriyeli öğretmene eğitim

⁹⁷ BMMYK. (2018). Mediterranean Death Toll Soars, 2016 is Deadliest Year Yet. <http://www.unhcr.org/afr/news/latest/2016/10/580f3e684/mediterraneandeath-toll-soars-2016-deadliest-year.html> 25 Mayıs 2019

⁹⁸ UNICEF. (2017). Türkiye'de 'Kayıp bir Kuşak' oluşmasını önlemek, *Türkiye'deki Suriyeli Çocuklar Bilgi Notu Ocak 2017*, s.1.

⁹⁹ KİRİŞÇİ, Kemal, "Misafirliğin Ötesine Geçerken Türkiye'nin Suriyeli Mülteciler Sınavı", *Brookings Enstitüsü & Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu*, çev. Sema Karaca, Ankara 2014: USAK, s. 33.

verilmiştir.¹⁰⁰ Bunların yanı sıra Suriyeli sığınmacıları eğitim ve iletişim alanında uyum sağlayabilmeleri için STK 'lar belediyeler ve milli eğitime bağlı kurumlarda kurslar açılmıştır. Yüksek Öğretim Kurumu Ocak 2019 verilerine göre 20 bin 701 Suriyeli öğrenci Türk üniversitelerinde öğrenimlerine devam etmektedirler. Ayrıca bu öğrenime devam ve şartları sağlayan öğrencilere Yurtdışı Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanlığı aracılığı 1200 lira burs verilmektedir.¹⁰¹ Verilen bursların %85'i Avrupa Birliği geri kalan %15'i ise ulusal kaynaklardan sağlanmaktadır. Çeşitli STK'lar ve gönüllü Suriyeli sığınmacı öğretmenlerin destekleri ile ilk başlarda eğitim faaliyetleri yürütülmüştür. Daha sonra bu yerler MEB'e kayıt olduktan sonra buralarda faaliyet gösteren öğretmenlere UNICEF ve MEB işbirliği ile Ocak 2015 yılından sonra 4 bin Suriyeli öğretmene maaş bağlanmıştır. Suriyeli eğitim çağındaki çocukların eğitim alabilmesi için birçok sivil toplum kuruluşları, belediyeler ve özel girişimciler faaliyet göstermiştir. Örneğin İstanbul Fatih'te özel bir kurum günlük 50 çocuğa Türkçe eğitim verdiği gibi ailelerine ve kendilerine de psiko-sosyal alanda danışmanlıkta yapmıştır. Bir diğeri ise yine İstanbul'da Sultanbeyli Belediyesi "Elimden Tut Projesi" kapsamında Suriyeli sığınmacı çocuklara haftanın beş günü resim, müzik, sanat ve dans gibi eğitimler vererek onların Türk toplumuna uyum sağlamasında katkıda bulunmuştur.¹⁰²

Yine Suriyeli sığınmacıların eğitimlerinde harcanmak üzere AB parlamentosunda Türkiye'de eğitim alan 230 bin çocuk için 34 milyon Euro'luk bütçe görüşmesi yapılmıştır. Mayıs 2017 'den sonra transferi sağlanacak olan para sığınmacıların eğitiminde ciddi bir destek sağlamıştır.¹⁰³ 10. Avrupa Çocuk Hakları Forumu çerçevesinde "Sığınmacı Çocukların Korunması" teması işlenmiş çocukların bireysel güvenlik, beslenme, barınma ve istismar gibi durumlarla ilgili sıkıntıları dile getirilmiştir. Kasım 2016 'da birçok resmi kurum ve STK'ların katılımıyla gerçekleşen Forum, çocukların korunması anlamında kalıcı çözümler getirmeyi hedeflemiştir.¹⁰⁴

¹⁰⁰ UNICEF. (2017). Türkiye'de 'Kayıp bir Kuşak' oluşmasını önlemek, *Türkiye'deki Suriyeli Çocuklar Bilgi Notu Ocak 2017*, s. 2.

¹⁰¹ YTB.(2015). Suriyeli Öğrenciler İçin Destek Bursları, *Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı*, https://www.ytb.gov.tr/duyuru_detay.php?detay=4892 25 Mayıs 2019

¹⁰² ADAM, L. Batalla Adam, "The Refugee Card in EU-Turkey Relations: A Necessary But Uncertain Deal", *IAI*, 2016, S.14, s. 7-8.

¹⁰³ EC. (2017b). EU Launches Education Programme For 230,000 Refugee Children To Attend School In Turkey. http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-521_en.htm 26 Mayıs 2019

¹⁰⁴ EU. (2016b). 10th European Forum On The Rights Of The Child: The Protection Of Children In Migration. https://europa.eu/newsroom/events/10theuropean-forum-rights-child-protection-children-migration_en 25 Mayıs 2019

Suriyeli sığınmacıların Avrupa ülkesi olarak en fazla olduğu yer olan Almanya’da ise eğitim yasal belirsizliklerle sorunlu hale gelmiştir. Özellikle okul sayısının ve görev yapacak öğretmenin eksikliği, dil ve iletişim sorunu Suriyeli sığınmacı çocuklarının eğitimde yaşadığı sorunların başında gelmektedir. Bunun yanı sıra Almanya kabul ettiği sığınmacılara kendi okullarında eğitim vermektedir.¹⁰⁵ Almanya üniversite çağındaki Suriyeli sığınmacılara yönelik 10 bin kontenjan ayırdığını duyurmuştur.¹⁰⁶ İsveç’te ise sığınmacı çocukların bulundukları yerlere yakın okulları tercih etmelerinden kaynaklı bazı okullarda yoğunluk oluşmuştur bu yoğunluğu atlatabilmek için hükümet, servis ve özel otobüsle diğer okullara gidilmesinin de yolunu açmıştır. Bu imkânları ücretsiz olarak gerçekleştirmiştir. Çocukların etkili ve kesintisiz eğitim almaları adına İsveç eğitim bakanlığı hazırlık sınıfları oluşturmuştur. Bu çalışma çocukların eğitim olduğu kadar sosyal iletişim anlamında da ülkeye uyumlarını kolaylaştırmıştır. Suriyeli sığınmacı çocukların ücretsiz eğitim veren okullara taleplerinin fazla olmasından dolayı da listeler oluşturmuş bu uzun listeler eğitim faaliyetlerinin gecikmesine neden olmuştur.¹⁰⁷ Türkiye’den sonra Avrupa ülkelerine gitmek için basamak olarak kullanılan ve yoğun göç alan ülke ise Yunanistan’dır. Yunanistan’da Save The Children’in araştırmasına göre Yunanistan’daki Suriyeli sığınmacıların 5’te 1’i eğitim almamaktadır. Bunla ilgili AB’nin Yunanistan’a yeterli desteğinin olmadığını da ifade etmektedirler¹⁰⁸

3.4.6. Toplumsal Güvenlik Alanında Yapılan Çalışmalar

Kopenhagen Okulu güvenlik araştırmacılarından olan ve çalışmalarını genellikle toplumsal güvenlik üzerine yapan Ole Weaver; toplum kavramını, ortak bir kültür ve coğrafyaya sahip bireylerin yaşamlarını devam ettirebilmeleri için meydana getirdikleri birliktelik olarak tanımlamaktadır. Toplumsal güvenliği ise toplumun kimliğine yönelik bir tehlikenin olmayışı olarak tanımlamaktadır.¹⁰⁹

¹⁰⁵ Dryden Peterson v.d. ,“Inside Syrian Refugee Schools: Syrian Children In Germany”, Germany,2016. <https://www.brookings.edu/blog/education-plus-development/2016/05/23/insidesyrian-refugee-schools-syrian-children-in-germany/> 26 Mayıs 2019

¹⁰⁶ WIT, Hans ve P. ALTBACH, “The Syrian Refugee Crisis And Higher Education”, *International Higher Education*, 2016, S.84, s. 9-10.

¹⁰⁷ ROTSCHILD, Emma, “What Is Security?”, *Daedalus*,1995,S.124, s. 53-98.

¹⁰⁸ STC.(2016). Children at Risk in Crowded Camps as Number of Refugees Arriving in Greece More Than Doubles. <https://www.savethechildren.net/article/children-risk-crowded-camps-numberrefugees-arriving-greece-more-doubles> 26 Mayıs 2019

¹⁰⁹ WEAVER, Ole, “Toplumsal Güvenliğin Değişen Gündemi”, *Uluslararası İlişkiler*, 2008, 5/18, s. 151-178.

Toplum güvenliğinin çalışma alanı sağlık ve bireysel güvenlik gibi somut durumlar değil daha çok sosyal olgular üzerinedir. Toplumun kendini var eden ortak kültürünü devam ettirebilme, etnik ve dini anlamda grupların birbirine gösterdiği saygı, özellikle kadın, çocuk, engelli ve yaşlı gibi pozitif ayrıma tabi grupların çıkarlarının gözetilmesi toplumsal güvenliğin başlıca konularıdır. Toplumda yozlaşma yaratmak, olumsuz algı oluşturmak, var olan kültürü toplum mühendisliği yaparak zararlı bir hale dönüştürmek, grup çatışmalarını destekleyip belli kesimleri ötekileştirmek, haksız rekabetleri önlememek toplumsal güvenliğı tehdit eden unsurlardan sadece bir kaçıdır.

Suriye krizinin başlama nedenleri temellerini Suriye'nin Fransız sömürgesi olduğu yıllardan almaktadır. Fransızların ülke yönetimine sadece Nusayrileri getirmesi ve bu geleneğı Hafız Esad ile oğlu Beşşar Esad'ın da devam ettirmesi yani birden fazla etnik ve dini farklılığa sahip ülkede belli bir gurubu yükselterek diğerlerini ötekileştirmek; uluslararası boyuta ulaşacak krize, Suriye iç savaşına neden olmuştur. Suriye'de çeşitli etnik ve mezhepsel gruplar, örgütler ve rejimin baskıcı politikaları toplumsal güvenliğın dinamiklerini oluşturmaktadır. Bu dinamikler arası gerilimler Suriye krizinin alevlenip uluslararası bir boyuta gelmesine neden olmuştur. Eskiden beri devam eden mezhep kavgalarının daha üst boyutlara taşınması, bölgenin kuzeyinde yer alan Kürt azınlık gruplarının kendilerini özerk ilan etmenin yolunu araması, radikal İslam gruplarının DAES'e katılıp Rakka başta olmak üzere önemli şehirleri ele geçirmesi Suriye krizinden sonra yaşanan olaylar olarak görölse de aslında bu sayılanlar Suriye iç savaşından önce küçük çapta görölmeğe başlamıştı. Suriyeli sığınmacılar gittikleri ülkelerde de kendi aralarında etnik ve mezhepsel olarak da çatışmalar yaşamışlardır. Yaşanan bu tarz olaylar ev sahibi ülkelerin Suriyeli sığınmacılara bakış açısını olumsuz yönde etkilemiştir. Suriyeli sığınmacıların gittikleri yerlerdeki gerek sosyal uyum problemleri gerekse nüfuslarındaki yoğunluktan dolayı oluşan ekonomik ve demografik bozulmalar toplumsal güvenlik kapsamında düşünüldüğünde göçmen karşıtlığının da temelini oluşturmaktadır.

Toplumsal güvenliğı sağlayabilmek adına birkaç güvenlik alanını iyileştirmek gerekmektedir. Örneğın kalkınma, eğitim, bireysel güvenlik ve sağlık gibi alanlar direkt olarak toplumsal güvenliğı etkilemektedir. Ev sahibi ülkelerin hükümetleri toplumsal güvenliğı sağlamak adına sığınmacılarla ilgili çok yönlü hem saha hem de konu çalışmaları yapmıştır. Toplumsal güvenliğı sağlamanın öncelikli

yolunun toplumsal refahı sağlamak olduğunu farkında olan ev sahibi hükümetler ilk olarak sığınmacılara ayni ve nakdi yardımlarda bulunmuşlardır. Kademeli olarak yapılan iş eğitimleri, okullarda ve sığınma merkezlerinde sığınmacı çocuklara yönelik verilen eğitimler, kamplarda sığınmacıların bireysel güvenliklerini sağlamaya yönelik çalışmalar, eğitim ve bilinçlendirme çalışmaları, savaştan kaçarak gelen ve özellikle travma geçirmiş çocuklara verilen sosyo-psikolojik destekler toplamda toplumsal güvenliği sağlamaya yönelik çalışmalardır.

Cinsiyet eşitsizliği, kadınların iş gücüne katılması ve sosyal hayatta söz sahibi olmalarını sağlama adına karşılaşılan engeller sadece Suriyeli sığınmacılara ait bir sorun değil ev sahibi ülkelerin de kendi sorunlarındandır. Ev sahibi ülkeler, kadın sığınmacıların sosyal hayatta aktif rol almalarını sağlamak amacıyla birçok çalışmalar yapmıştır. Örneğin Türk Hükümeti; temizlik, dikiş, nakış, terzilik, kuaförlük, bilgisayar ve Türkçe kursları gibi birçok alanda sığınmacı kadınlara yönelik çalışmalar yapmıştır. Sığınmacı kadınlar aldıkları eğitim sonucu üretimde bulunarak ürünlerini kamplarda satmış buradan gelir elde ederek sosyal anlamda daha söz sahibi kişiler olmaya başlamışlardır.¹¹⁰ Sosyal hayatta kadınların ekonomik alanda söz sahibi olmasına yönelik yapılan çalışmaların yansısı sosyo-kültürel alanlarda da çalışmalar yapılmıştır. Bu da onların topluma uyum sağlamalarını kolaylaştırmıştır. Yine Türk hükümeti sığınmacılara mesleki kursların yanı sıra nüfus planı, hukuk ve toplumsal kurallarla ilgili pek çok eğitim vermiştir. Ayrıca aile içi şiddeti önlemek için kadın hakları gibi pek çok alanda Suriyeli sığınmacı kadınlara seminerler verilmiştir. UNICEF ve Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na kamplarda kadınlara yönelik gezi, toplantı ve konferanslar verilmiştir. Böylece kadınların sosyal hayata aktif bir şekilde katılmaları amaçlanmıştır.¹¹¹

BM'nin yanı sıra AB ülkeleri de cinsiyet eşitsizliğini ortadan kaldırmak ve toplumsal güvenliği sağlamak amacıyla birçok çalışmalar yapmıştır. Bununla beraber kadın sığınmacıların kendi haklarının aramada ve haklarının korunmasında birçok engelin olduğunu ifade etmişlerdir. Bunların en başında Avrupa ülkelerinin sığınmacılarda cinsiyet eşitsizliğini ortadan kaldıracak yasaların yeterli olmaması, şiddet ve baskı gören kadınların seslerini çıkarmaması veya şikâyet edecek mercileri bilmemeleri, Avrupa Birliği ülkelerinin bu konuda personel sıkıntısı, var olan

¹¹⁰ AFAD. (2014). Türkiye'deki Suriyeli Kadınlar, *Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı*, s. 73.

¹¹¹ Hilal Barın. (2015). Türkiye'deki Suriyeli Kadınların Toplumsal Bağlamda Yaşadıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Göç Araştırmaları Dergisi*, 1(2):10-52.

personelinde de bilgi eksikliği gibi nedenler gelmektedir.¹¹² Avrupa Birliği Konseyi 1 Ağustos 2014'te kadına şiddeti ele alan İstanbul Sözleşmesini yürürlüğe koyarak kadın sığınmacıların korunmasına yönelik önemli bir çalışma yapmıştır.

Ev sahibi ülkelerin Suriyeli sığınmacılara karşı bakış açısı da ülkelerin toplumsal güvenliğini etkileyen unsurlardan biridir. En fazla Suriyeli sığınmacıyı ülkesine kabul eden Avrupa ülkesi Almanya'da sığınmacı kamplarına ve sığınma merkezlerine yapılan saldırılar 2014'ten 2015'e kadar beş kat yükselmiştir. İlerleyen yıllarda göç sayısının düşmesine rağmen sığınmacılara yönelik şiddette oran değişmemiştir.¹¹³

3.4.7. Siyasi Güvenlik Alanında Yapılan Çalışmalar

Siyasi güvenlik, devletin yapısal sürekliliği ve hükümetin meşruiyetiyle ilgilidir. Siyasi güvenlik, yönetimde askerileşme gibi bir tehlikenin var olmaması, siyasi baskı ve insan haklarına yönelik bir tehdidin mevcut olmaması olarak tanımlanabilir.¹¹⁴ Bireylerin ve oluşturdukları toplulukların baskı altında olmaması, seçimlerin adil ve bir düzen içerisinde gerçekleştirilmesi, siyasi sebeplerle tutsak olan kişi sayısının az olması, askeri gücün fikri özgürlüğü baskılamak için kullanılmaması ve demokratik bir rejim siyasi güvenliğin konuları arasındadır. Suriye'de Arap Baharı'nın başlama nedenlerinden biri de siyasi haklardan yoksunluk ve temel hak ve özgürlüklere verilen zararlardır. Suriye 50 yıldan fazla süredir Baas Partisi, 1970 ve devamı yıllarda da Esad ailesince yönetilmiştir. Bu süreçler de istihbarat ve polis, devlet tarafından ideolojilerini devam ettirme aracı olarak kullanılmıştır. Siyasi tutuklu sayısı fazla, ifade özgürlüğü ihlalleri yoğun, muhalifler ise her zaman baskı altında tutulmuştur. Suriye'de, Freedom House verilerine göre 15 yaş üzerindeki her 150 kişiye 1 istihbarat elemanı düşmektedir.¹¹⁵ Dolayısıyla Suriye, siyasi anlamda güvenliğin olduğu bir ülke değildir.

Suriye iç çatışmalarının başlamasından sonra AB ülkeleri ve Türk hükümeti, meşruiyetini kaybetmiş bir iktidarın ortaya çıktığını ve yönetim değişikliği olması

¹¹² FRAa, "Thematic Focus: Gender-Based Violence", 2016.

<http://fra.europa.eu/en/theme/asylum-migration-borders/overviews/focusgender-based-violence> 26 Mayıs 2019

¹¹³ FRAb, "June 2016 Highlights", 2016. <http://fra.europa.eu/en/theme/asylum-migration-borders/overviews/june2016> 26 Mayıs 2019

¹¹⁴ Hassan Oz. (2015). Political Security: From The 1990s To The Arab Spring. *Contemporary Politics*, 21(1):86-99.

¹¹⁵ KERKKANEN, Ari, "The Failure Of The Security Paradigm In Syria The Human Security Perspective", *FIIA Working Paper*, 2014, s.79.

gerektiğini ifade etmişlerdir. Dönemin Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı Erdoğan, Suriye’de seçimlerin makul ortamda gerçekleştirilmesi gerektiğini aksi takdirde tam bir meşruiyet sağlayamayacağını vurgulamıştır¹¹⁶. İngiltere, Fransa ve Almanya ise Suriye halkının menfaati için Esad hükümetinin görevi devretmesi konusunda müşterek görüş bildirmişlerdir. AB Dış Politika Sorumlusu ve Avrupa Komisyonu Başkan Yardımcısı Catherine Ashton, artık Esad yönetiminin Suriye’yi temsil etmediğini belirtmiştir.¹¹⁷

Özellikle muhalif bölgelerde bulunan ve siyasi haklardan kısıtlı olarak faydalanan Suriye halkı, çatışmaların artmasıyla beraber barınma, gıda gibi temel gereksinimlerini karşılama konusunda da sıkıntılar yaşamıştır. Hükümet saldırılarını sivil halkın cezalandırılması olarak gören Suriye İnsan Hakları Gözlemevi’nin bu yorumu¹¹⁸, iktidarın amacının siyasi güvenliği zedelemek olduğu çıkarımını da beraberinde getirmektedir. Kimyasal Silahların Yasaklanması Örgütü ve Birleşmiş Milletler Ortak Soruşturma raporuyla, İdlib, Hama ve Guta’da kimyasal silah kullanımı kanıtlanmıştır.¹¹⁹ AB ülkeleri ve Türkiye de bütün dünya ülkeleri gibi bu olaya tepki göstermiştir. Suriyeli sığınmacılara kapılarını açan bazı devletler, savaş sonrası Suriye’de ortaya konulacak yeni sistemin temel hak ve özgürlükleri koruyucu, barışçıl, istikrarlı ve demokratik değerleri sağlayıcı olması için birtakım eğitim programları düzenlemişlerdir. Ocak 2014’te Suriye Halkının Dostları Grubu adı altında Paris’te buluşan Türkiye ve AB devletleri, Suriye halkının isteklerini desteklediklerini ve sığınmacıların kendi kaderlerini tayin etme hakları olduğu konusunda ortak görüş bildirmişlerdir.

Sığınmacılar yaşadıkları AB ülkelerinin ve Türkiye’nin siyasi gündemlerini etkilemiş, aynı zamanda toplumsal yapıyı da değiştirmişlerdir. Türkiye’de sığınmacı sayısından günden güne artarak 3 milyonu aşması ve terör vakalarının artması siyasi kutuplaşmaya sebebiyet vermiştir.¹²⁰ Türkiye’de ise iktidar, muhalefet partileri tarafından güvenliğin yeterince sağlanmadığı ve yerleştirmelerin düzgün

¹¹⁶ Erdoğan: Suriye’de Yapılacak Seçimin Neticesi Bellidir, *Hürriyet*, 2012 .

<http://www.hurriyet.com.tr/erdogan-suriyede-yapilacak-seciminneticesi-bellidir-21438140> 26 Mayıs 2019

¹¹⁷ Syria Unrest: World Leaders Call For Assad To Step Down, *BBC* , 2011.

(<http://www.bbc.com/news/world-middle-east-14577333> 26 Nisan 2019

¹¹⁸ HSB. (2013).What Can the European Union Do in Syria?, *Heinrich Böll Stiftung*, s. 1-12

¹¹⁹ UN. (2016b). Interview: The Syrian Forces And ISIL Used Toxic Chemicals As Weapons-Report. <https://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=54795#.WSLJG2jyhP> Y 20 Mayıs 2019

¹²⁰ ORHAN, Oytun ve S. GÜNDOĞAR, “Suriyeli Sığınmacıların Türkiye’ye Etkileri”, ORSAM, 2015, S.195, s. 19.

yapılmadığı konularında eleştirilmiştir. Avrupa’da ise sağ görüşlü partiler sığınmacı karşıtı söylemlerde bulunmuşlardır. Almanya en fazla sığınmacı alan ülke olmuştur ve söz konusu sığınmacı karşıtı politikaların bir etkisi olarak Angela Merkel’in oyları son yılların en düşük seviyesine inmiştir.¹²¹

Birleşmiş Milletler, Avrupa Birliği ve Türkiye gibi sığınmacılar konusunda yoğun bir programa sahip uluslararası kurum kuruluşlar ve devletler hem Suriye içinde hem de Suriye dışında insan güvenliğini sağlamaya yönelik çalışmalarını krizin dokuzuncu yılında bile hala devam ettirmektedirler. Çatışmalarda ve çatışmaların beraberinde getirdiği sonuçlardan en çok zarar gören kesimin insanlar olması insan güvenliğini sağlamaya yönelik sürecin hızlandırılması için yeterli bir sebeptir.

¹²¹ MCCATHIE, Andrew “Europe Migrant Crisis: Germany's 'Open Door' Refugee Employment Problems”, 2016. <http://www.abc.net.au/news/2016-09-03/germanys-open-door-refugee-problems-12-months-on/7811116> 25 Mayıs 2019

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

MATERYAL VE YÖNTEM

4.1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, Suriye iç savaşından sonra insan güvenliği açısından Türkiye’de yaşanan algıyı belirlemektir. İnsan güvenliği ve kavramı Birleşmiş Milletler tanımı çerçevesinde incelenmiş, Suriye krizinin ve Suriyeli sığınmacıların Türkiye üzerindeki etkileri farklı açılardan eleştirel olarak ele alınmıştır.

4.2. Araştırmanın Önemi

Birleşmiş Milletler ve Türkiye’nin Suriye krizine yaklaşımı araştırmanın temellerinden birisini oluşturmaktadır. İnsan güvenliği ile ilgili literatürde var olan kaynakları analiz ederek bunu Suriye krizi üzerinden işlemek, uluslararası anlamda ele alınan insan güvenliği kavramını yine Suriye üzerinden işlerliğini tartışmak, başta Türkiye olmak üzere Birleşmiş Milletler ve AB’nin Suriye krizine verdiği tepkiyi incelemek yine araştırmanın temellerinden birini oluşturmaktadır. Türkiye insan güvenliği kavramını akademik olarak son 10 yılda incelemeye başlamıştır. Araştırma, özellikle 2011 Suriye krizi ve sonrasını ele alma bakımından da sınırlı sayılabilecek çalışmalardan bir tanesidir. Çalışmada insan güvenliği hem teorik hem de ampirik açıdan incelenmiştir.

4.3. Araştırmanın Problemleri

Araştırmada “Suriye iç savaşından sonra Türkiye’deki insan güvenliği algısı nelerdir?” problemine yanıt aranmıştır.

4.4. Araştırmanın Modeli

Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden derinlemesine mülakat tekniği, yarı yapılandırılmış soru türü ve açık uçlu soru tipi kullanılmıştır. Suriye iç savaşından sonra insan güvenliği açısından Türkiye’de yaşanan algıyı incelemek amacıyla yapılan çalışmada, genel tarama modelinde nitel bir araştırma tercih edilmiştir. Genel tarama modeli, geçmişte veya halen mevcut olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan bir araştırma yaklaşımıdır (Karasar, 2016). Nitel araştırma ise, gözlem, görüşme ve veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya

konulmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırmadır (Yıldırım ve Şimşek, 2005).

4.5. Araştırmanın Çalışma Grubu

Çalışmanın evreni, STK ve Kamu Kurumlarında görevli uzman kişilerdir. Çalışmada, amaç odaklı örneklem kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu gıda, ekonomi, sağlık, çevre, bireysel, toplum ve siyasi güvenlik alanında uzman 14 ayrı kişi oluşturmaktadır. Çalışma gurubundaki 14 uzman, çalışmanın 7 ana temasına ilişkin görüşlerini sözlü olarak bildirmişlerdir. Görüşmeciler; G1, G2, G3, G4, G5, G6, G7, G8, G9, G10, G11, G12, G13 ve G14 şeklinde adlandırılmıştır. Araştırmacı görüşmeler sırasında uzmanların görüşlerini yazılı olarak raporlamıştır. Daha sonra araştırmacı bu görüşlerden çıkan ortak kavramları tespit etmiş ve kodları oluşturmuş, bu kodlardan yola çıkarak ana temalar meydana getirilmiştir.

4.6. Araştırmanın Sınırlılığı

2011 Suriye krizinin başlamasıyla 2019 yılına kadar devam eden süreç çalışmanın zamanını oluşturmaktadır. 2011-2019 yılları arasında BM ve Türkiye'nin Suriye krizine karşı politikalarını konu olarak ele almaktadır. AB gibi Suriye krizinin yönünü değiştirecek güce sahip aktörlerinde bu konudaki çalışmaları, çalışmanın konuları arasında yer almaktadır. İfade edilen başlıklar çalışmanın konu sınırlılığını oluşturmaktadır.

BM'nin İnsan Güvenliği Raporları, BM Yüksek Komiserliği Raporları, BM ve AB'nin konuyla ilgili yapmış oldukları zirveler ve bildiriler, liderlerin yine konu ile ilgili söylemleri, ülkelerin kamu kuruluşlarının Suriye krizi ile ilgili çalışma analiz raporları, Suriye krizini ele alamaya yetkin kişilerle yapılan görüşme sonuçlarına birincil kaynak olarak başvurulmuştur. Güvenlik, insan güvenliği ve BM'nin insan güvenliği ile ilgili araştırılmış tez ve makaleleri, Arap Baharı ve Suriye iç savaşı ile ilgili makale ve tezler, Suriyeli sığınmacıların güvenliklerini sağlamaya yönelik çalışmalarda bulunan kamu kurumlarının yıllık faaliyet raporları, AB komisyonu ve parlamento kararları ikincil olarak başvurulmuş kaynaklardır.

4.7. Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada, araştırmacı tarafından Suriye iç savaşından sonra insan güvenliği açısından Türkiye'de yaşanan algıyı belirlemek üzere 2 form

hazırlanmıştır. Birinci form, katılımcıların kişisel bilgilerini belirlemeye yönelik hazırlanmıştır. İkinci form ise katılımcıların Suriye iç savaşından sonra insan güvenliğine dair Türkiye'deki algıya ilişkin görüşlerinin belirlemek üzere hazırlanmıştır.

Araştırmada derinlemesine mülakat tekniği ve yarı yapılandırılmış soru türü kapsamında 7 adet açık uçlu soru tipi bulunmaktadır. Görüşme formu oluşturulurken insan güvenliği ile ilgili literatür taranmış ve ilgili araştırmalarda kullanılan veri araçları gözden geçirilmiş, alanda uzman kişilerin görüşleri alınmış ve 3 katılımcı ile soruların anlaşılabilirliğini belirleyebilmek üzere deneme uygulaması/anlaşılabilirlik testi gerçekleştirilmiş ve forma son şekli verilmiştir.

4.8. Araştırma Verilerinin Analizi

Çalışmanın evreni, STK ve Kamu Kurumlarında görevli uzman kişilerdir. Çalışmada, amaç odaklı örneklem kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış 7 adet açık uçlu sorulara cevap veren görüşmeciler örneklemimizi oluşturmaktadır.

Araştırmada veriler el ile yazılarak kayıt altına alınmıştır. Her bir açık uçlu soruya ayrı bir görüşmeci cevap vermiştir. Bu bağlamda 14 ayrı kişi ile görüşülmüştür. Görüşme sonuçlarından yola çıkarak elde edilen verilerle ortak kavramlar tespit edilmiş ve her bir alana ilişkin kodlar oluşturulmuş, bu kodlar sonucunda ana kodlar veya tema meydana getirilmiştir. Görüşmeciler G1, G2, G3, G4, G5, G6, G7, G8, G9, G10, G11, G12, G13 ve G14 kısaltmalarla isimlendirilmiştir. Görüşmecilerin hangi sorulara cevap verdiği aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

SORULAR	GÖRÜŞMECİLER
Suriye iç savaşından sonra gıda güvenliği açısından Türkiye'de yaşanan algı hakkında ne düşünüyorsunuz?	G1,G8
Suriye iç savaşından sonra ekonomi güvenliği açısından Türkiye'de yaşanan algı hakkında ne düşünüyorsunuz?	G2,G9
Suriye iç savaşından sonra sağlık güvenliği açısından Türkiye'de yaşanan algı hakkında ne düşünüyorsunuz?	G3,G10
Suriye iç savaşından sonra çevre güvenliği açısından Türkiye'de yaşanan algı hakkında ne düşünüyorsunuz?	G4,G11
Suriye iç savaşından sonra kişi güvenliği açısından Türkiye'de yaşanan algı hakkında ne düşünüyorsunuz?	G5,G12
Suriye iç savaşından sonra toplum güvenliği açısından Türkiye'de yaşanan algı hakkında ne düşünüyorsunuz?	G6,G13
Suriye iç savaşından sonra siyasi güvenlik açısından Türkiye'de yaşanan algı hakkında ne düşünüyorsunuz?	G7,G14

Görüşmecilerin hangi kurumlarda görev yaptıkları ile ilgili bilgiler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Görüşmecilerin Görev Yaptığı Kurum ve Kuruluşlar	Görüşmeciler
İç İşleri Bakanlığı	G1
Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı	G2
Malatya İl Göç İdaresi Müdürlüğü	G3
Gaziantep İl Göç İdaresi Müdürlüğü	G4
Adıyaman İl Milli Eğitim Müdürlüğü	G5
Hatay İl Milli Eğitim Müdürlüğü	G6
Ankara İl Milli Eğitim Müdürlüğü	G7
Ankara BAROSU	G8
Ankara BAROSU	G9
Urfa İl Milli Eğitim Müdürlüğü	G10
Gaziantep İslahiye İlçe Emniyet Müdürlüğü	G11
Hasan Kalyoncu Üniversitesi	G12
Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı	G13
Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi	G14

BEŞİNCİ BÖLÜM

BULGULAR VE TARTIŞMA

Bu başlık altında, araştırma kapsamında Suriye iç savaşından sonra insan güvenliği açısından Türkiye’de var olan algıya ilişkin katılımcıların görüşlerinden elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

5.1. Gıda Güvenliğine İlişkin Bulgular

Araştırmanın “Suriye iç savaşından sonra gıda güvenliği açısından Türkiye’de yaşanan algı hakkında ne düşünüyorsunuz?” birinci görüşme sorusu kapsamında katılımcılar ile yapılan görüşmeler neticesinde şu bulgular elde edilmiştir:

Araştırmanın “Suriye iç savaşından sonra gıda güvenliği açısından Türkiye’de yaşanan algı hakkında ne düşünüyorsunuz?” birinci görüşme sorusu kapsamında G1 adlı görüşmeci ile yapılan görüşmeler neticesinde şu yanıtlar alınmıştır:

“Suriye iç savaşından sonra Türkiye’de yaşanan gıda fiyatlarındaki artışta anlamlı bir ilişkinin olup olmadığına bakılmalıdır. Özellikle Türkiye’nin Suriye’ye yakın transit ticaret yapan şehirlerine bakacak olursak buralarda ticari bir durgunluk gözden kaçmamaktadır. Bu bölgelerde yetiştirilen gıda ürünlerinin sıcak ihracatı da buna bağlı olarak durmuştur. Bu ticaret biçimiyle geçimini sağlayan bölge halkını ekonomik olarak olumsuz etkilemiştir. Suriye sınırının yakın yurdu muza yakın bölgelerinde tarımsal üretim durmuş bu bölgelerde yaşayan insanların birçoğu sığınmacı konumuna düştüğü için buralarda tarımsal ürünlerde yetiştirilememektedir.

Bu bölgelerde yaşayan insanlar gıda anlamında kıtlık yaşamış ve bunun üstesinden gelmek için en yakın ülkelere göç etmiştir. Bu krize çare olma anlamında Türkiye tampon bölgelere güvenli kamplar oluşturarak bunu aşmaya çalışmıştır.”

Gıda güvenliği kapsamında G8 adlı görüşmeci, “Suriye iç savaşından sonra gıda güvenliği açısından Türkiye’de yaşanan algı hakkında ne düşünüyorsunuz?” sorusuna şu yanıtları vermiştir:

“Türkiye’deki Suriyeli sığınmacıların temel ihtiyaçları, gerek hükümet politikaları çerçevesince gerek BM yardımlarıyla kısmen de AB desteği ile sağlanmaya çalışılmaktadır. Fakat ihtiyaçların belirlenmesi, ihtiyaç duyulan

kaynağın oluşturulması ve ihtiyaç sahiplerine ulaştırılması konusunda yaşanan plansızlıklar gıda güvenliği açısından önemli sorunlar olarak ele alınabilir.

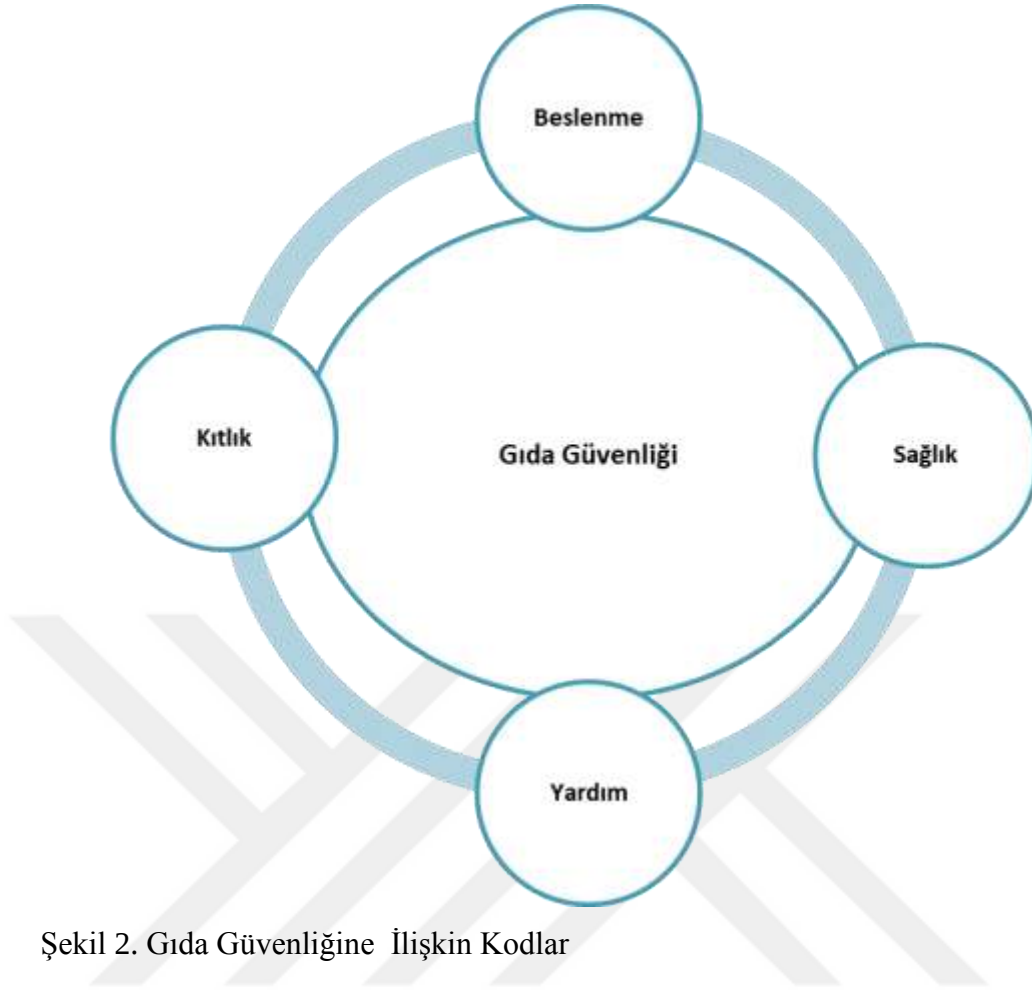
Yaşanılan plansızlıkların en önemli nedeninin de Suriye'deki iç savaşın yoğunluğunun ve sürecin bu denli uzun ve karmaşık olabileceğinin önceden kestirilememiş olmasıdır. Avrupa ülkelerinin yardım konusunda vermiş oldukları taahhütleri yerine getirmemiş olmaları, konunun muhatabı olarak sadece Türkiye'yi ortaya atmaları hemen her alanda olduğu gibi gıda güvenliği konusunda da başlıca sıkıntıları ortaya çıkarmıştır.

İlk olarak sürecin en başında kamp ortamlarında oluşturulan yaşam alanlarında sunulan yiyecek/içecek hizmetleri yetersiz kalmıştır. Talebin karşılanamaması, Suriyeli sığınmacıları şehir merkezlerine yönlendirmiştir. Şehir merkezlerinde öncelikle barınma ve temel ihtiyaçların karşılanması konusunda hem Suriyeli sığınmacılar hem de Türk vatandaşları türlü sıkıntılar çekmiştir. Türkiye sürpriz bir şekilde Suriyeli sığınmacı sorunu ile karşı karşıya kalmıştır. İlk etapta vicdani bir sorumluluk duygusuyla sığınmacılara yardım edilse de giderek artan nüfus ve talepler ev sahibi halk arasında bıkkınlık ve çaresizlik hissiyatının oluşmasına neden olmuştur.

Ayrıca Türkiye'de yaşanan ekonomik kriz, geleceğe dair olumsuz beklentiler ve savaş söylemleri, Türkiye'de yaşayan ev sahibi vatandaşların Suriyeli sığınmacılara yardımlarını olumsuz yönde etkilemiştir. Çünkü her birey öncelikle kendine ve ailesine yetinme/yetirebilme kaygısı taşımaktadır.

Başka bir konu da Suriyeli sığınmacıların yerleşmiş oldukları bazı merkezlerde nüfusun beklenenden hızlı bir şekilde artması ve tabi bu denli yardıma muhtaç bir nüfusun taleplerinin belediyelerce karşılanamıyor olmasıdır. Özellikle Güneydoğu'nun belirli illerinde oluşan Suriyeli sığınmacı yoğunluğu, bu bölgelerin kendilerine göre tasarlanmış belediye hizmetlerini kısıtlamıştır.

Suriyeli sığınmacıların beslenme alışkanlıkları ve hijyenik gıdalara ulaşma konusundaki durumları, sağlık açısından bir başka sorun olarak ele alınabilir. Suriyeli sığınmacılarda beslenme, hijyen ve sağlık konusunda yeterli düzeyde bilincin olmadığı görülmektedir. Bu bilinçsizlik, yerleştikleri yerlerde salgın hastalıkları ve ileride ortaya çıkabilecek beslenmeye dayalı birçok hastalığı da tetiklemektedir. İlerleyen süreçlerde ortaya çıkabilecek belirsiz hastalık durumları ve salgınlar, bu hastalık ve salgınlarla mücadele Türkiye'ye ayrı bir maliyet olarak yansiyabilir.”

Şekil 2. Gıda Güvenliğine İlişkin Kodlar

Yukarıda yer alan şekilde araştırmaya katılanların gıda güvenliğine ilişkin görüşlerinden elde edilen kodlar yer almaktadır. Görüşmelerden elde edilen bulgular görüşme sorusu doğrultusunda “Gıda Güvenliği” teması altında 4 başlıkta kodlanmıştır. Bunlar, “beslenme, sağlık, kıtlık, yardım” başlıklarıdır.

5.2. Ekonomik Güvenliğe İlişkin Bulgular

Araştırmanın “Suriye iç savaşından sonra ekonomi güvenliği açısından Türkiye’de yaşanan algı hakkında ne düşünüyorsunuz?” ikinci görüşme sorusu kapsamında katılımcılar ile yapılan görüşmeler neticesinde şu bulgular elde edilmiştir:

Ekonomik güvenlik kapsamında G2 adlı görüşmeci, “Suriye iç savaşından sonra ekonomik güvenlik açısından Türkiye’de yaşanan algı hakkında ne düşünüyorsunuz?” sorusuna şu yanıtları vermiştir:

“Yaşanan ani göç hareketleriyle beraber Türkiye’ye gelen satın alma gücü olmayan ve sermaye gerektiren ticari sahalarda varlık gösteremeyen sığınmacılar,

ucuz iş gücüne dönüşmüştür. Sadece bu paradigma bile Türkiye'deki asli unsurların ekonomik refah seviyesinde beklenmedik bir düşüşe yol açmıştır. İş gücü fiyatlandırmasındaki liberal model yerini kaçınılmaz olarak görece haksız rekabete bırakmıştır. Bölgede hali hazırda yaşanan istihdam problemlerine yukarıda değinilen ani değişkenlerin de eklenmesiyle hizmet sektörü ve küçük ticari işletmeler de haliyle ucuz iş gücüne, hizmete ve ürünlere yönelme eğilimi göstermişlerdir. Böylece bölgedeki işsizlik sorunu öngörülemez bir biçimde artmış ve ani iç göç hareketi olarak kendini göstermiştir. Ülkenin içinde bulunduğu ekonomik durumun etkisiyle, refleksif mevsimlik göç hareketleri ekonomide umut edilen canlanmaya yol açmak bir yana, kısmi çözümlere ulaşmada bile vasatın çok altında seyretmiştir ve yeni istihdam sahalarının oluşması, iş gücünün asgari ekonomik karşılığı ve satın alma gücü gibi konularda sonuç odaklı bir çözüme gidilememiştir.”

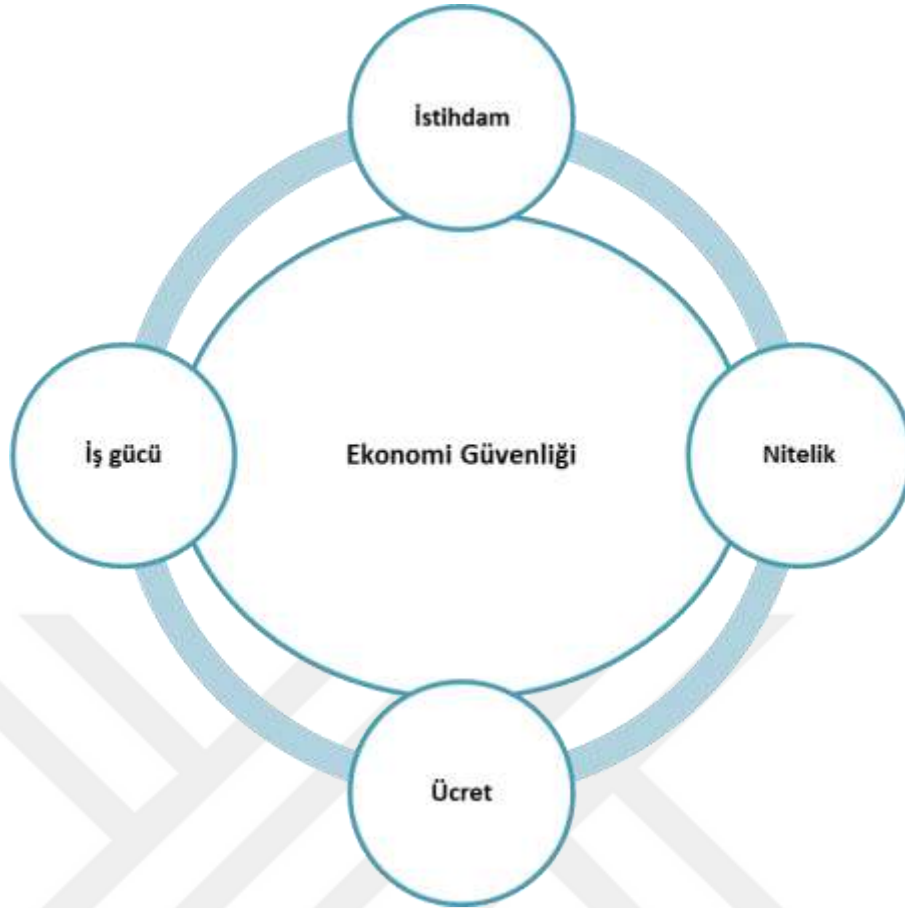
Ekonomik güvenlik kapsamında G9 adlı görüşmeci, “Suriye iç savaşından sonra ekonomik güvenlik açısından Türkiye’de yaşanan algı hakkında ne düşünüyorsunuz?” sorusuna şu yanıtları vermiştir:

“Ekonomik güvenlik kapsamında mevcut işsizlik, istihdam ve ücret politikaları akla ilk gelen konulardandır. Türk vatandaşlarının bu konularda sıkıntı çektiğini ve artan işsizliğin önüne geçebilmek için ortaya konulan politikaların yetersiz kaldığını gözlemlemekteyiz. Kendi vatandaşlarının bu tür konulardaki sıkıntılarını gidermek için uğraşan Türkiye Cumhuriyeti, kabul edilen Suriyeli sığınmacılarla sorumluluk yükünü artırmıştır.

Suriyeli sığınmacılar, istihdama katılmalı mı katılmamalı sorusu akla gelen ilk sorudur. Katılma durumlarında Türkiye'deki vatandaşların iş imkânlarını daraltmakta, katılmama durumlarında ise taleplerini sürekli Türkiye'den bekleyen yeni bir topluluk ile karşı karşıya kalınmaktadır.

Nitekim Suriyeli sığınmacıların bir kısmı çalışmamayı tercih ederken bir kısmı da tarım, hayvancılık, inşaat gibi sektörlerde çalışmaya başlamıştır. Ucuz iş gücü olarak nitelendirilen bu insanlar yavaş yavaş bu alanlarda çalışan ve geçimini bu alanlardan sağlayan Türk vatandaşları için bir tehdit unsuru olmuştur.

Ayrıca iş sağlığı ve güvenliği konusunda Suriyeli sığınmacıları kapsayan yönetmelik veya düzenlemelerin yetersiz olması da başlıca bir sorun olarak durmaktadır.”

Şekil 3. Ekonomik Güvenliğe İlişkin Kodlar

Yukarıda yer alan şekilde araştırmaya katılanların ekonomik güvenliğe ilişkin görüşlerinden elde edilen kodlar yer almaktadır. Görüşmelerden elde edilen bulgular görüşme sorusu doğrultusunda “Ekonomik Güvenliği” teması altında 4 başlıkta kodlanmıştır. Bunlar, “nitelik, iş gücü, ücret, istihdam” başlıklarıdır.

5.3. Sağlık Güvenliğine İlişkin Bulgular

Araştırmanın “Suriye iç savaşından sonra sağlık güvenliği açısından Türkiye’de yaşanan algı hakkında ne düşünüyorsunuz?” üçüncü görüşme sorusu kapsamında katılımcılar ile yapılan görüşmeler neticesinde şu bulgular elde edilmiştir:

Sağlık güvenliği kapsamında G3 adlı görüşmeci, “Suriye iç savaşından sonra sağlık güvenliği açısından Türkiye’de yaşanan algı hakkında ne düşünüyorsunuz?” sorusuna şu yanıtları vermiştir:

“Bu konuyu olumlu ve olumsuz olarak iki başlık altında değerlendirmek daha doğru olacaktır. BM’nin Türkiye’deki Suriyeli savaş mağdurlarına yönelik

yaptığı sağlıkla ilgili yardımlar Türkiye'nin yükünü az da olsa hafifletmiştir. Bunun yanı sıra Türkiye'deki gerek devlet hastanelerinde gerekse aile sağlık merkezlerinde hasta yoğunluğu daha da artmıştır. Buna bağlı olarak buralarda verilen hizmetin kalitesi düşmüştür.

Sığınmacıların yoğun yaşadığı yerlerde özellikle hijyen anlamında sıkıntılar yaşanmıştır. Bu durum salgın hastalık anlamında ev sahibi ülke insanını endişelenmiştir. Özellikle okullarda oluşabilecek çocuk felci gibi salgınları önlemek amacıyla aşı kampanyaları sağlık bakanlığı tarafından düzenlenmiştir.”

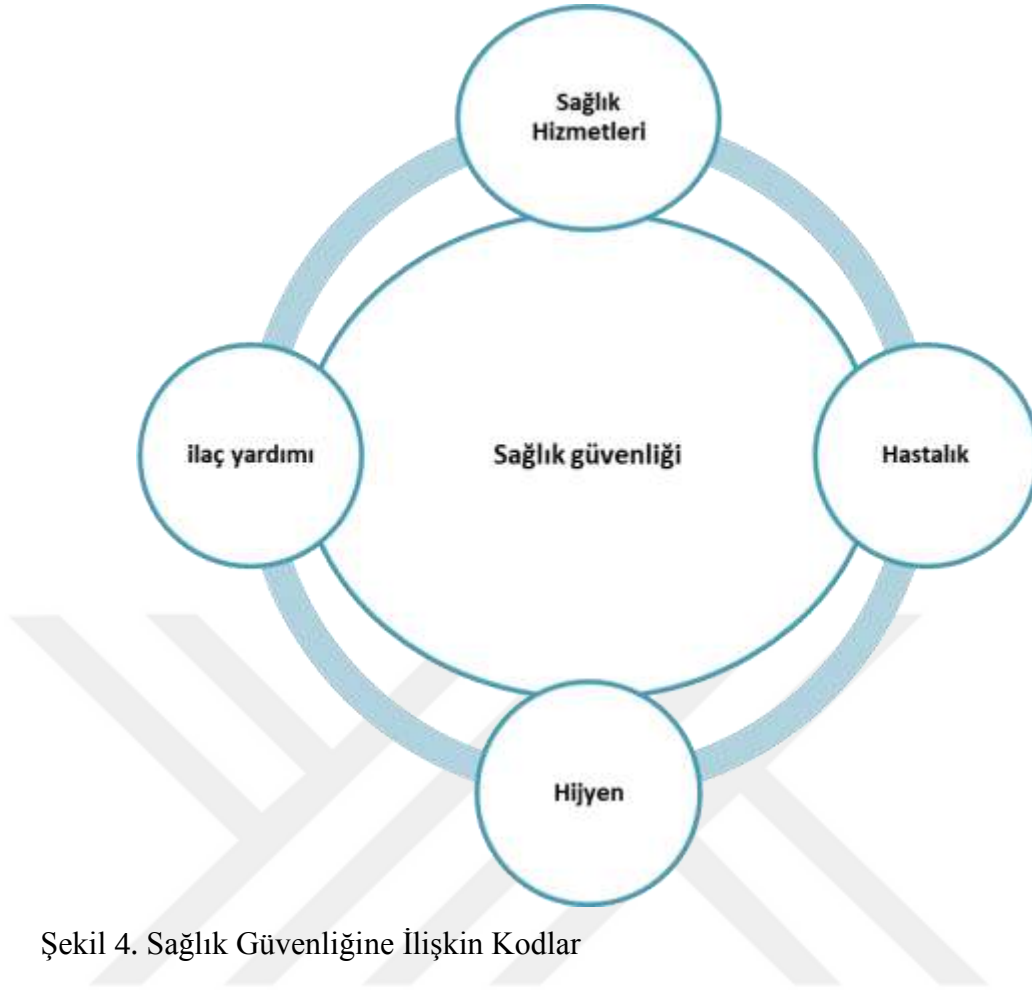
Sağlık güvenliği kapsamında G10 adlı görüşmeci, “Suriye iç savaşından sonra Sağlık güvenliği açısından Türkiye’de yaşanan algı hakkında ne düşünüyorsunuz?” sorusuna şu yanıtları vermiştir:

“Suriyeli sığınmacıların Türkiye’de sağlık güvenliği algısını olumsuz yönde etkilediğini söyleyebiliriz. Yaklaşık 4 milyon sığınmacının ilaç konusunda taleplerini karşılamak Türkiye için büyük bir yük oluşturmaktadır. Öte yandan sığınmacıların muayene ve tedavi süreçlerinde şunu görüyoruz ki; hekim başına düşen hasta sayısında artış olmuş ve bu artış hem hekimlerin iş yükünü artırmış hem de sağlık hizmetlerinin kalitesini düşürmüştür.

Bölgelerinden getirdikleri ve Türk toplumunun alışık olmadığı bağışıklık sisteminin henüz keşfetmediği birçok hastalık ile Türkiye'nin yıllar sonra karşı karşıya kalma durumu ise sağlık güvenliği açısından ayrı bir sorun olarak ele alınabilir.

Ayrıca doğurganlık oranlarının yüksek olması da hastanelerdeki kadın doğum polikliniklerin yoğun bir iş yüküne bürünmesine, doktor, ebe, hemşire ve yatak sayısında yetersizliklere yol açmıştır. Bu konuyla ilgili olarak doğum kontrol mekanizmalarının tanıtılıp uygulanması elzem olarak görülmektedir.

Sağlık konusunda ilaç yardımı, poliklinik sayılarının artırılması, sağlık personellerinin sayısının artırılması, hijyen bilinci eğitimi verilmesi ve doğum kontrol mekanizmalarının uygulanması, Türkiye’deki sağlık güvenliğini tehdit edecek hadiselerin yaşanmasının önüne geçecektir; fakat bu hizmetlerin sağlanması ve önleyici politikaların hayata geçirilmesi de hem zaman alacaktır hem de maliyet açısından Türkiye’yi zora sokacaktır.”

Şekil 4. Sağlık Güvenliğine İlişkin Kodlar

Yukarıda yer alan şekilde araştırmaya katılanların sağlık güvenliğine ilişkin görüşlerinden elde edilen kodlar yer almaktadır. Görüşmelerden elde edilen bulgular görüşme sorusu doğrultusunda “Sağlık Güvenliği” teması altında 4 başlıkta kodlanmıştır. Bunlar, “sağlık hizmetleri, hastalık, hijyen, ilaç yardımı,” başlıklarıdır.

5.4. Çevresel Güvenliğe İlişkin Bulgular

Araştırmanın “Suriye iç savaşından sonra çevresel güvenlik açısından Türkiye’de yaşanan algı hakkında ne düşünüyorsunuz?” dördüncü görüşme sorusu kapsamında katılımcılar ile yapılan görüşmeler neticesinde şu bulgular elde edilmiştir:

Çevre güvenliği kapsamında G4 adlı görüşmeci, “Suriye iç savaşından sonra çevre güvenliği açısından Türkiye’de yaşanan algı hakkında ne düşünüyorsunuz?” sorusuna şu yanıtları vermiştir:

“Türkiye, Suriye iç savaşından kaynaklanan göç dalgasına hazırlıksız yakalanmış ve kriz anı çözümlerini yeterince gerçekleştirememiştir. Bölgede

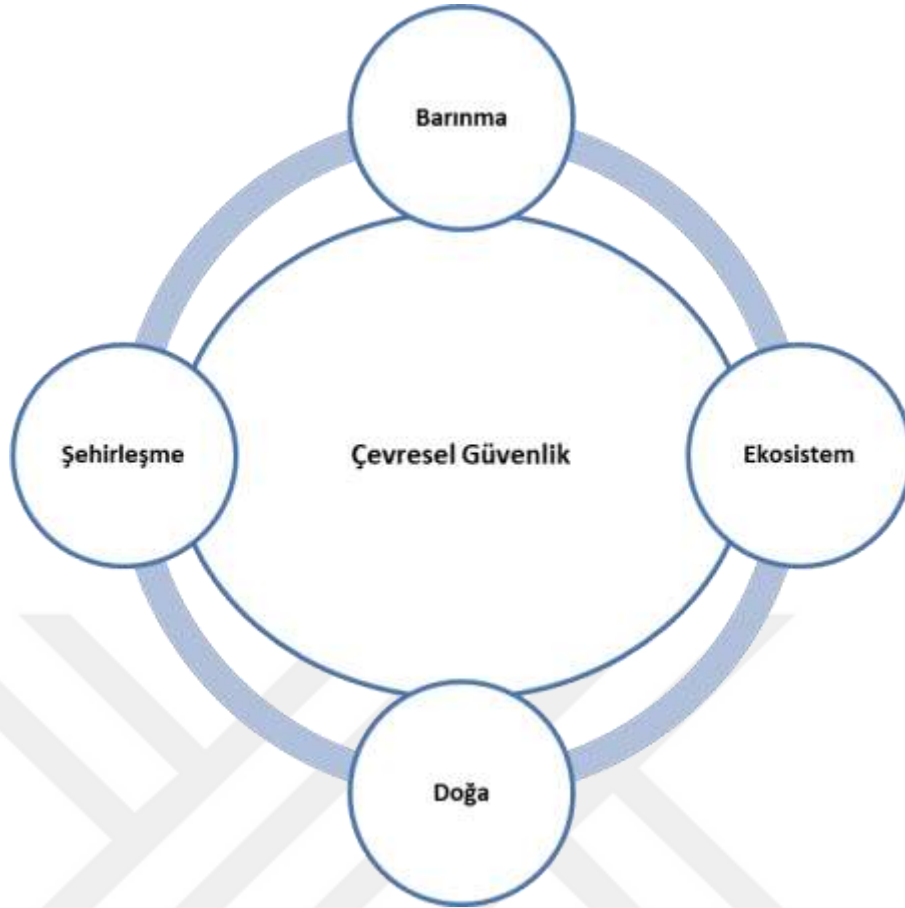
meydana gelen sıcak çatışma sonucunda çevresel anlamda olumsuz değişiklikler olmuştur. Özellikle rejim güçlerinin kullandığı kimyasal silahlar sonucunda bölgenin ekosistemi değişmiştir. Bu değişimler başta insanları olumsuz yönde etkilemiştir. Savaşın yoğun yaşandığı bölgelerde tahrip gücü yüksek silahların kullanılması sonucunda yapılar, harabeye dönmüş kullanılamaz hale gelmiştir. Ayrıca Türkiye'ye gelen sığınmacıların barınma sorununu halletmek amacıyla kamplar oluşturulmuş bu kampların yeterli alt yapıya sahip olmamasından kaynaklı da çevre kirliliği oluşmuştur. Kamplarda yaşamayan kendi bölgelerini oluşturan sığınmacı mahallelerinde ise gecekonduyu andıran görüntüler ortaya çıkmıştır.”

Çevre güvenliği kapsamında G11 adlı görüşmeci, “Suriye iç savaşından sonra çevre güvenliği açısından Türkiye’de yaşanan algı hakkında ne düşünüyorsunuz?” sorusuna şu yanıtları vermiştir:

“Öncelikle bölgedeki yoğun çatışma ortamı ve Suriye rejiminin kimyasal silah kullanımı; ekosistemi, doğayı, havayı, suyu ve hatta mevsimsel özellikleri etkilemiştir. Suriyeli sığınmacılar sorunsalından önce bölgedeki sıcak çatışma durumunun bölgeyi bu konularda olumsuz etkilediğini söylemek gerekir.

Suriyeli sığınmacıların Türkiye’deki barınma ihtiyaçları öncelikle kamp ortamlarında karşılanırken daha sonra kent merkezlerinde de karşılanmaya başlanmıştır. Önceleri çadırlarda yaşayan Suriyeli sığınmacılar belediyelerin, sivil toplum kuruluşlarının ve duyarlı vatandaşların yardımlarıyla evlere yerleştirilmiş ve halk arasında Suriyeli mahallesi olarak adlandırılan bölgelerde yaşamaya başlamıştır.

Öte yandan Suriyeli sığınmacılar, bir evde birkaç aile olarak kalmaktadır. Ev kirasını birkaç aile kendi aralarında paylaşmaktadır. Sığınmacıların kira konusunda normal ev kirasının birkaç katı kira verecek konumda olmaları evini yüksek fiyattan kiraya vermek isteyen ev sahiplerini sevindirmiştir. Bu durum ev kiralarında artış meydana getirmiştir. Ev kiralarındaki bu artış Türk vatandaşlarını sıkıntıya sokmaktadır.”

Şekil 5. Çevresel Güvenliğe İlişkin Kodlar

Yukarıda yer alan şekilde araştırmaya katılanların çevresel güvenliğe ilişkin görüşlerinden elde edilen kodlar yer almaktadır. Görüşmelerden elde edilen bulgular görüşme sorusu doğrultusunda “Çevresel Güvenlik” teması altında başlıkta kodlanmıştır. Bunlar, “barınma, ekosistem, doğa, şehirleşme ” başlıklarıdır.

5.5. Bireysel Güvenliğine İlişkin Bulgular

Araştırmanın “Suriye iç savaşından sonra bireysel güvenlik açısından Türkiye’de yaşanan algı hakkında ne düşünüyorsunuz?” beşinci görüşme sorusu kapsamında katılımcılar ile yapılan görüşmeler neticesinde şu bulgular elde edilmiştir:

Birey güvenliği kapsamında G5 adlı görüşmeci, “Suriye iç savaşından sonra birey güvenliği açısından Türkiye’de yaşanan algı hakkında ne düşünüyorsunuz?” sorusuna şu yanıtları vermiştir.

“Suriye sınırının ülkemize yakın bölgelerinde terör faaliyeti gösteren etnik ve/veya dini temelli örgütlerin varlığı bilinmektedir. Sadece insani yardım odaklı

duygusal bir refleksle ülkeye kontrolsüz/sistemsiz bir biçimde sığınmacıların alınması, ülkemizde bireysel güvenliği olumsuz bir şekilde etkilemiştir. DAEŞ, PKK/PYD gibi Türkiye’de zararlı faaliyet gösteren terör örgütlerin varlığı ve oluşturdıkları güvenlik tehdidi, ev sahibi ülkenin vatandaşlarını bireysel güvenlik anlamında endişelendirmektedir.

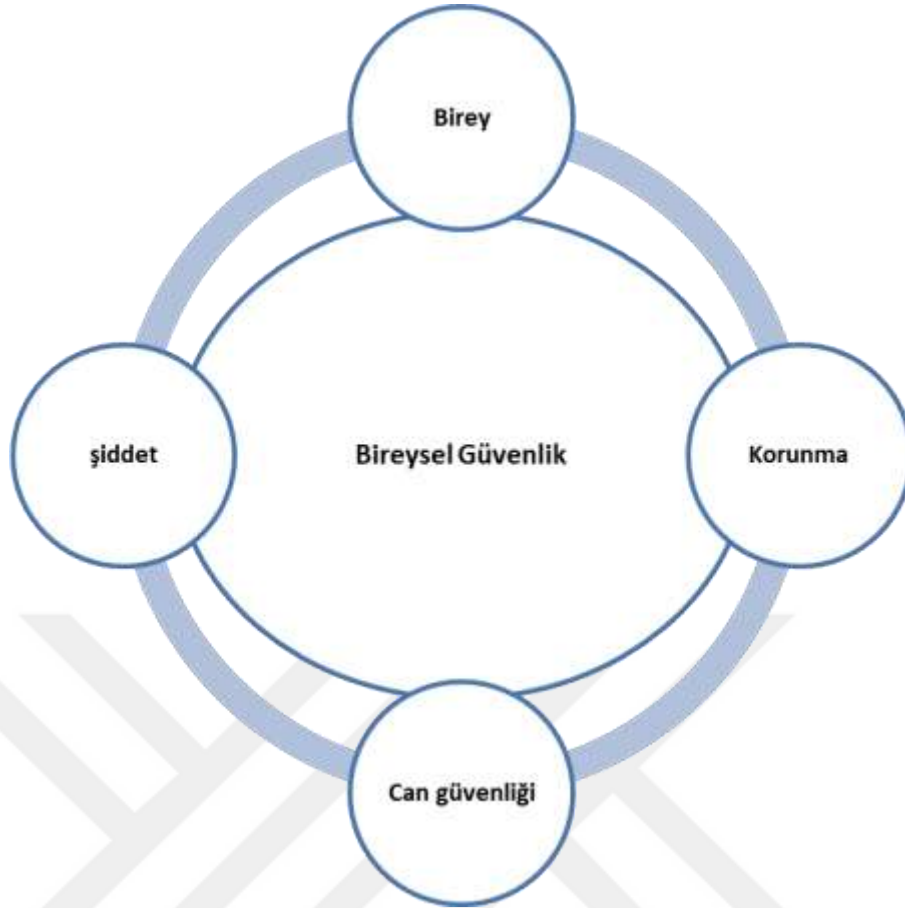
Şanlıurfa ve Gaziantep’te düzenlenen terörist eylemlerin yanı sıra daha küçük çaplı saldırılardaki önemli artış da başta bireysel güvenlik olmak üzere topyekûn toplumun güvenliğini de tehdit eder hale gelmiştir. Sığınmacıların yoğun yaşadıkları yerlerde ise Suriyeli sığınmacılara bağlı az da olsa asayiş olayları görülmektedir fakat bu ülkede asayiş olaylarında keskin artışa sebep olmamıştır.”

Birey güvenliği kapsamında G12 adlı görüşmeci, “Suriye iç savaşından sonra birey güvenliği açısından Türkiye’de yaşanan algı hakkında ne düşünüyorsunuz?” sorusuna şu yanıtları vermiştir.

“A. Maslow’un İhtiyaçlar Hiyerarşisinin ikinci basamağında güvenlik ihtiyaçları vardır. Güvenlik ihtiyaçları; mal güvenliği, can güvenliği ve bilinenin devamına yönelik güvenlik kaygısı olmak üzere 3 başlıkta incelenmektedir. Her canlı, güvenlik açısından bu ihtiyaçlarını tam anlamıyla karşılamak ister ve yeterli düzeyde karşılandığında mutlu olur. Suriyeli sığınmacılar bu 3 başlıkta da sıkıntılı bir ülkeden kaçıp Türkiye’ye yerleşmiş insanlardır.

Suriyeli sığınmacılar, ülke içinde ve dışında faaliyet gösteren terör grupları ve illegal unsurlar tarafından kolay kandırılabilirler. Özellikle genç Suriyeliler kendilerini ispat edebilecekleri, kolay yoldan para kazanabilecekleri bir alan olarak görünen yasa dışı örgütleri sığınılacak yerler olarak görebilirler. Mevcut illegal yapıların dışında yer yer kendileri de çeteleşip küçük çaplı da olsa mal ve can güvenliğine tehdit oluşturacak olaylara karışmaktadırlar.

Öte yandan Suriyeli sığınmacıların vatandaşlık haklarıyla ilgili belirsizlik durumu ülke vatandaşları için bilinenin devamına yönelik güvenlik kaygısına neden olmaktadır.”

Şekil 6.Bireysel Güvenliğe İlişkin Kodlar

Yukarıda yer alan şekilde araştırmaya katılanların çevre güvenliğine ilişkin görüşlerinden elde edilen kodlar yer almaktadır. Görüşmelerden elde edilen bulgular görüşme sorusu doğrultusunda “Bireysel Güvenlik” teması altında 4 başlıkta kodlanmıştır. Bunlar, “birey, şiddet, korunma, can güvenliği” başlıklarıdır.

5.6. Toplumsal Güvenliğe İlişkin Bulgular

Araştırmanın “Suriye iç savaşından sonra toplumsal güvenlik açısından Türkiye’de yaşanan algı hakkında ne düşünüyorsunuz?” altıncı görüşme sorusu kapsamında katılımcılar ile yapılan görüşmeler neticesinde şu bulgular elde edilmiştir:

Toplumsal güvenlik kapsamında G6 adlı görüşmeci, “Suriye iç savaşından sonra toplumsal güvenlik açısından Türkiye’de yaşanan algı hakkında ne düşünüyorsunuz?” sorusuna şu yanıtları vermiştir:

“Suriye iç savaşının sebeplerinden bir tanesi de sığınmacıların ülkelerinde ötekileştirilmeleridir. Esad’ın yıllardan beri yönetime ve önemli yerlere

Nusayrileri getirmesi, büyük çoğunluk olan sünni grubu sürekli baskı altında tutmaya çalışması krizin dinamiklerinden sadece birkaçıdır. Yaşanan iç savaşla birlikte ülkesini terk etmek zorunda kalan sığınmacılar büyük bir tramva ile diğer ülkelere göç etmişlerdir. Bir ülkenin asli unsuru olmak o toplumla bütünleşmek uzun bir süreci ifade etmektedir. Bu nedenle Türkiye'ye gelen Suriyeli sığınmacıların vatandaşlık hakkı ile ilgili belirsiz durumları da güvenlik algılarını olumsuz yönde etkilemektedir.

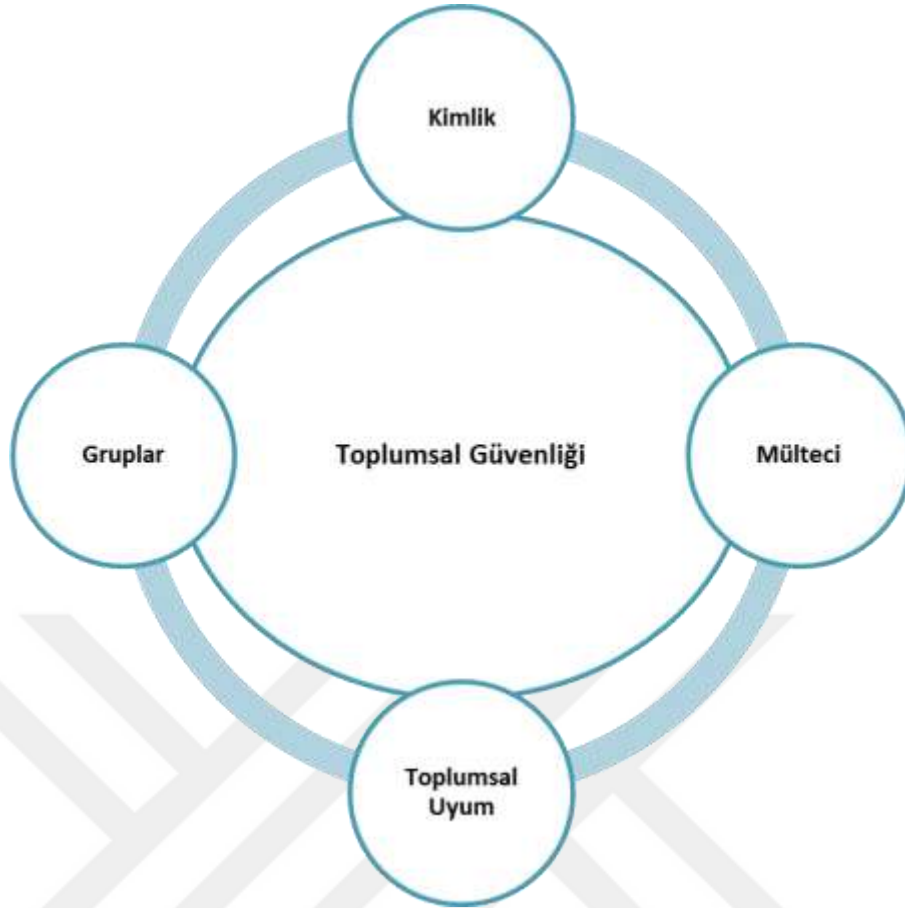
Diğer yandan farklı bir kültüre sahip Suriyeli sığınmacıların yoğun bir şekilde ülkemize gelmesi Türk toplumunu kültürel anlamda etkilemiştir. En basiti Suriyeli sığınmacıların yoğun yaşadığı bölgelerde ev sahibi ülke vatandaşlarıyla ikinci evliliklerini yaptığı gözlemlenmektedir. Bu da Türk toplumunun aile yaşamı anlamında kimliğini olumsuz olarak etkilemektedir.”

Toplumsal güvenlik kapsamında G13 adlı görüşmeci, “Suriye iç savaşından sonra toplumsal güvenlik açısından Türkiye’de yaşanan algı hakkında ne düşünüyorsunuz?” sorusuna şu yanıtları vermiştir:

“Her ne kadar Suriyeli sığınmacılar konusunda hem siyasal hem toplumsal açıdan ülke genelinde yüksek derecede bir sahiplenme söz konusu olsa da Suriyeli sığınmacılar bir vatana bağlı olma ve aidiyet duygusu geliştirme konusunda ciddi sıkıntılar yaşamaktadırlar.

Özellikle Türkiye’deki okullarda eğitim gören Suriyeli çocuklar için öğretmenler kapsayıcı ve dezavantajlı gruplarla eğitim konusunda oldukça verimli hizmet içi eğitimlere tabi tutulmuşlardır. Eğitim/öğretim sürecindeki Suriyeli çocukların toplumsal uyumları oldukça yüksektir. Fakat Suriyeli orta yaş ve daha üst yaş grubu insanlar için bunu söylemek zordur. Eğitim/öğretim sürecine tabi tutulamayan bu gruplar toplum içinde kendilerini ifade edebilecekleri bir alan bulma konusunda sıkıntı yaşamaktadırlar.

Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip ERDOĞAN’ın eşi Emine ERDOĞAN’ın Türkiye genelinde başlatmış olduğu ‘Okuma Yazma Seferberliği’ kapsamının genişletilip Suriyeli orta ve daha üst yaş gruplarını da kapsaması, bu grubun toplumsal uyumunu artıracaktır.”

Şekil 7. Toplumsal Güvenliğe İlişkin Kodlar

Yukarıda yer alan şekilde araştırmaya katılanların toplumsal güvenliğe ilişkin görüşlerinden elde edilen kodlar yer almaktadır. Görüşmelerden elde edilen bulgular görüşme sorusu doğrultusunda “Toplum Güvenlik” teması altında 4 başlıkta kodlanmıştır. Bunlar, “kimlik, sığınmacı, toplumsal uyum, gruplar” başlıklarıdır.

5.7. Siyasi Güvenliğe İlişkin Bulgular

Araştırmanın “Suriye iç savaşından sonra siyasi güvenlik açısından Türkiye’de yaşanan algı hakkında ne düşünüyorsunuz?” altıncı görüşme sorusu kapsamında katılımcılar ile yapılan görüşmeler neticesinde şu bulgular elde edilmiştir:

Siyasi güvenlik kapsamında G7 adlı görüşmeci, “Suriye iç savaşından sonra siyasi güvenlik açısından Türkiye’de yaşanan algı hakkında ne düşünüyorsunuz?” sorusuna şu yanıtları vermiştir:

“Vatandaşlık hakkı elde edememiş sığınmacı statüsündeki insanların; siyasi hak ve katılım konusunda nötr halde kalmış olmaları ve haliyle sorunlarını dile

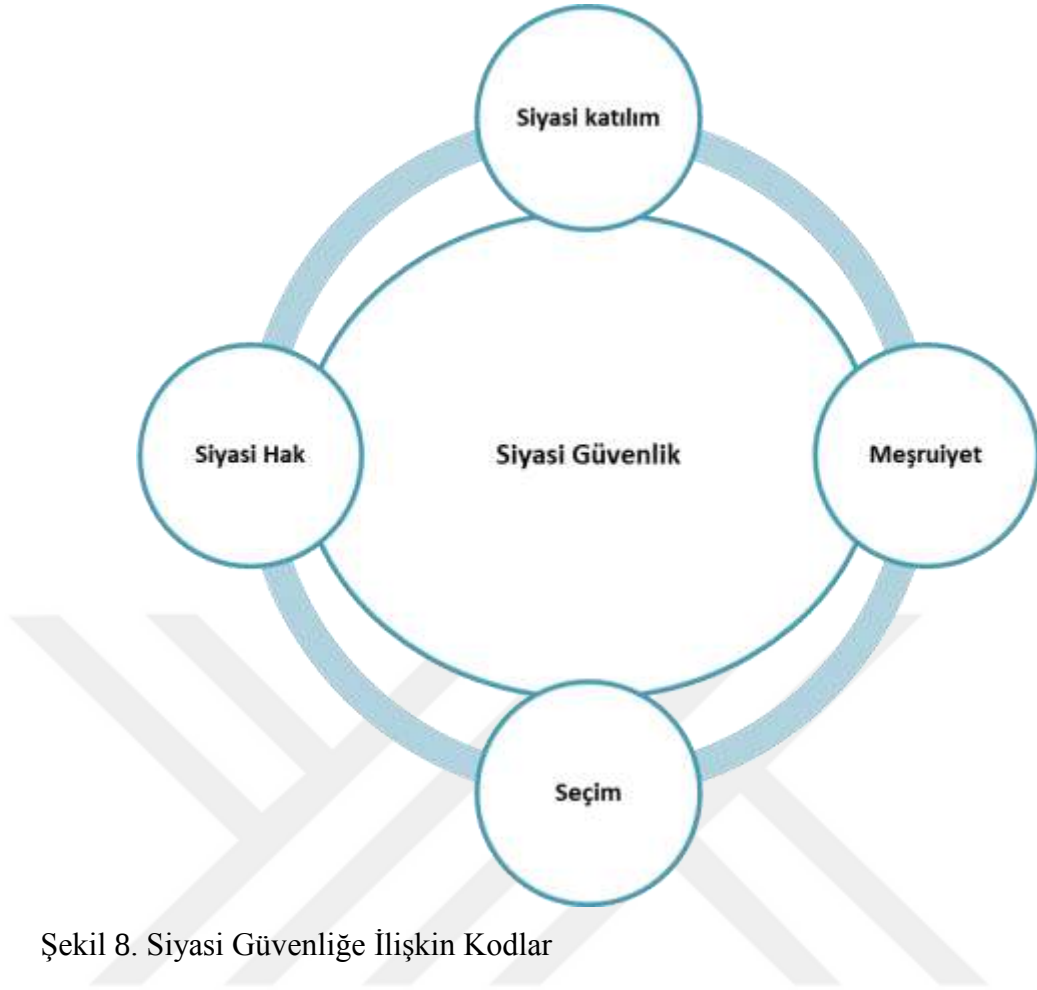
getirirken kendilerine avantaj sağlayabilecek olan oy kullanabilme argümanından yoksun olmaları, siyasi kimliksizlik algısı yaşamalarına sebep olmaktadır. Bu algının yanı sıra siyasi temsil hakkından yoksun olmaları sığınmacıların hak ve taleplerini meşru zeminde dile getirip siyaseten mücadele edebilme isteklerini de imkânsız kılmaktadır. Ayrıca bir sosyolojik sorunsal olarak gündem edilen bu insanlar, iktidara muhalif çevrelerce iç politika malzemesi haline getirilmekten rahatsızlık duymaktadırlar. Türkiye’deki vatandaşlar siyasi partilere oy verirken bu tip söylem ve stratejilerden etkilenmektedirler.”

Siyasi güvenlik kapsamında G14 adlı görüşmeci, “Suriye iç savaşından sonra siyasi güvenlik açısından Türkiye’de yaşanan algı hakkında ne düşünüyorsunuz?” sorusuna şu yanıtları vermiştir:

“Suriyeli sığınmacılar uygun bir zemin ve zamanda kendi ülkelerine geri gönderilmeyecekse siyasal açıdan türlü belirsizlikler ortaya çıkacaktır. Öncelikle vatandaşlık hakkı verilmesi, siyasi ve sosyal haklara kavuşmaları, meşru ve siyasi bir zemin oluşturmaları ve demokratik sürecin yeni bir parçası olmaları beklenen gelişmelerdir.

Hâlihazırda oy verme haklarını elde etmiş olmamaları durumunda bile siyasal söylemlere sıklıkla konu olmaktadır. Bir yandan hükümetin mevcut sıkıntıları ve sosyal sorunları Türk vatandaşlarına kabul ettirme çalışmaları diğer yandan muhalefetin hükümeti eleştirme konusunda yeni bir alan bulması, Türkiye’de özellikle seçim dönemleri öncesi ciddi birer politika malzemesi olmuş durumdadır.

Öte yandan Suriyeli sığınmacıların nüfus olarak artışları göz önüne alındığında, yerel seçimlerde belediye yönetimlerini ele almaları, genel seçimlerde de hatırı sayılır bir milletvekilliği kazanabilmeleri, grup oluşturmaları hatta siyasi bir parti olarak mecliste yer edinmeleri ilerleyen yıllarda olası bir durumdur. Bir yandan sığınmacıların demokratik sürece katılmaları en uygun yol ve yöntem olarak görünse de diğer yandan bu durum ülkemizdeki çok sesliliği artıracak, hemen kararlar alma ve icra etme konusunda engeller oluşturacaktır.”

Şekil 8. Siyasi Güvenliğe İlişkin Kodlar

Yukarıda yer alan şekilde araştırmaya katılanların siyasi güvenliğe ilişkin görüşlerinden elde edilen kodlar yer almaktadır. Görüşmelerden elde edilen bulgular görüşme sorusu doğrultusunda “Siyasi Güvenlik” teması altında 4 başlıkta kodlanmıştır. Bunlar, “siyasi katılım, meşruiyet, siyasi hak, seçim” başlıklarıdır.

SONUÇ

2011 yılında başlayan Suriye iç savaşı yaklaşık dokuz yıldan beri devam etmektedir. Suriye, istikrarını güvenlik anlamında kaybetmiştir. Türkiye ise kayıtlı 3 milyon 614 bin kadar Suriyeli sığınmacıyı ülkesine kabul etmiş, sığınmacıların güvenli bir şekilde yaşamalarının önünü açmıştır. Suriye’ de 1980 yılında yaşanan sığınmacı krizinden çok daha büyük boyutlarda kriz ortaya çıkmış, insanların geneli Avrupa ülkeleri olmak üzere birçok ülkeye iltica etmenin yollarını aramıştır. Gerek Avrupa ülkeleri gerekse diğer ülkeler arasında en çok sığınmacı kabul eden ülke ise Türkiye olmuştur. Türkiye’nin sığınmacılara bu yardımları maalesef yeterli boyutlarda olmasa da kriz anında önemli bir faktördür. Sığınmacı anlamında tarihin en büyük göç dalgasını yaşayan Suriye’de ise hükümetin meşruiyeti sorgulanmış hatta bazı ülkeler tarafından yok sayılmış olmasına rağmen Esad iktidarda kalma mücadelesini sürdürmüştür. Hatta iktidarını sürdürmek amacıyla kendi topraklarına birçok kanlı askeri operasyonlar da yapmıştır. Kimyasal silah kullanmaya kadar giden bu durum Suriye halkının ülkesini yoğun bir şekilde terk etmesine neden olmuştur. Sığınmacıların Ortadoğu’yu aşarak genellikle deniz yoluyla başta Yunanistan ve İtalya olmak üzere diğer ülkelere yoğun bir şekilde göç etmeleri ev sahibi ülkeleri gerek ekonomik gerekse toplumsal açıdan zor duruma sokmuş ve sığınmacı krizini uluslararası boyuta taşımıştır. İnsan güvenliği kapsamında Türkiye ödevlerini yerine getirmeye çalışmış Dünya arenasında yer yer yalnız kaldığı zamanlarda olmuştur. Suriye’deki sığınmacılar yoğun olarak gittikleri ülkelerde gerek ekonomik gerekse sosyolojik olarak zor süreçler yaşamıştır. Bu zorlukları yaşadıkları ülkelere biriside Türkiye olmuştur. Türkiye, BM ve AB’ nin vaat ettiği yardımlara tam anlamıyla ulaşamayınca kendi yaralarını kendisi sarmaya çalışmıştır. Bu durum ülke ekonomisini zor duruma sokmuştur. Türkiye’ye sığınmacı olarak gelen kişilerin büyük bir çoğunluğunun iş gücü anlamında niteliksiz oluşu, dönemin ihtiyaçlarını karşılayacak bir alanda uzmanlaşmama durumları işleri daha da zorlaştırmıştır. Sığınmacıların yaşam şekli Türk insanının yaşam standartlarını ve dinginliğini bozmuş bu durum toplumda Suriyelilere karşı tepki oluşmasına neden olmuştur. Irkçı söylemler ülkede artmış etnik kökene bağlı yaşanan olumsuz olaylar bazen ciddi boyutlara taşınmıştır. Türk insanının Suriye krizinden sonra insan güvenliği anlamında gelecek kaygısı artmış bireysel güvenlik anlamında ise insanlar daha tedirgin yaşar hale gelmiştir. Gaziantep, Urfa, Adana, Hatay gibi şehirlerin

görüntüsünü değiştiren göçler buralarda yaşayan vatandaşların kendini daha güvensiz hissetmelerine neden olmuştur. Türkiye, Arap baharının hızla yayılmasını daha takip edemeden Suriye iç savaşına tanık olmuştur. Uluslararası ilişkilerin düzensiz yapısının da etkisiyle Türk insanı bu konuda şaşkınlığını hala üzerinden atamamaktadır.

Ekonomik güvenlik anlamında sığınmacıların yoğun yaşadığı yerlerde işçi ücretleri azalmış, buna bağlı olarak yerli unsurun iş bulma konusundaki sıkıntıları daha belirgin hale gelmiştir. Bu da bölge halkının ekonomik güvenliğini olumsuz olarak etkilemiştir.

Bireysel güvenlik anlamında Suriyeli sığınmacıların Türkiye'ye geldikten sonra -sayıca yoğun olduklarından- tam anlamıyla rehabilite edilemeyişi, Türkiye'ye uyum sağlamalarındaki zorlukları da beraberinde getirmiştir. Sığınmacıların yoğun olduğu yerlerde sözel ve fiziki şiddete bağlı tartışmalar yaşanmakta, aile içi şiddet ve kadına şiddet olayları görölmektedir. Bu gibi durumların yaşanması, Türk vatandaşının kendini bireysel anlamda güvensiz hissetmesine neden olabilmektedir.

Gıda güvenliği anlamında ise Suriyeli sığınmacıların Türkiye'ye gelmesiyle normalde Dünya'da 2019 yılı itibariyle gıda fiyatlarında son 5 yılın en ucuz fiyatları yaşanırken, Türkiye'de gıda fiyatları hemen hemen 2 katına çıkmıştır. Ekonomik olarak sığınmacıların da gelmesiyle sıkıntı yaşayan piyasalar gıda alımı ve temini konusunda da belirgin olmayan bir yapıya bürünmüştür. Bu da gıda güvenliği aısından süreci zorlaştırmıştır.

Sağlık güvenliği aısından sığınmacıların hem bedenlen hem de ruhen sağlıklı olmaları için adımlar atılmış, sağlık merkezleri kurulmuş ve yoğun bir şekilde devlet hastanelerinde de sığınmacılara hizmet verilmiştir. Devlet hastanelerinde genel olarak Suriyeli sığınmacılardan kaynaklı yoğun sıralar oluşmaktadır. Devlet hastanelerinde hasta sayısının fazla olması, sağlık hizmetlerinin kalitesini düşürmektedir. Tüm bunlar Türkiye'de yaşayan insanların sağlık güvenliğini olumsuz yönde etkilemektedir.

Toplumsal güvenlik aısından Suriyeli sığınmacıların Türkiye'de toplumsal yaşama uyum sağlamadaki zorlukları, birçok sıkıntıyı da beraberinde getirmiştir. Özellikle Suriyeli sığınmacıların yaşadığı yoğun yerlerde çok eşlilik gibi Türk aile yapısına uymayan durumların yaşanması söz konusudur. Çok evlilik gibi durumlar zaman zaman Türkiye'nin doğu bölgesinde yaşansa da aile kültürümüzde olmayan bir durumdur. Suriyeli sığınmacıların yoğun yaşadığı yerlerde kayıt dışı ikinci

evlilikler yaşanmaya başlamış bu da Türk aile yapısını derinden etkilemiştir. Sosyo-kültürel açıdan kadının ikinci plana itilerek yaşandığı bir hayattan gelen Suriyeli sığınmacılar, kadına saygı duyma konusunda Türkiye’de yaşarken zorlanmaktadırlar. Tüm bunlar göz önünde bulundurulduğunda Türk vatandaşının kendi kültürünü koruma ve geliştirme noktasında endişe taşıdığı gözlemlenmiştir.

Çevre güvenliği açısından Suriyeli sığınmacıların yaşadıkları yerler dezavantajlı bölgeler olmaya başlamıştır. Sınırdan sığınmacı gibi girerek Türkiye’de canlı bomba eylemi gerçekleştiren DAESH gibi terörist grupların eylemleri hem bireysel ve toplumsal güvenlik hem de çevresel güvenlik anlamında Türkiye’yi yaşanabilirlik noktasında daha da sıkıntılı bir sürece sokmuştur. Sığınmacıların yoğun yaşadığı kentlerde gecekondulaşmanın artması şehir görüntüsü açısından güzel bir tablo oluşturmamaktadır.

Türkiye, Suriye iç savaşı ve ardından yaşanan sığınmacı krizine hazırlıksız yakalanmıştır. BM ve diğer AB ülkelerinin verdiği taahhütleri yerine getirmemesi, yapılacak olan yardımların aksamasına veya yapılamamasına neden olmuştur. Ayrıca dört milyona yakın Suriyeli sığınmacının sıkıntılarıyla zaman zaman Türkiye’nin yalnız bırakılması, insan güvenliği anlamında Türk insanını daha da kaygılı hale getirmiştir. Milyonlarca insana iş ve aş temin etme, bunun yanı sıra eğitim ve sağlık gibi onurlu bir şekilde yaşamının standartlarını da sunmaya çalışan Türkiye, zor bir sınavdan geçmektedir. Suriye iç savaşından sonra insan güvenliği anlamında Türk insanı genel olarak kendini güvende hissetmemekte ve bunla ilgili birçok endişe taşımaktadır.

KAYNAKÇA

- Adam, L.B. (2016). *The refugee card in EU-Turkey Relations: a necessary but uncertain deal*. Istituto Affari Internazionali, 14: 1-12, ss. 1-12.
- AFAD. (2014). Türkiye'deki Suriyeli Kadınlar. *Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı*.
- AFAD. (2014). "Türkiye'deki Suriyeli Kadınlar", Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı.
- Aiyar, S., Barkbu, B., Batini, N., Berger, H., Detragiache, E., Dizioli, A., ... & Spilimbergo, A. (2016). The refugee surge in Europe: Economic challenges. *National Institute Economic Review*, 235(1): 16-31.
- Aksu, M. (2018). *Dış Politika Yapım Sürecinde Güvenlik-Kalkınma Bağlı Yaklaşımları: AB, ABD ve Çin Örnekleri*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Arends, J.Frederik M. (2009). Homeros'dan Hobbes ve ötesine: Avrupa Geleneğinde "Güvenlik" Kavramı. *Uluslararası İlişkiler Akademi Dergi*, 6(22): 3-33.
- Balcı, A. (2014). Realizm. A. Balcı, & Ş. Kardaş (Ed.). *Uluslararası İlişkiler Giriş içinde*. İstanbul: Küre Yayınları, 119-145.
- Balogh, L. (2015). "Europe's Refugee Crisis: Trash Trail Left Behind by Asylum Seekers Upsets Locals. RT, (Çevrimiçi) <https://www.rt.com/news/314983-europerefugee-crisis-discontent/> 26 Mayıs 2019.
- Barın, H. (2015). "Türkiye'deki Suriyeli Kadınların Toplumsal Bağlamda Yaşadıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri", *Göç Araştırmaları Dergisi*, 1/2, ss. 10-52.
- Barry Buzan, Ole Weaver ve Jaap de Wilde (1998). *Security: A New Framework for Analysis*, Boulder: Lynne Rienner.
- Baylis, J. (2008). Uluslararası İlişkilerde Güvenlik Kavramı. *Uluslararası İlişkiler Akademik Dergi*, 5(18): 69-85.
- Baysal, B., & Lülecı, Ç. (2015). Kopenhag Okulu ve Güvenlikleştirme Teorisi. *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, 11(22): 61-96.
- BBC. (2011). "Syria Unrest: World Leaders Call For Assad To Step Down", (Çevrimiçi) <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-14577333> 26 Mayıs 2019

- Begby, E. G., & Reischberg, H. Syse (2012). The Ethics of War. Part I: Historical Trends. *Philosophy Compass*, 7(5): 316-327.
- Bellin, E. (2011). Lessons from the Jasmine and Nile Revolutions: Possibilities of Political Transformation in the Middle East?. *Crown Center for Middle East Studies*, 50, 1-8.
- Bilgin, P. (2010). Güvenlik Çalışmalarında Yeni Açılımlar: Yeni Güvenlik Çalışmaları. *Stratejik Araştırmalar Dergisi*, 8(14): 69-96.
- BM. (2009). "Human Security In Theory And Practice An Overview Of The Human Security Concept And The United Nations Trust Fund For Human Security", ss. 6.
- BMMYK. (2016). "Mediterranean Death Toll Soars, 2016 is Deadliest Year Yet", (Çevrimiçi) <http://www.unhcr.org/afr/news/latest/2016/10/580f3e684/mediterraneandeath-toll-soars-2016-deadliest-year.html> 25 Mayıs 2019
- Calvot, T., & Merat, C. (2014). Hidden victims of the Syrian crisis: disabled, injured and older refugees. *London: HelpAge International and Handicap International*.
- Ceran, A. (2016). "Sığınmacı Krizi Ekseninde Türkiye-AB İşbirliğinin İçerik Analizi", *Sığınmacı Krizi Ekseninde Türkiye-AB İşbirliği*, İKV, ss. 40-44.
- Cicero, M.T. (2017). *Her Şey Bitmek İçin Başlar*. C. Cengiz Çevik (Çev.), Aylak Adam Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul.
- Cicero, Biyografi. (2019). *Wikipedia*. Mayıs 2019 <https://tr.wikipedia.org/wiki/Cicero> Erişim 02/05/2019
- Cleveland, W. L. (2008). Modern Ortadoğu Tarihi (Çev. Mehmet Harmancı). *İstanbul: Agora Kitaplığı*.
- Çiçekci, C. (2011). *Güvenlikleştirme Kuramı Ve İnsan Güvenliği Çerçevesinde 11 Eylül 2001 Sonrası Avrupa'da İslami Kimlik Algısı*. Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- DIIS. (2017). Europe and the Refugee Situation Human Security Implications. *Danish Institute for International Studies*.
- DW. (2015). Güvenlik Personeline Denetleme. <http://www.dw.com/tr/g%C3%BCvenlik-personeline-denetleme/a-18885191> 27 Mayıs 2019
- EC. (2017a). Questions and Answers: Joint Communication: Elements for an EU Strategy for Syria. *European Commission 14 March 2017 Fact Sheet*.

- EC. (2017b). “EU Launches Education Programme For 230,000 Refugee Children To Attend School In Turkey”, (Çevrimiçi) http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-521_en.htm 26 Mayıs 2019
- Elhadj, E. (2011). Why Syria's Regime Is Likely to Survive. *Middle East Review of International* .
- EPRS. (2016). “The Public Health Dimension of the European Migrant Crisis”, European Parliamentary Research Service.
- Erdoğan, M. (2016). Türkiye’deki Suriyeli Sığınmacılar ile Birlikte Yaşamının Çerçevesi. *Türkiye’de Geçici Koruma Altındaki Suriyeliler: Tespitler ve Öneriler*.
- EU (2016b). 10th European Forum On The Rights Of The Child: The Protection Of Children In Migration. https://europa.eu/newsroom/events/10theuropean-forum-rights-child-protection-children-migration_en 25 Mayıs 2019
- Euractiv. (2015). Aid to Refugees: How Do European Countries Compare?. <http://www.euractiv.com/section/justice-home-affairs/news/aid-to-refugees-how-do-european-countries-compare> 26 Mayıs 2019
- Fallenius, Karin. (2016). “162.000 Kom Till Sverige – 500 Fick Job.” (Fewer than 500 of 163,000 asylum-seekers found jobs). SVT Nyheter. Sveriges Television AB.
- FRAa (2016). “Thematic Focus: Gender-Based Violence”, (Çevrimiçi)<http://fra.europa.eu/en/theme/asylum-migration-borders/overviews/focusgender-based-violence> 26 Mayıs 2019
- FRAb (2016). “June 2016 Highlights”, (Çevrimiçi)<http://fra.europa.eu/en/theme/asylum-migration-borders/overviews/june2016> 26 Mayıs 2019
- GİGM. (2016). Geçici Korumamız Altındaki Suriyeliler. *T.C İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü*, http://www.goc.gov.tr/icerik3/gecicikorumamiz-altindaki-suri-yeliler_409_558_560, 22 Mayıs 2019
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü. (2013) *Yabancılar ve Uluslararası Koruma Yasası*, İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara, ss.60-62
- Güzel, A. (2005). Türk Sosyal Güvenlik Sisteminde Öngörülen Reform. *Çalışma ve Toplum Dergisi*, 4, 3.
- Hassan, O. (2015). Political Security: From The 1990s To The Arab Spring. *Contemporary Politics*, 21(1): 86-99.
- Hesiod, Biyografi. (2019). *Türk Dili ve Edebiyatı* Mayıs 2019, <https://www.turkedebiyati.org/homeros.html> Erişim 02/05/2019

- Hobbes, T. (2007). *Leviathan*, (çev. Semih Lim), Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2007.
- Holliday, J. (2011). The struggle for Syria in 2011. *Middle East Security Report*, 2, 1-29.
- HRW. (2010). “World Report 2010”, Human Rights Watch, (Çevrimiçi) <https://www.hrw.org/sites/default/files/reports/wr2010.pdf>, 20 Mayıs 2019
- HSB. (2013). “What Can the European Union Do in Syria?” Heinrich Böll Stiftung, s. 1-12.
- HSB. (2013). “What Can the European Union Do in Syria?” Heinrich Böll Stiftung, s. 1-12.
- Hürriyet Gazetesi. (2012). <http://www.hurriyet.com.tr/erdogan-suriyede-yapilacak-secciminneticesi-bellidir-21438140> 26 Mayıs 2019
- Hürriyet. (2012). “Erdoğan: Suriye’de Yapılacak Seçimin Neticesi Bellidir”, (Çevrimiçi) <http://www.hurriyet.com.tr/erdogan-suriyede-yapilacak-secciminneticesi-bellidir-21438140> 26 Mayıs 2019
- ICG. (2013). “Blurring the Borders: Syrian Spillover Risks for Turkey” Europe Report, 224.
- İGAM. (2013). *Sivil Toplum Örgütlerinin Türkiye’deki Suriyeli Sığınmacılar İçin Yaptıkları Çalışmalar İle İlgili Rapor*, İltica ve Göç Araştırmaları Merkezi, , Ankara.
- Jessica Tuchman Mathews. (1989). Redefining Security. *Foreign Affairs*, 68(2):162.
- Kap, D. (2014). Suriyeli sığınmacılar: Türkiye’nin müstakbel vatandaşları. *Akademik Perspektif*, 1(3), 30-35.
- Kaygısız, İ. (2017). Suriyeli Mültecilerin Türkiye İşgücü Piyasasına Etkileri. *Friedrich Eberto Stiftung*, s.9.
- Kerkkanen, A. (2014). “The Failure Of The Security Paradigm In Syria The Human Security Perspective, FIIA Working Paper, 79.
- Kerkkanen, A. (2014). The Failure of the Security Paradigm in Syria: The human security perspective.
- Kızılay. (2017a). “Suriye Krizi İnsani Yardım Operasyonu” (Çevrimiçi) https://www.kizilay.org.tr/Upload/Dokuman/Dosya/77591411_nisan-2017-suriyekrizi-insani-yardim-operasyonu-raporu.pdf 26 Mayıs 2019

- Kızılay. (2017b). “Suriye Krizi İnsani Yardım Operasyonu” (Çevrimiçi)
https://www.kizilay.org.tr/Upload/Dokuman/Dosya/77591411_nisan-2017-suriyekrizi-insani-yardim-operasyonu-raporu.pdf 26 Mayıs 2019
- Kızılay. (2017b). “Suriye Krizi İnsani Yardım Operasyonu” (Çevrimiçi)
https://www.kizilay.org.tr/Upload/Dokuman/Dosya/77591411_nisan-2017-suriyekrizi-insani-yardim-operasyonu-raporu.pdf 26 Mayıs 2019
- Kızılay. (2017c). Suriye Krizi İnsani Yardım Operasyonu” (Çevrimiçi)
https://www.kizilay.org.tr/Upload/Dokuman/Dosya/77591411_nisan-2017-suriyekrizi-insani-yardim-operasyonu-raporu.pdf 26 Mayıs 2019
- Kirişçi, K. (2014). *Misafirliğin Ötesine Geçerken Türkiye'nin Suriyeli Sığınmacılar Sınavı*. Brookings Enstitüsü & Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu (USAK) çev. Sema Karaca, Ankara, ss.31-43.
- Kirişçi, K. (2014b). “Misafirliğin Ötesine Geçerken Türkiye'nin Suriyeli Sığınmacılar Sınavı”, Brookings Enstitüsü & Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu çev. Sema Karaca, Ankara: USAK.
- Krause, K., & Williams, M.C. (1996). Broadening the Agenda of Security Studies: Politics and Methods. *Mershon International Studies Review*, 40(2): 229-230.
- Kutlay, M., & Akcalı, Ö. (2015). Sığınmacı krizi ve Türkiye-AB ilişkilerinde eksen kayması riski. *UŞAK Analiz*, 21, 2016.
- Küçüksolak, Ö.K. (2021). *Güvenlik Kavramının Realizm, Neorealizm ve Kopenhag Okulu Çerçevesinde Tartışılması*. Turan Stratejik Araştırmalar Merkezi Dergisi, 4(17): 199-205.
- Lahn, G., & Grafham, O. (2015). Heat, Light and Power for Refugees: Saving Lives, Reducing Costs. *Chatham House*, (Çevrimiçi)
<https://www.chathamhouse.org/publication/heat-light-and-power-refugees-savinglives-reducing-costs> 27 Mayıs 2019
- Liotta, P.H. & Owen, T. (2006). “Why Human Security?”, *The Whitehead Journal of Diplomacy and International Relations*, 7(1): 37.
- Luhn, A. (2017). “Syrian rebels walk out of press conference as 'safe zone' deal is signed”, *The Guardian* (04.05.2017) (Çevrimiçi)
<https://www.theguardian.com/world/2017/may/04/syrian-opposition-rejects-deal-to-create-safe-zones> 26 Mayıs 2019
- Lukretius, Biyografi. (2019). *Wikipedia*. Mayıs 2019
<https://tr.wikipedia.org/wiki/Lukretius> Erişim 02/05/2019

- Lynch, M. (Ed.). (2014). *The Arab uprisings explained: New contentious politics in the Middle East*. Columbia University Press. *Affairs (Online)*, 15(1), 77.
- Maslow, A. H. (1943). A theory of human motivation. *Psychological review*, 50(4), 370.
- Mccathie, A. (2016). "Europe Migrant Crisis: Germany's 'Open Door' Refugee Employment Problems, 12 Months On", (Çevrimiçi) <http://www.abc.net.au/news/2016-09-03/germanys-open-door-refugee-problems-12-months-on/7811116> 25 Mayıs 2019
- McDonald, M. (2008). Constructivism. P. D. Williams içinde, *Security Studies: An Introduction* New York: Routledge, s. 59-72.
- Miguel de Larrinaga & Marc G. Doucet. (2008). Sovereign Power and the Biopolitics of Human Security. *Security Dialogue*, 39(5): 517.
- Orhan, O., & Gündoğar, S. S. (Eds.). (2015). *Suriyeli sığınmacıların Türkiye'ye etkileri*. Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi
- Orhan, O., & Gündoğar, S.S. (2015). "Suriyeli Sığınmacıların Türkiye'ye Etkileri", ORSAM, 195.
- Parkin, B., & Zha, W. (2016) .Germany's Refugee Crisis Strains Ambition to Cut Pollution. *Bloomberg* (Çevrimiçi) <https://www.bloomberg.com/news/articles/2016-02-12/germany-s-refugee-crisis-strains-ambition-to-cut-pollution> 17 Mayıs 2019
- Peterson, S.D., E. Adelman, M. Nieswandt. (2016). "Inside Syrian Refugee Schools: Syrian Children In Germany", (Çevrimiçi) <https://www.brookings.edu/blog/education-plus-development/2016/05/23/insidesyrian-refugee-schools-syrian-children-in-germany/> 26 Mayıs 2019
- Roma Uygarlığı. (2019). Sabah. Nisan 2019. <https://www.sabah.com.tr/egitim/2017/01/19/roma-uygarligi-ve-ozellikleri> erişim 27/04/2019 10.51
- Rotschild, E. (1995). "What Is Security?", *Daedalus*, 124(3): 53-98.
- Rozsa, E., W. Abu-Dalbouh, A. Al-Wahishi, G. Bahgat, G. Baskin, L. Berger, N. A. Güney, A. Khalil, C. Koch, E. Podeh, O. Shaban, & E.S. Lecha. (2012). The Arab Spring Its Impact on the Region and on the Middle East Conference. *Academic Peace Orchestra Middle East Policy Brief*, 9(10): 1- 20.

- Rumelili, B. (2014). İnşacılık/Konstrüktivizm. E. Balta (Ed.). Küresel Siyasete Giriş: Uluslararası İlişkilerde Kavramlar, Teoriler, Süreçler içinde. İstanbul: İletişim Yayınları, 151-174.
- Sandıklı, A., & Semin, A. (2012). Bütün Boyutlarıyla Suriye Krizi Ve Türkiye.
- SCPR. (2016). "Syria Confronting Fragmentation! Impact of Syria Crisis Report 2015", Syrian Centre for Policy Research.
- Selim, G. M. The Syrian Crisis and the Dynamics of a New Cold War.
- Stanford, V. (2016). "Refugee Health in Europe: Who is Responsible?", TWIGH (Çevrimiçi) <https://www.twigh.org/twigh-blog-archives/2016/9/11/refugee-health-ineurope-who-is-responsible>
- STC. (2016). "Children at Risk in Crowded Camps as Number of Refugees Arriving in Greece More Than Doubles" (Çevrimiçi) <https://www.savethechildren.net/article/children-risk-crowded-camps-numberrefugees-arriving-greece-more-doubles> 26 Mayıs 2019
- Suriye'de Savaşın Sekizinci yılı. Hürriyet. (16.03.2018)
- Şentürk, D. (2003). *Saddam'ın Baas'ı Ortadoğu'da Arap Birliği Rüyası*, Alfa Yayınları, İstanbul, ss.26.
- Taşkın, D. (2016). "Sığınmacı Krizinin Yönetiminde Uluslararası Aktörlerin Rolü: BMMY Örneği", Sığınmacı Krizi Ekseninde Türkiye-AB İşbirliği, İKV, s. 21-26
- Thukididis, Biyografi. (2019). *Wikipedia*. Mayıs 2019 <https://tr.wikipedia.org/wiki/Thukididis> Erişim 02/05/2019
- Tüzgen, A.B. (2017). *Suriye Krizi'nde "İnsan Güvenliği" Kavramının AB ve Türkiye'nin Politikalarına Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, ss.38-39
- Tüzgen, A.B. (2017). *Suriye Krizi'nde "İnsan Güvenliği" Kavramının AB ve Türkiye'nin Politikalarına Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, ss.87.
- Ullman, R. (1983). Redefining Security. *International Security*, 8(1): 139-150.
- UN Development Programme. (1994). *Human Development Report 1994*, Oxford University Press, Oxford, ss. 24-25.
- UN Development Programme. (2002). *Human Development Report 2002*, Oxford University Press, Oxford, ss. 1-2.

- UN. (2016b). "Interview: The Syrian Forces And ISIL Used Toxic Chemicals As Weapons-Report",
(Çevrimiçi) <https://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=54795#.WSLJG2jyhP> Y 26 Mayıs 2019
- UNDP. (1994). *Human Development Report*. New York: Oxford University Press.
- Arends, J. Frederik M. (2009). Homeros'dan Hobbes ve Ötesine: "Güvenlik" Kavramının Avrupa Geleneğindeki Boyutları, *Uluslararası İlişkiler*, 6(22): 3-33
- UNICEF. (2017). "Türkiye'de 'Kayıp bir Kuşak' oluşmasını önlemek", Türkiye'deki Suriyeli Çocuklar Bilgi Notu.
- Üner, K. (1994). İnsani Gelişme Raporu Tanıtımı, *UN Development Programme* 12 Haziran, Ankara, ss.23-28.
- Van Dam, N. (2000). *Suriye'de İktidar Mücadelesi*, İletişim Yayıncılık, İstanbul, ss.183.
- Waever, O. (2004). Aberystwyth, Paris, Copenhagen: New 'schools' in security theory and their origins between core and periphery. In *annual meeting of the International Studies Association, Montreal* (pp. 17-20).
- Waewer, O. (2008). Toplumsal Güvenliğin Değişen Gündemi. *Uluslararası İlişkiler*, 5(18): 151-178.
- WHO. (2015). WHO-UNHCR-UNICEF Joint Technical Guidance: General Principles of Vaccination of Refugees, Asylum-Seekers and Migrants in the WHO European Region. (Çevrimiçi) <http://www.euro.who.int/en/about-133-us/partners/news/news/2015/11/who,-unicef-and-unhcr-call-for-equitable-access-to-vaccines-for-refugees-and-migrants/who-unhcr-unicef-joint-technical-guidance-general-principles-of-vaccination-of-refugees,-asylum-seekers-and-migrants-in-the-who-european-region> 30 Mayıs 2019
- Wit, H., & Altbach, P. (2016). The Syrian Refugee Crisis And Higher Education. *International Higher Education*, 84, 9-10.
- Wikas, S. (2007). Battling The Lion Of Damascus: Syria's Domestic Opposition and the Asad Regime. *Policy Focus*, 69, 1-34.
- Yavuz, Ö. (2015). Türkiye'deki Suriyeli Sığınmacılara Yapılan Sağlık Yardımlarının Yasal ve Etik Temelleri. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(30): 265-280.

- YTB. (2015). “Suriyeli Öğrenciler İçin Destek Bursları”, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı, (Çevrimiçi)
https://www.ytb.gov.tr/duyuru_detay.php?detay=4892 25 Mayıs 2019
- YYD. (2015).Suriyeli Sığınmacılara Yeryüzü Doktorlarından Ücretsiz Poliklinik. (Çevrimiçi)https://www.yyd.org.tr/image/catalog/basin/bulten/YYD_BB_suriye_lisiginmacilara-poliklinik.pdf 26 Mayıs 2019
- Ziadeh, R. (2012). *Power and policy in Syria: intelligence services, foreign relations and democracy in the modern Middle East* (Vol. 98). IB Tauris.

EK**Ek 1. Görüşme Formu**

Sayın Katılımcı,

“Suriye İç Savaşından Sonra Türkiye’de İnsan Güvenliği Algısı Üzerine Bir Araştırma” konulu bir akademik çalışma yürütmekteyim. Bu çalışmanın amacı, Suriye iç savaşından sonra Türkiye’de insan güvenliği algısını belirlemektir. Bu bağlamda sizlerin fikir ve görüşlerine ihtiyaç duymaktayım. Görüşme formunda bulunan sorulara vereceğiniz cevaplar tarafımdan saklı tutulacak ve tamamen bilimsel amaçlı olarak kullanılacaktır.

Bu form iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm kişisel bilgilerin elde edilmesi amacıyla hazırlanan sorulardan; ikinci bölüm de ise Suriye iç savaşından sonra Türkiye’de insan güvenliği ile ilgili görüş ve düşüncelerinizi belirleme amacıyla hazırlanan sorulardan meydana gelmektedir.

Aşağıdaki soruları içten, samimi ve doğru bir şekilde cevaplandırmanız, çalışmanın güvenilirliğini, kalitesini ve verimliliğini artıracaktır.

İlgi ve yardımlarınız için şimdiden teşekkür ederim.

Mehmet Sıtkı TEMUR
Gaziantep Üniversitesi
Yüksek Lisans Öğrencisi

KİŞİSEL BİLGİLER

Cinsiyetiniz: () Erkek () Kadın

Yaşınız:.....

Eğitim Durumunuz: Lisans () Lisans üstü () Diğer ()

Hizmet Yılıınız:.....

Çalıştığınız Yer:.....

Göreviniz:.....

GÖRÜŞME SORULARI

Soru-1: Suriye iç savaşından sonra gıda güvenliği açısından Türkiye’de yaşanan algı hakkında ne düşünüyorsunuz?

Soru-2: Suriye iç savaşından sonra ekonomik güvenlik açısından Türkiye’de yaşanan algı hakkında ne düşünüyorsunuz?

Soru-3: Suriye iç savaşından sonra sağlık güvenliği açısından Türkiye’de yaşanan algı hakkında ne düşünüyorsunuz?

Soru-4: Suriye iç savaşından sonra çevresel güvenlik açısından Türkiye’de yaşanan algı hakkında ne düşünüyorsunuz?

Soru-5: Suriye iç savaşından sonra bireysel güvenlik açısından Türkiye’de yaşanan algı hakkında ne düşünüyorsunuz?

Soru-6: Suriye iç savaşından sonra toplumsal güvenlik açısından Türkiye’de yaşanan algı hakkında ne düşünüyorsunuz?

Soru-7: Suriye iç savaşından sonra siyasi güvenlik açısından Türkiye’de yaşanan algı hakkında ne düşünüyorsunuz?

ÖZGEÇMİŞ

Mehmet Sıtkı TEMUR 1984 yılında Hatay'ın Dörtyol ilçesinde doğdu. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nden 2008 yılında mezun oldu. 2016 yılında Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi Ana Bilim Dalı'nda Yüksek Lisans eğitime başladı. Sırasıyla Malatya, Hakkâri, Gaziantep ve Ankara illerinde öğretmenlik ve yöneticilik görevlerinde bulundu. 2011 yılında başladığı öğretmenlik görevine Ankara'da devam etmektedir.

VITAE

Mehmet Sıtkı TEMUR was born in Hatay in 1984. He graduated from the faculty of education of Inonu University in 2008. In 2016, he started his MA studies in the department of Public Administration and Political Science in the Institute of Social Sciences at Gaziantep University. Starting in 2011, he worked as a teacher and school administrator in Malatya, Hakkari, Gaziantep and Ankara, respectively. He still works as a teacher in a state school in Ankara province.

